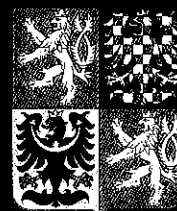

NEJVYŠŠÍ
SOUD
ČESKÉ
REPUBLIKY

9/2000

ročník
LII

Orac

SBÍRKA SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ A STANOVISEK

OBSAH:

Rozhodnutí ve věcech trestních

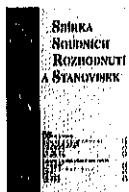
Neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti	č. 53
Nepřipustnost trestního stíhání	č. 55/I
Nepřipustnost trestního stíhání	č. 55/II
Odměna ustanoveného obhájce	č. 52
Souhrnný trest	č. 54
Účinky rozsudku cizího státu	č. 51
Zahlázení odsouzení	č. 50
Zákaz reformace in peius	č. 49

Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Dědictví	č. 58
Dokazování – Náhrada škody	č. 62
Družstva	č. 65
Právní úkony – Dražba	č. 63
Řízení před soudem	č. 59
Společné jmění manželů	č. 61
Výkon rozhodnutí	č. 57
Zastavení řízení	č. 60
Zástavní právo	č. 64

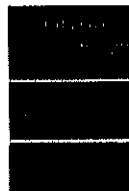
Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek – kat. č. OPSB 0010

Tato sbírka je jediným pramenem, který obsahuje výlučně judikaturu vycházející z kolektivní procedury upravené předpisem, který se opírá o zákonné zmocnění. Vydavatelem této sbírky je Nejvyšší soud České republiky.

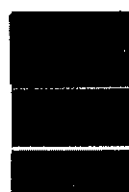
Určeno: všem, kteří se v praxi, legislativě i teorii českým právem zabývají nebo je studují. Redakční rada: JUDr. P. Kučera, JUDr. A. Draštík, JUDr. K. Hasch, JUDr. P. Krbek, JUDr. Z. Krčmář. Ročně 10 sešitů rozhodnutí a 1 sešit rejstříků (základní verze), příp. doplněno kartami pro evidenci judikatury (klasická verze). Předplatné na rok 2001: základní verze (sešity judikátů a rejstříků): 1440 Kč (včetně poštovného) klasická verze (včetně karet pro vedení evidence): 1680 Kč (včetně poštovného)

Sbírka Orac – daňová – kat. č. OPSD 0012

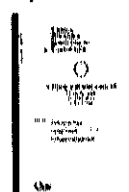
Rozhodnutí českých soudů ve věcech daňových – soustředěná daňová judikatura garantovaná špičkovými českými právníky a předními odborníky z oblasti daňové správy. Určeno: soudcům, advokátům, daňovým poradcům, pracovníkům orgánů finanční správy, ale přirozeně též samotným daňovým poplatníkům. Redakční rada: Ing. V. Boněk, Doc. JUDr. H. Marková, CSc., JUDr. M. Mazanec. Ročně 12 čísel (měsíčník). Předplatné na rok 2001: 1440 Kč (včetně poštovného)

Sbírka Orac – trestní – kat. č. OPST 0011

Rozhodnutí českých soudů ve věcech trestních – aktuální judikatura trestního práva hmotného i procesního. Přehledné řazení, formulace právních vět, prejudikatura a další pomocné prvky. Určeno: soudcům, státním zástupcům, advokátům, pracovníkům orgánů činných v trestním řízení a dalším zájemcům o soustředěnou trestní judikaturu. Redakční rada: JUDr. K. Hasch, JUDr. P. Kučera, JUDr. S. Rizman. Ročně 12 čísel (měsíčník). Předplatné na rok 2001: 1440 Kč (včetně poštovného)

Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva – kat. č. OPES 0015

Volné přílohy sešitů Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek obsahují jedinečnou bilingvní formou (anglicky a česky) závazné judikáty strasbourského soudu. Při výběru nakladatelství spolupracuje s českým soudcem soudu ve Strasbourgu a s dalšími odborníky. Určeno: soudcům, advokátům, státním zástupcům, novinářům a dalším zájemcům o judikatorní činnost této instituce. Ročně 4 čísla (čtvrtletník). Předplatné na rok 2001: 800 Kč (včetně poštovného)

Mezinárodní právní revue – kat. č. OPIR 0016

Novinka! Připravuje se ve spolupráci s Právnickou fakultou UP v Olomouci, bude zveřejňovat bilingvní texty předních českých, evropských a světových autorů k závažným právním a právně filozofickým otázkám. Určeno: zájemcům o evropské právo, právní filozofii, závažné mezinárodně právní problémy, studentům, novinářům a dalším čtenářům. První ročník revue bude přichystán na počátku roku 2001. Ročně 4 čísla (čtvrtletník). Předplatné na rok 2001: 800 Kč (včetně poštovného)

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH TRESTNÍCH

Je porušením tzv. zákazu reformace in peius (§ 259 odst. 3, věta druhá, tr. ř.), jestliže odvolací soud na podkladě odvolání, které nebylo podáno v neprospěch obviněného, zruší rozsudek soudu prvního stupně a sám rozhodne tak, že obviněného uzná vinným trestným činem, na který zákon stanoví sice stejnou trestní sazbu odnětí svobody, jenž však, na rozdíl od trestného činu, jímž byl uznán vinným soudem prvního stupně, je uveden v ustanovení § 62 odst. 1 tr. zák., tj. takovým trestným činem, u něhož zákon jako formální předpoklad podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody vyžaduje výkon dvou třetin uloženého trestu odnětí svobody.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 16. 6. 1999
sp. zn. 8 Tz 90/99)

Nejvyšší soud České republiky zrušil ke stížnosti pro porušení zákona podané ministrem spravedlnosti ve prospěch obviněného V. L. rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 10. 1997 sp. zn. 1 To 194/97 a zároveň zamítl odvolání obviněného proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 27. 5. 1997 sp. zn. 33 T 12/96.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 27. 5. 1997 sp. zn. 33 T 12/96 byl obviněný V. L. uznán vinným pokusem trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné dávky podle § 8 odst. 1 tr. zák., § 148 odst. 1, 3 tr. zák. a odsouzen podle § 148 odst. 3 tr. zák. k trestu odnětí svobody na pět roků a šest měsíců, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák. zařazen do věznice s ostrahou, a podle § 49 odst. 1 tr. zák., § 50 odst. 1 tr. zák. k trestu zákazu činnosti spočívající v nákupu zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodeji na dobu sedmi roků.

Podkladem odsuzujícího výroku se stalo zjištění, že obviněný V. L. dne 17. 2. 1994 použil v dodatečném daňovém přiznání při uplatnění nadměrného odpočtu daně z přidané hodnoty ve výši 12 583 072,30 Kč fiktivní doklady o nákupu a prodeji 597 ks a 670 ks videokamer zn. Sony v hodnotě 67 292 082,30 Kč a o tom, že videokamery opustily území ČR, a pokud by tato podvodná transakce nebyla odhalena, došlo by jednáním obviněného ke zkrácení daně vůči Finančnímu úřadu v O. 1 ve výši 12 583 072 Kč, když tato částka Finančním úřadem v O. 3 na základě daňové kontroly nebyla obviněnému vyplacena po zjištění, že jde o jeho snahu získat neoprávněný prospěch.

Kromě toho bylo rozsudkem Krajského soudu v Ostravě rozhodnuto také ohledně obviněných P. F. a J. P.

Proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě podali odvolání obvinění V. L. a J. P.

O odvolání obviněného V. L. rozhodl Vrchní soud v Olomouci rozsudkem ze dne 30. 10. 1997 sp. zn. 1 To 194/97 tak, že podle § 258 odst. 1 písm. d) tr. ř. napadený

rozsudek zrušil a podle § 259 odst. 3 tr. ř. uznal obviněného V. L. vinným pokusem trestného činu podvodu podle § 8 odst. 1 tr. zák., § 250 odst. 1, 4 tr. zák. a odsoudil ho podle § 250 odst. 4 tr. zák. k trestu odnětí svobody na pět roků a šest měsíců, pro jehož výkon ho zařadil podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák. do věznice s ostrahou, a podle § 49 odst. 1 tr. zák., § 50 odst. 1 tr. zák. k trestu zákazu činnosti spočívající v nákupu zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodeji na sedm roků. Vrchní soud v Olomouci sám ve věci rozhodl podle § 259 odst. 3 tr. ř. na podkladě zjištění, že obviněný V. L. dne 17. 2. 1994 u Finančního úřadu v O. 3 ve snaze získat od státu částku 12 583 072 Kč ve formě nadměrného odpočtu daně z přidané hodnoty předložil u dodatečného daňového přiznání za IV. čtvrtletí roku 1993 doklady o nákupu a následném prodeji videokamer zn. Sony v množství 670 ks a videokamer zn. Sony v množství 597 ks v celkové hodnotě 67 603 764,30 Kč včetně daně z přidané hodnoty firmě I. a dokladoval jejich vývoz do Slovenské republiky, ač ve skutečnosti žádné zboží nenakoupil a nevyvezl, přičemž uplatňovaný daňový odpočet ve výši 12 583 072 Kč mu státem vyplacen nebyl, neboť v době rozhodné z hlediska daňových předpisů nebyl plátcem daně z přidané hodnoty.

Ministr spravedlnosti podal dne 14. 5. 1999 ve prospěch obviněného V. L. stížnost pro porušení zákona proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci s tím, že tento soud porušil zákon v té části ustanovení § 259 odst. 3 tr. ř., která zakotvuje tzv. zákaz reformace in peius. Ministr spravedlnosti poukázal na to, že v rozporu s tímto ustanovením Vrchní soud v Olomouci po zrušení rozsudku Krajského soudu v Ostravě uznal obviněného vinným těžším trestným činem, neboť u trestného činu podvodu podle § 250 odst. 4 tr. zák. zákon stanoví přísnější předpoklady pro podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody než u trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné dávky podle § 148 odst. 3 tr. zák. V závěru stížnosti pro porušení zákona ministr spravedlnosti navrhl, aby Nejvyšší soud vyslovil vytýkané porušení zákona, ke kterému došlo v neprospěch obviněného V. L., aby zrušil napadený rozsudek a aby dále postupoval podle § 271 odst. 1 tr. ř., tj. aby sám ve věci rozhodl.

Nejvyšší soud přezkoumal podle § 267 odst. 1 tr. ř. na podkladě stížnosti pro porušení zákona správnost všech výroků napadeného rozsudku, jakož i řízení, jež mu předcházelo, a shledal, že zákon byl porušen.

Řízení, z něhož vzešel rozsudek Krajského soudu v Ostravě, bylo provedeno podle trestního řádu a nedošlo v něm k žádným podstatným vadám, zejména pokud by mohly mít vliv na objasnění věci nebo na možnost uplatnění práva obhajoby. V takto provedeném řízení Krajský soud v Ostravě vykonal všechny dostupné důkazy, které byly nutné pro náležité zjištění skutkového stavu věci. Tyto důkazy Krajský soud v Ostravě zhodnotil způsobem, jemuž z hlediska ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř. nelze nic vytknout, a vyvodil z nich zjištění, která nevzbuzují žádné důvodné pochybnosti a která proto odpovídají požadavkům ustanovení § 2 odst. 5 tr. ř.

Při zjišťování skutkového stavu věci a při hodnocení důkazů se Krajský soud v Ostravě zabýval též obhajobou obviněného, že videokamery byly do Slovenské republiky

skutečně vyvezeny. V této souvislosti Krajský soud v Ostravě hodnotil všechny důkazy, které se k uvedené otázce vztahovaly, a to jak jednotlivě, tak ve vzájemné souvislosti a v celém souhrnu, a na tomto podkladě se s obhajobou obviněného vypořádal tak, že nákup videokamer a jejich prodej do Slovenské republiky se neuskutečnil. Podle závěrů Krajského soudu v Ostravě tak šlo o akci, která byla od počátku pouze fingována, a to i ze strany obviněného V. L. a s jeho vědomím. Skutková zjištění Krajského soudu v Ostravě tudíž mají plnou oporu ve výsledcích provedeného dokazování, jak pokud jde o objektivní průběh posuzovaného skutku, tak pokud jde o subjektivní stránku, tj. úmysl obviněného. Závěry, ke kterým v tomto ohledu došel Krajský soud v Ostravě, odpovídají obsahu provedených důkazů a jsou podloženy jejich logickým a přesvědčivě zdůvodněným hodnocením. Cokoli na těchto zjištěních měnit by bylo v rozporu se zásadou volného hodnocení důkazů soudem prvního stupně.

Pokud jde o právní posouzení skutkového stavu, který byl správně zjištěn, je třeba konstatovat, že Krajský soud v Ostravě chybně posoudil věc jako pokus trestného činu zkrácení daně, poplatku a jiné podobné dávky podle § 8 odst. 1 tr. zák., § 148 odst. 1, 3 tr. zák. (ve znění zák. č. 557/1991 Sb. a zák. č. 290/1993 Sb.). Toto právní posouzení skutku nepřicházelo v úvahu, protože povinnost platit daň z přidané hodnoty vůbec nevznikla jednak z důvodu, že v rozhodnou dobu obviněný nebyl plátcem této daně, jednak z důvodu, že ani nedošlo k plnění, které by bylo reálným podkladem vzniku povinnosti platit uvedenou daň. Plnění, které bylo navenek deklarováno jako nákup videokamer a jejich následný vývoz do Slovenské republiky, se vůbec neuskutečnilo, bylo od počátku fingováno a jako takové nemělo za následek vznik povinnosti platit daň z přidané hodnoty. Toto plnění nemělo ani povahu dílčí, byť fingované, části nějakého skutečného plnění, do jehož rámce by bylo případně začleněno. Posuzovaný skutek spočíval v jednání, které sice nemělo za následek vznik povinnosti platit daň z přidané hodnoty, ale které směřovalo k tomu, aby na podkladě fingovaných dokladů byl neoprávněně získán nadměrný odpočet daně z přidané hodnoty. Zfalšovanými doklady byl ovšem fingován nejen důvod nadměrného odpočtu daně z přidané hodnoty, ale i samotné plnění, které by jinak zakládalo vznik povinnosti platit tuto daň. Za těchto okolností bylo namístě posoudit jednání obviněného jako pokus trestného činu podvodu podle § 8 odst. 1 tr. zák., § 250 odst. 1, 4 tr. zák. (ve znění zák. č. 175/1990 Sb.). O trestný čin zkrácení daně, poplatku a jiné podobné dávky podle § 148 tr. zák., resp. o pokus tohoto trestného činu jde pouze tehdy, pokud povinnost platit daň z přidané hodnoty skutečně vznikne na základě reálného zdanitelného plnění, avšak rozsah daňové povinnosti je dotčen např. podvodným uplatněním nároku na vrácení nadměrného odpočtu této daně. Naproti tomu o trestný čin podvodu podle § 250 tr. zák., resp. o pokus tohoto trestného činu jde, jestliže podvodné uplatnění nároku na vrácení nadměrného odpočtu daně z přidané hodnoty je provázáno i podvodným předstíráním toho, že se uskutečnilo zdanitelné plnění, ačkoli k němu ve skutečnosti vůbec nedošlo a povinnost platit daň z přidané hodnoty ve skutečnosti vůbec nevznikla (k tomu viz č. 45/1997 Sb. rozh. tr.).

Za tohoto stavu Vrchní soud v Olomouci důvodně vytkl Krajskému soudu v Ostravě to, že skutek chybně posoudil jako pokus trestného činu zkrácení daně podle § 8 odst. 1 tr. zák., § 148 odst. 1, 3 tr. zák. a že ho měl kvalifikovat jako pokus trestného činu podvodu podle § 8 odst. 1 tr. zák., § 250 odst. 1, 4 tr. zák., avšak Vrchní soud v Olomouci se měl omezit pouze na to, aby toto pochybení konstatoval v odůvodnění svého rozhodnutí. Náprava uvedeného pochybení znamenala změnu rozsudku Krajského soudu v Ostravě v neprospěch obviněného V. L., aniž pro takový postup byly splněny podmínky ustanovení § 259 odst. 3 tr. ř., podle něhož v neprospěch obviněného může odvolací soud změnit rozsudek soudu prvního stupně jen na podkladě odvolání státního zástupce, jež bylo podáno v neprospěch obviněného. V dané věci státní zástupce odvolání vůbec nepodal, zejména ne odvolání v neprospěch obviněného, a proto změna rozsudku v neprospěch obviněného nepřicházela v úvahu.

I když zákon v ustanoveních § 148 odst. 3 tr. zák. (ve znění zák. č. 557/1991 Sb. a zák. č. 290/1993 Sb.) a § 250 odst. 4 tr. zák. (ve znění zák. č. 175/1990 Sb.) stanoví stejnou sazbu trestu odnětí svobody v rozpětí od pěti let do dvanácti let, je ustanovení § 250 odst. 4 tr. zák. o trestném činu podvodu přísnější, protože je v § 62 odst. 1 tr. zák. uvedeno mezi trestnými činy, u kterých zákon jako formální předpoklad podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody vyžaduje výkon dvou třetin uloženého trestu odnětí svobody. Na rozdíl od toho není ustanovení § 148 odst. 3 tr. zák. o trestném činu zkrácení daně, poplatku a jiné podobné dávky uvedeno v § 62 odst. 1 tr. zák., takže v případě této právní kvalifikace platí, že formálním předpokladem podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody je výkon poloviny uloženého nebo podle rozhodnutí prezidenta republiky zmírněného trestu odnětí svobody (§ 61 odst. 1 tr. zák.).

Bylo proto porušením tzv. zákazu reformace in peius, tj. zákazu změny k horšímu, rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci, který ohledně obviněného V. L. zrušil rozsudek Krajského soudu v Ostravě a uznal obviněného vinným pokusem trestného činu podvodu podle § 8 odst. 1 tr. zák., § 250 odst. 1, 4 tr. zák. Tímto rozhodnutím Vrchní soud v Olomouci porušil zákon v ustanovení § 259 odst. 3 tr. ř. v neprospěch obviněného.

Pro úplnost pokládá Nejvyšší soud za nutné poukázat i na nepřesnost výroku, jímž Vrchní soud v Olomouci podle § 258 odst. 1 písm. d) tr. ř. zrušil rozsudek Krajského soudu v Ostravě. Ve zrušujícím výroku, bez ohledu na jeho rozpor s ustanovením § 259 odst. 3 tr. ř., mělo být citováno i ustanovení § 258 odst. 2 tr. ř. a součástí uvedeného výroku měla být dikce, která by výslovně vyjadřovala skutečnost, že se zrušuje rozsudek Krajského soudu v Ostravě pouze v části týkající se obviněného V. L.

Nejvyšší soud tedy podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil zjištěné porušení zákona, podle § 269 odst. 2 tr. ř. zrušil napadený rozsudek Vrchního soudu v Olomouci, zrušil také další obsahově navazující rozhodnutí, která zrušením rozsudku pozbyla podkladu, a podle § 271 odst. 1 tr. ř. sám ve věci rozhodl tak, že odvolání obviněného proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě zamítl jako nedůvodné.

Pokud jde o zamítnutí odvolání obviněného, vycházel Nejvyšší soud z toho, že skutková zjištění uvedená ve výroku o vině obviněného v rozsudku Krajského soudu v Ostravě jsou správná, že chybu v právní kvalifikaci skutku nelze z podnětu odvolání obviněného napravit, protože by to znamenalo změnu rozsudku v neprospěch obviněného, aniž bylo podáno odvolání státního zástupce v neprospěch obviněného, a že uložený trest odnětí svobody i trest zákazu činnosti v podstatě odpovídají zákonu.

K výroku o trestu odnětí svobody lze jen dodat, že jde o trest uložený velmi nepatrně nad dolní hranici zákonné trestní sazby. Takto uložený trest odnětí svobody více než dostatečně vyjadřuje vše, co bylo možno hodnotit ve prospěch obviněného. Tento trest z hlediska jeho výměry lze hodnotit naopak spíše jako mírný, a to zejména s ohledem na výši škody, ke které jednání obviněného směřovalo, na poměrně rafinovaný způsob provedení činu a na to, že k dokonání činu nedošlo jen proto, že příslušný finanční úřad postřehl nesrovnalosti v podmínkách pro vrácení nadměrného odpčtu daně z přidané hodnoty. Rozhodnutí o způsobu výkonu trestu odnětí svobody, tj. zařazení obviněného do věznice s ostrahou, je v souladu se zákonem.

Výrok o trestu zákazu činnosti je ve shodě se zákonem, a to jak pokud jde o vymezení zakazované činnosti, tak pokud jde o výměru trestu, která plně vystihuje povahu a závažnost spáchaného činu. V zájmu přesnějšího vymezení zakazované činnosti Krajský soud v Ostravě mohl ve výroku o trestu zákazu činnosti výslovně uvést, že „nákup zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej“ je obviněnému zakazován jako předmět podnikání, avšak tato okolnost je z povahy věci a ze souvislosti posuzovaného případu zřejmá.

Celkově lze hodnotit uložený trest odnětí svobody a trest zákazu činnosti tak, že ohledně žádného z nich není namístě úsudek, že by byl ve zřejmém nepoměru k stupni nebezpečnosti činu pro společnost nebo k poměrům pachatele nebo že by uložený druh trestu byl ve zřejmém rozporu s účelem trestu. Proto z hlediska ustanovení § 266 odst. 2 tr. ř. není důvodu k tomu, aby Nejvyšší soud cokoli změnil na výroku o trestu v rozsudku Krajského soudu v Ostravě.

I. Trest vyhoštění uložený v době existence československé federace rozhodnutím soudu, který měl sídlo na území dnešní Slovenské republiky, se vztahoval na celé území bývalého Československa. Pokud s výkonem tohoto trestu bylo započato před 1. 1. 1993, pak se s ohledem na čl. II. bod 7 zák. č. 25/1993 Sb. v jeho výkonu pokračovalo po 1. 1. 1993 na území České republiky, jako by se jednalo o rozhodnutí soudu České republiky. Proto takové odsouzení lze rozhodnutím soudů České republiky zahladit (§ 69 tr. zák., § 363 a násl. tr. ř.).

II. I když trestní zákon ve znění zákona č. 253/1997 Sb. umožňuje uložení trestu vyhoštění na dobu určitou (§ 57 odst. 2), pak v ustanovení § 69 neřeší otázku zahladění odsouzení k trestu vyhoštění. Protože trest vyhoštění se svým charakterem i obsahem nejvíce přibližuje trestu zákazu pobytu, lze při stanovení délky doby potřebné pro zahladění odsouzení k trestu vyhoštění vycházet z ustanovení § 69 odst. 1 písm. c) per analogiam tr. zák., tj. odsouzený musí vést po výkonu tohoto trestu nebo po prominutí jeho výkonu anebo po promlčení jeho výkonu řádný život nepřetržitě po dobu nejméně tří let. Stejně závěry lze uplatnit i pro případ trestu vyhoštění uloženého na dobu neurčitou, dojde-li k prominutí tohoto trestu anebo k promlčení jeho výkonu.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. 1. 2000
sp. zn. 7 Tz 173/99)

Nejvyšší soud České republiky zamítl stížnost pro porušení zákona proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 3. 12. 1998 sp. zn. 5 To 520/98.

Z odůvodnění:

M. R. byl rozsudkem Okresního soudu v Čadci ze dne 5. 2. 1981 sp. zn. 3 T 473/80 odsouzen pro trestný čin rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví spáchaný ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2, § 132 odst. 1 písm. a) tr. zák. v tehdy platném znění. Skutkově jeho jednání spočívalo v tom, že 16. 8. 1980 spolu s dalším obviněným odcizili číšníkovi v jistém hotelu v Č. peněženku s tržbou 5200 Kčs. Za tento trestný čin byl M. R. uložen trest odnětí svobody v trvání 6 měsíců nepodmíněně, pro jehož výkon byl zařazen do první nápravně výchovné skupiny, a dále mu byl uložen trest vyhoštění. Podle právní úpravy platné v době rozhodování mu byl trest vyhoštění uložen bez časového omezení.

Dne 7. 5. 1997 mu byl trest vyhoštění prominut milostí prezidenta České republiky. Dne 16. 7. 1998 podal M. R. Obvodnímu soudu pro Prahu 5 žádost o zahladění trestu z tohoto rozsudku. Usnesením předsedy senátu Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 19. 10. 1998 sp. zn. Ni 1355/98 byla jeho žádost podle § 363 tr. ř. zamítnuta. V odůvodnění usnesení se uvádí, že k zamítnutí žádosti vedl fakt, že soud

jednoho státu nemůže rušit účinky pravomocného rozhodnutí jiného státu a soudy v České republice mohou zahlazovat jen odsouzení vyslovená tuzemskými soudy, jimiž se myslí i soudy v minulosti existující a již zrušené, pokud je jejich nástupcem některý ze soudů České republiky. To platí i v případech odsouzení vysloveného soudy se sídlem ve Slovenské republice za existence ČSSR nebo ČSFR, která tedy nemohou být tuzemskými soudy zahlazena.

Obviněný prostřednictvím svého obhájce podal proti tomuto usnesení Obvodního soudu pro Prahu 5 stížnost, ve které se domáhá jeho zrušení a zahlázení odsouzení. Stížnost argumentuje komentářem k trestnímu řádu, podle něhož evidence Rejstříku trestů je vnitrostátní evidence České republiky, sloužící pro vnitrostátní účely, a jestliže se nepovažuje za zásah do suverenity cizího státu fakt, že údaje z cizozemského rozsudku se do takové evidence zapíší, nelze za takový zásah považovat ani vynětí uvedených záznamů z této vnitrostátní evidence.

Městský soud v Praze dne 3. 12. 1998 projednal ve veřejném zasedání stížnost obviněného a usnesením sp. zn. 5 To 520/98 ji podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítl. V odůvodnění svého usnesení uvádí, že pokud se obviněný dovolává komentáře k trestnímu řádu, lze konstatovat, že jiné stanovisko je obsaženo v komentáři k trestnímu zákonu, ve kterém se jednoznačně uvádí, že soudy České republiky mohou zahlazovat jen odsouzení vyslovená tuzemskými soudy, jimiž se myslí i soudy v minulosti existující a již zrušené, pokud je nebo byl nástupcem zaniklého soudu některý ze soudů České republiky. To platí i ve vztahu k odsouzením vysloveným soudy se sídlem na území Slovenské republiky za existence společného státu, která nemohou být tuzemskými soudy zahlazena. Soud jednoho suverénního státu nemůže rušit účinky pravomocného rozhodnutí soudu jiného suverénního státu. Navíc není možné zahlázení odsouzení u vykonaného trestu vyhoštění. Dále se v odůvodnění podotýká, že z obsahu spisu není patrné, zda trest vyhoštění, který byl uložen Okresním soudem v Čadci, byl skutečně vykonán.

Městský soud dospěl k závěru, že v tomto případě není Obvodní soud pro Prahu 5 příslušný k rozhodování této žádosti a obviněný by se měl se svojí žádostí obrátit na příslušný soud Slovenské republiky.

Proti tomuto usnesení Městského soudu v Praze podal ministr spravedlnosti stížnost pro porušení zákona ve prospěch obviněného s tím, že rozhodnutím Městského soudu v Praze byl porušen zákon v ustanovení § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. a v řízení mu předcházejícím v ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř., ve vztahu k ustanovení § 69 odst. 1 písm. c) tr. zák., a v § 364 odst. 1 tr. ř. v neprospěch obviněného. Podle názoru ministra spravedlnosti těchto základních ustanovení o zahlázení trestu Obvodní soud pro Prahu 5 nedbal a Městský soud v Praze, jako soud stížnostní, toto pochybení nenapravit. Městský soud v Praze nepostupoval v řízení podle § 2 odst. 6 tr. ř., když nezhodnotil důkazy po pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu. Přehlédl zejména rozhodnutí prezidenta republiky ze dne 7. 5. 1997, kterým promíjí obviněnému trest vyhoštění. Konstatuje, že občan, který byl do rozpadu ČSFR

odsouzen slovenským soudem, je znevýhodněn, neboť ačkoliv jsou splněny podmínky pro zahlázení podle § 69 tr. zák., k zahlázení nedošlo. Smyslem zahlázení je dosažení stavu, kdy se na obviněného hledí, jako by nebyl odsouzen, a proto soud rozhoduje o zahlázení všech odsouzení vykazovaných v evidenci Rejstříku trestů. Tato evidence je vnitrostátní evidencí, a jestliže se nepovažuje za zásah do suverenity cizího státu fakt, že údaje z rozsudku jeho soudu se do takové evidence zapíší, nelze za takový zásah považovat ani vynětí uvedených záznamů z této vnitrostátní evidence. Současně by bylo nelogické, aby prezident České republiky rozhodl po rozpadu ČSFR o prominutí trestu vyhoštění, který byl uložen slovenským soudem ještě do zániku společného státu, přičemž soud České republiky by za splnění podmínek § 364 tr. ř. rozhodnout nemohl.

Soud při svém rozhodování podle názoru stěžovatele nezhodnotil všechny okolnosti případu, neboť vycházel z ustanovení § 69 tr. zák., který je kontradiktorní k § 364 tr. ř., neboť na jedné straně komentář k trestnímu zákonu (Šámal P., Púry F., Rizman S.: Trestní zákon. Komentář C. H. Beck 1. vydání 1994) uvádí, že tuzemské soudy nemohou zahlazovat odsouzení slovenských soudů z doby existence společného státu, na druhé straně komentář k trestnímu řádu (Šámal P., Púry F., Rizman S.: Trestní řád. Komentář C. H. Beck 1. vydání 1995) uvádí, že soud České republiky by měl v řízení o zahlázení zahladit všechna odsouzení, pokud z hlediska trestního zákona jsou splněny podmínky pro takový prostup, aniž by rozlišoval, který soud obviněného odsoudil. Obvodní soud tedy aplikoval ustanovení trestního zákona pouze v neprospěch obviněného a nezabýval se ustanovením trestního řádu, které vyznívá ve prospěch obviněného. Městský soud ve stížnostním řízení toto pochybení nenapravit.

Ministr spravedlnosti proto navrhl, aby Nejvyšší soud České republiky podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že napadeným usnesením Městského soudu v Praze ze dne 3. 12. 1998 sp. zn. 5 To 520/98 byl porušen zákon v ustanoveních § 147 odst. 1 písm. a), b) a § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. a v řízení mu předcházejícím v ustanoveních § 2 odst. 6 tr. ř., ve vztahu k § 69 odst. 1 tr. zák. a § 364 odst. 1 tr. ř., v neprospěch obviněného. Dále navrhl, aby podle § 269 odst. 2 tr. ř. napadené usnesení Městského soudu v Praze, jakož i usnesení Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 19. 10. 1998 sp. zn. Nt 1355/98 zrušil a dále postupoval podle § 270 odst. 1 tr. ř. nebo podle § 271 odst. 1 tr. ř.

Nejvyšší soud podle § 267 odst. 1 tr. ř. přezkoumal na podkladě podané stížnosti pro porušení zákona správnost výroku napadeného rozhodnutí, jakož i řízení, které mu předcházelo, a dospěl k závěru, že zákon porušen nebyl.

Předně je třeba zdůraznit, že předmětem přezkumu na podkladě stížnosti pro porušení zákona je vždy výrok nebo výroky napadeného rozhodnutí a řízení, jež tomuto výroku předcházelo, a ne odůvodnění rozhodnutí. Výrok, kterým byla stížnost obviněného proti usnesení Obvodního soudu pro Prahu 5 zamítnuta, je podle názoru Nejvyššího soudu správný, i když, jak bude vysvětleno v další části odůvodnění, z důvodů poněkud jiných, než jsou důvody uváděné v napadeném rozhodnutí.

Pro správné rozhodnutí v této věci jsou směrodatné následující skutečnosti:

Podle § 21 odst. 2 tr. zák. nemůže být trestní rozsudek cizího státu vykonán na území České republiky ani tu mít jiné účinky, nestanoví-li zákon nebo vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, něco jiného. To nepochybně platí i ve vztahu k trestním rozsudkům soudů Slovenské republiky. Beze zbytku ve vztahu k rozsudkům vyhlášeným po 1. 1. 1993 a s určitými modifikacemi i ve vztahu k rozsudkům vyhlášeným před rozpadem společného státu. Tuto problematiku konečkonců již řeší stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR Stn I/95 publikované pod č. 37/1996 Sb. soud. rozh., z něhož toto rozhodnutí vychází. Výše zmíněné modifikace plynou z čl. II. bod 7 zák. č. 25/1993 Sb., podle kterého, bylo-li před účinností tohoto zákona, tj. před 1. 1. 1993, započato na území České republiky s výkonem rozhodnutí soudu Slovenské republiky nebo soudu bývalé ČSFR, který měl sídlo na území Slovenské republiky, pokračuje se v něm, jako by se jednalo o rozhodnutí soudu České republiky, pokud mezinárodní smlouva, již je Česká republika vázána, nestanoví jinak.

Další modifikace vyplývá z čl. VI. Závěrečného protokolu Smlouvy mezi ČR a SR o právní pomoci, publikovanou pod č. 209/1993 Sb., podle kterého, byl-li v trestním řízení uložen před nabytím platnosti této Smlouvy peněžitý trest nebo trest zákazu činnosti a tento trest nebyl do nabytí platnosti Smlouvy úplně vykonán, soudy obou smluvních stran si odevzdají opisy pravomocných rozhodnutí týkajících se státních občanů druhé smluvní strany nebo odsouzených, kteří mají na území druhé smluvní strany bydliště, spolu se sdělením, jakou část trestu je třeba vykonat, a od dalších úkonů směřujících k výkonu trestu upustí. Další výkon těchto trestů a úkony s tím související provedou soudy dožádané smluvní strany. I v tomto případě se na odsouzení soudem Slovenské republiky hledí jako na odsouzení soudem České republiky.

Jako na odsouzení soudem České republiky se na odsuzující trestní rozsudek soudu Slovenské republiky hledí ještě v případech předpokládaných § 384a tr. ř. a § 4 odst. 1 zákona o Rejstříku trestů č. 269/1994 Sb. (rozhodnutí o uznání rozsudku cizozemského soudu) a § 4 odst. 2 téhož zákona, tj. odsouzení občana České republiky cizozemským soudem, tj. i soudem Slovenské republiky pro čin, který je trestný i podle právního řádu České republiky, pokud o zaznamenání tohoto odsouzení do evidence Rejstříku trestů za zákonem předpokládaných podmínek rozhodl Nejvyšší soud. To vyplývá z § 4 odst. 3 citovaného zákona.

Na odsouzení, které nespadá ani do jedné z výše naznačených kategorií, nelze hledět jako na odsouzení soudem České republiky, a pokud byl takový rozsudek vyhlášen před dnem zániku společného státu, má na území České republiky pouze účinek negativní tak, že tvoří překážku věci rozhodnuté. Tento účinek vyplývá z faktu, že ústavním zákonem č. 542/1992 Sb., o zániku ČSFR, byly Česká republika i Slovenská republika prohlášeny nástupnickými státy ČSFR a ústavní zákon č. 4/1993 Sb. v čl. 1 zajistil kontinuitu právního řádu České republiky s právním řádem československým. Proto i pro Českou republiku zůstala v platnosti Listina základních práv a svobod včetně čl. 40 odst. 5, která byla přijata ve formě ústavního zákona ještě v době existence České a Slovenské Federativní Republiky. Uváděný článek smlouvy

upravuje obecně uznávanou zásadu „ne bis in idem“. Stejně tak byla pro ČSFR a na základě nástupnictví zůstala i pro Českou republiku platná Úmluva o ochraně lidských práv a svobod a Protokol č. 7 k Úmluvě, obsahující kromě jiného čl. 4 odst. 1, podle kterého nikdo nemůže být stíhán nebo potrestán v trestním řízení podléhajícím pravomocí téhož státu za trestný čin, za který již byl osvobozen nebo odsouzen konečným rozsudkem podle zákona a trestního řádu tohoto státu. Pozitivní účinky, tj. zejména možnost takový rozsudek vykonat na území České republiky, možnost, že by takové odsouzení zakládalo recidivu, resp. zvlášť nebezpečnou recidivu apod., odsouzení, která nespádají ani do jedné z těchto kategorií, nemají.

Z těchto hledisek je třeba řešit i otázku zahlázení odsouzení v projednávané věci. Je nepochybné, že součástí evidence Rejstříku trestů jsou nejen údaje z trestních listů všech pravomocně odsouzených soudy České republiky, ale též údaje o osobách pravomocně odsouzených soudy, které byly shromážděny podle dříve platných předpisů, a údaje předané Rejstříku trestů na základě mezinárodní smlouvy se Slovenskou republikou. Jedná se o Smlouvu mezi vládami České republiky a Slovenské republiky o výměně údajů z informačních fondů obsažených v Rejstříku trestů (č. 136/1995 Sb.). Ze samotné evidence těchto odsouzení však nelze jejich pozitivní účinky jako formální právní skutečnosti vyvozovat a nelze proto bez dalšího automaticky předpokládat oprávnění soudů České republiky rozhodovat i o jejich zahlázení. Takové účinky mají pouze rozhodnutí soudů České republiky nebo rozhodnutí, na která se hledí jako na rozhodnutí České republiky. U ostatních rozhodnutí, i když jsou v evidenci Rejstříku trestů podchycena, je zahlázení pojmově vyloučeno vlastně proto, že není co zahlazovat, když tato rozhodnutí nemají na území našeho státu pozitivní právní účinky. Taková rozhodnutí by měla být evidována a evidence vykazována pouze v opisu rejstříku trestů a ve výpisu z rejstříku trestů by vykazována být vůbec neměla. Ustanovení § 13 zák. č. 269/1994 Sb. se na tyto záznamy logicky nevztahuje.

V projednávaném případě byl obviněnému uložen trest odnětí svobody na šest měsíců a trest vyhoštění na dobu neomezenou. Ze spisového materiálu, který má senát Nejvyššího soudu k dispozici, se nedá přesně zjistit, kdy bylo započato s výkonem trestu vyhoštění. Pro případ dalšího řízení o zahlázení v této věci však lze cestou právní pomoci tuto otázku objasnit. V podstatě však není reálný důvod se domnívat, že s výkonem trestu vyhoštění nebylo započato ihned po odpykání trestu odnětí svobody, tj. dlouho před 1. 1. 1993. Trest vyhoštění se samozřejmě vztahoval na území celé bývalé Československé republiky. Tento trest se vykonává tím, že obviněný je povinen se zdržet určitého jednání, tj. vstupu na území státu, z něhož byl vyhoštěn. Z těchto okolností plyne, že s výkonem trestu, který byl obviněnému uložen Okresním soudem v Čadci a který je předmětem řízení o zahlázení, bylo i na území České republiky započato před účinností zákona č. 25/1993 Sb. Proto bylo ve výkonu rozhodnutí soudu Slovenské republiky pokračováno i po rozpadu společného státu též na území České republiky. Prezidentu republiky tedy nic nebránilo v udělení milosti, jelikož na toto odsouzení je třeba pohlížet jako na odsouzení soudem České republiky.

Z tohoto hlediska tedy nic nebrání tomu, aby soud České republiky rozhodoval o zhlazení odsouzení. Jinou otázkou je, že ani předchozí úprava (ta celkem logicky), ani současná úprava trestního zákona otázku zhlazení trestu vyhoštění neřeší. Ustanovení § 57 tr. zák. o trestu vyhoštění bylo sice novelizováno tak, že v současnosti umožňuje ukládat tento trest diferencovaně na dobu určitou (v rozpětí od jednoho do deseti let) i na dobu neurčitou, ale zákonodárce opomenul řešit otázku zhlazení takto ukládaného trestu vyhoštění. Tato situace však není tak výjimečná. Obdobná nastala při novelizaci trestního zákona, kterou byl zaveden trest zákazu pobytu. Ani zavedení tohoto trestu se původně v ustanovení o zhlazení odsouzení nepromítlo. Proto se v rozhodování o zhlazení vycházelo na základě analogie z ustanovení, které upravovalo zhlazení nejpříbuznějších odsouzení. Stejným způsobem je situace řešitelná i v současnosti u trestu vyhoštění. V trestním právu hmotném je totiž nepřipustná pouze analogie k tíži pachatele (in malam partem). Analogie ve prospěch přípustná je. Protože svým charakterem se trestu vyhoštění nejvíc přibližuje trest zákazu pobytu, je potřebné při rozhodování o jeho zhlazení vycházet z ustanovení § 69 odst. 1 písm. c) tr. zák., podle kterého soud zhladí odsouzení, vedl-li odsouzený po výkonu nebo po prominutí trestu řádný život nepřetržitě po dobu nejméně tří let. V projednávaném případě tedy tato lhůta uplyne vzhledem k rozhodnutí prezidenta republiky o milosti dnem 7. 5. 2000. Pokud tedy byla žádost obviněného o zhlazení odsouzení ze dne 16. 7. 1998 obvodním soudem zamítnuta a městský soud stížnost proti tomuto usnesení rovněž zamítl, jsou obě rozhodnutí správná a v souladu se zákonem, i když z důvodů jiných, než jsou uvedené v odůvodněních těchto rozhodnutí. Obviněný může po uplynutí tříleté lhůty (tj. po 7. 5. 2000) opětovně žádat o zhlazení odsouzení, a pokud bude jinak splňovat zákonné podmínky, může soud příslušný podle § 364 tr. ř. o zhlazení rozhodnout.

Nejvyšší soud považuje za nezbytné alespoň stručně reagovat na některé mylné argumenty stížnosti pro porušení zákona.

K argumentaci, že obviněnému byla udělena milost prezidentem republiky, je zaujato stanovisko již výše. Pokud by však, zcela hypoteticky, byla udělena milost v souvislosti s odsouzením, na které nelze hledět jako na odsouzení soudem České republiky, nemohla by tato okolnost mít žádný vliv na rozhodování soudu o případném zhlazení odsouzení.

Argumentace tzv. kontradiktorností § 69 tr. zák. a § 364 tr. ř. není namístě. Žádný rozpor mezi těmito ustanoveními neexistuje tím spíše, že jedno upravuje materiální podmínky zhlazení a druhé je ustanovení ryze procesní upravující otázku, který orgán o zhlazení rozhoduje, a otázku opravného prostředku. Odvolávání se na komentář k trestnímu řádu rovněž není správné. Především komentář není právní normou a kromě toho argumentace byla převzata z prvního vydání komentáře k trestnímu řádu z roku 1995. V druhém vydání z roku 1997 autoři již svoje stanovisko korigovali a citovanou pasáž vypustili. Komentář k trestnímu zákonu vychází nadále z názoru, který je obsažen v již citovaném stanovisku Nejvyššího soudu, a je i názorem, z něhož vychází toto rozhodnutí.

I. Podmínka oboustranné trestnosti činu uvedená v § 4 odst. 2 zák. č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů (dále jen „zákon“) se posuzuje samostatně ve vztahu ke každému z více skutků, jež jsou předmětem cizozemského rozsudku. Pokud některý z nich není trestným činem podle právního řádu České republiky, pak Nejvyšší soud zamítne návrh Ministerstva spravedlnosti na zaznamenání údajů o odsouzení ohledně tohoto skutku a jemu odpovídající části trestu cizozemským rozsudkem. V takovém případě se do evidence Rejstříku trestů zaznamenají pouze ty údaje z cizozemského rozsudku, které se týkají skutků, u nichž je podmínka oboustranné trestnosti činu splněna včetně jim odpovídající části trestu.

II. Určení konkrétní části trestu z cizozemského rozsudku, která se zaznamená do evidence Rejstříku trestů rozhodnutím Nejvyššího soudu, je nutné s ohledem na právní účinky rozhodnutí Nejvyššího soudu, jež vyplývají z ustanovení § 4 odst. 3 zákona. Z nich mimo jiné vyplývá, že rozhodnutím příslušného soudu České republiky lze takové odsouzení také zhladit (§ 69 a § 70 tr. zák., § 363 a násl. tr. ř.). S ohledem na rozdílné délky doby řádného života odsouzeného uvedené v § 69 odst. 1 písm. a) až c) tr. zák. může určení konkrétní části trestu zaznamenané do evidence Rejstříku trestů mít vliv na splnění této podmínky pro zhlazení odsouzení.

III. Podmínka oboustranné trestnosti činu uvedená v § 4 odst. 2 zákona je splněna, pokud skutek naplňující podle cizozemského rozsudku znaky několika trestných činů vykazuje zákonné znaky alespoň jedné skutkové podstaty trestného činu podle právního řádu České republiky.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20. 3. 2000
sp. zn. 11 Tcu 6/2000)

Nejvyšší soud rozhodl, že podle § 4 odst. 2 zák. č. 269/1994 Sb. se do evidence Rejstříku trestů zaznamenávají údaje o odsouzení občanů České republiky takto:

1) P. Z. rozsudkem Krajského soudu VIII Bern-Laupen (Švýcarsko) ze dne 19. 6. 1997, ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu kantonu Bern ze dne 3. 2. 1998 čj. 409/II/97, pro trestný čin kvalifikované loupeže podle čl. 140 č. 3 odst. 3 švýcarského trestního zákona k trestu odnětí svobody v trvání 36 (třiceti šesti) měsíců a k trestu vyhoštění z území Švýcarska na dobu 10 (deseti) let.

2) R. Č. rozsudkem Krajského soudu VIII Bern-Laupen (Švýcarsko) ze dne 19. 6. 1997, ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu kantonu Bern ze dne 3. 2. 1998 čj. 409/II/97, pro trestný čin kvalifikované loupeže podle čl. 140 č. 3 odst. 3 švýcarského trestního zákona a tomuto trestnému činu odpovídající část trestu, a to trest odnětí svobody v trvání 35 (třiceti pěti) měsíců a trest vyhoštění z území Švýcarska na dobu 10 (deseti) let.

3) P. Ch. rozsudkem Krajského soudu VIII Bern-Laupen (Švýcarsko) ze dne 19. 6. 1997 pro trestné činy loupeže podle čl. 140 č. 1 odst. 1 švýcarského trestního zákona a jízdy s motorovým vozidlem bez řidičského průkazu podle čl. 95 č. 1 odst. 1 švýcarského zákona o silničním provozu a těmito trestným činům odpovídající část trestu, a to trest odnětí svobody v trvání 14 (čtrnácti) měsíců a trest vyhoštění z území Švýcarska na dobu 10 (deseti) let.

Naproti tomu návrh Ministerstva spravedlnosti České republiky na zaznamenání údajů o odsouzení R. Č. rozsudkem Krajského soudu VIII Bern-Laupen (Švýcarsko) ze dne 19. 6. 1997, ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu kantonu Bern ze dne 3. 2. 1998 č. j. 409/II/97, pro trestný čin falšování průkazů podle čl. 252 al. 4 švýcarského trestního zákona a tomuto trestnému činu odpovídající část trestu, a P. Ch. rozsudkem Krajského soudu VIII Bern-Laupen (Švýcarsko) ze dne 19. 6. 1997 pro trestný čin falšování průkazů podle čl. 252 al. 4 švýcarského trestního zákona a tomuto trestnému činu odpovídající část trestu, Nejvyšší soud zamítl.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Krajského soudu VIII v Bernu-Laupen (Švýcarsko) ze dne 19. 6. 1997 byli P. Z., R. Č. a P. Ch. uznáni vinnými tím, že dne 1. 11. 1996 kolem 17.30 hod. v M. (Švýcarsko) přepadli bižuterii S. tak, že P. Z. a R. Č. vešli dovnitř vybaveni plynovou samonabíjecí pistolí a sekýrou, tímto zde ohrožovali čtyři přítomné osoby s tím, aby jim vydali „zlato“ a „peníze“, jednoho z přítomných i fyzicky napadli tak, že jej srazili na zem a kopali do něj, a zmocnili se tak šperků v hodnotě cca 110 000 CHF a hotovosti 5360 CHF. Poté prodejnu opustili a nasedli do osobního auta zn. Fiat UNO, se kterým na blízkém parkovišti s již nastartovaným motorem na ně čekal P. Ch. a který s tímto autem odjel, ačkoliv jej řídil bez řidičského průkazu. U P. Z. a R. Č. byl v tomto skutku shledán trestný čin kvalifikované loupeže podle čl. 140 č. 3 odst. 3 švýcarského trestního zákona a u P. Ch. trestné činy loupeže podle čl. 140 č. 1 odst. 1 švýcarského trestního zákona a jízdy s motorovým vozidlem bez řidičského průkazu podle čl. 95 č. 1 odst. 1 švýcarského zákona o silničním provozu. Dále byli R. Č. a P. Ch. uznáni vinnými trestným činem falšování průkazů podle čl. 252 al. 4 švýcarského trestního zákona, jehož se dopustili tím, že dne 1. 11. 1996 v Curychu a na jiných místech ve Švýcarsku používali cizí cestovní pasy, a to R. Č. cestovní pas vydaný na jméno J. N. a P. Ch. cestovní pas vydaný na jméno V. K. Za tuto trestnou činnost byl R. Č. a P. Z. uložen trest odnětí svobody v trvání 36 měsíců a trest vyhoštění z území Švýcarska na dobu 10 let a P. Ch. byl uložen trest odnětí svobody v trvání 15 měsíců a trest vyhoštění z území Švýcarska na dobu 10 let. K odvolání P. Z. a R. Č. věc projednal Vrchní soud kantonu Bern a rozsudkem ze dne 3. 2. 1998 č. j. 409/II/97 potvrdil rozsudek soudu prvního stupně. U P. Ch. nabylo rozhodnutí právní mocí v řízení před soudem prvního stupně.

Ministerstvo spravedlnosti České republiky podalo dne 16. 2. 2000 podle § 4 odst. 2 zák. č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestu (dále jen „zákon“), návrh, aby

Nejvyšší soud České republiky rozhodl o zaznamenání údajů o odsouzení občanů České republiky P. Z., R. Č. a P. Ch., a to pro trestné činy loupeže (kvalifikované loupeže) a padělání průkazů, výše označeným rozhodnutím švýcarských soudů do evidence Rejstříků trestů České republiky.

Nejvyšší soud České republiky věc přezkoumal a dospěl k těmto závěrům:

Podle § 4 odst. 1 zákona se do evidence Rejstříku trestů zaznamenávají údaje o odsouzení cizozemským soudem, jestliže o uznání rozsudku takového soudu rozhodl Nejvyšší soud (§ 384a tr. ř.). Rozhodnutí (rozsudek) Nejvyššího soudu o uznání cizozemského rozsudku je tak bez dalšího podkladem pro zaznamenání údajů o takovém odsouzení do evidence Rejstříku trestů.

Podle § 4 odst. 2 zákona může Nejvyšší soud na návrh Ministerstva spravedlnosti rozhodnout, že se do evidence Rejstříku trestů zaznamenají údaje o jiném odsouzení občana České republiky cizozemským soudem, jestliže se týká činu, který je trestným i podle právního řádu České republiky, a zápis do evidence je odůvodněn závažností činu a druhem trestu, který za něj byl uložen. Přitom „jiným odsouzením“ ve smyslu ustanovení § 4 odst. 2 zákona se má na mysli odsouzení cizozemským soudem, které nebylo uznáno Nejvyšším soudem postupem podle § 384a tr. ř. (viz § 4 odst. 1 zákona).

Podmínky pro zaznamenání údajů o jiném odsouzení cizozemským soudem jsou jednak formální povahy, jednak materiální povahy.

Formální předpoklady pro postup podle § 4 odst. 2 zákona spočívají v tom, že odsouzený je státním občanem České republiky (podmínka státního občanství), že byl pravomocně odsouzen rozhodnutím soudu cizího státu (podmínka právní moci) a odsouzení se týká činu, který je trestným i podle právního řádu České republiky (podmínka oboustranné trestnosti). Rozhodování Nejvyššího soudu je přitom podmíněno podáním návrhu Ministerstva spravedlnosti České republiky na tento postup.

Okolnosti materiální povahy odůvodňující zápis do evidence Rejstříku trestů se týkají závažnosti činu a druhu uloženého trestu.

V posuzované věci byl Ministerstvem spravedlnosti učiněn návrh na postup podle § 4 odst. 2 zákona. Z podaného návrhu a z obsahu připojeného spisového materiálu (zejména z obsahu příslušných rozhodnutí švýcarských soudů a z osvědčení o státním občanství všech tří odsouzených vydaných Okresním úřadem v Chebu) vyplývá, že P. Z., R. Č. a P. Ch. jsou občany České republiky, kteří byli švýcarským soudem pravomocně odsouzeni za trestnou činnost kvalifikovanou podle výše již uvedených ustanovení švýcarského trestního zákona (resp. v případě P. Ch. i podle zákona o silničním provozu) k nepodmíněným trestům odnětí svobody a k trestům vyhoštění z území Švýcarska.

S ohledem na výše uvedené formální podmínky předpokládané ustanovením § 4 odst. 2 zákona ještě zbývá blíže se zabývat podmínkou oboustranné trestnosti činu. Je tomu tak především proto, že v posuzované věci jde o odsouzení (vyjma odsouzeného

P. Z.) pro dva skutky, a navíc v případě P. Ch. byly v jednom z nich shledány dva trestné činy. Jedná se tedy o řešení otázky zaznamenání údajů o odsouzení cizozemským soudem v případech plurality trestné činnosti, tj. při konkurenci jednočinné, vícečinné a při jejich kombinaci.

Jestliže je předmětem odsuzujícího cizozemského rozsudku více skutků (jak je tomu v posuzovaném případě u odsouzených Č. a Ch.), podmínka oboustranné trestnosti činu se posuzuje samostatně ve vztahu ke každému z těchto skutků (k tomu srov. příměření č. 49/1996 Sb. rozh. tr.). Pokud je předmětem odsuzujícího rozsudku více skutků, ale některý z nich není trestným činem podle trestního zákona České republiky, Nejvyšší soud při splnění dalších zákonných podmínek rozhodne o zaznamenání do evidence Rejstříku trestů pouze těch údajů z cizozemského rozsudku, které se týkají jen toho skutku (těch skutků), u něhož je podmínka oboustranné trestnosti činu splněna. To znamená, že se zaevidují údaje z rozsudku soudu cizího státu o právním posouzení tohoto skutku a tomuto právnímu posouzení odpovídající část z uloženého trestu. Odpovídající část trestu, jež se zapíše do evidence Rejstříku trestů, určí v rozhodnutí podle § 4 odst. 2 zákona Nejvyšší soud s přihlédnutím k poměru závažnosti skutku, u něhož jsou splněny podmínky pro zápis, a závažnosti skutku, ohledně něhož tyto podmínky splněny nejsou. Určení odpovídajícího (přiměřeného) trestu, který se na základě rozhodnutí Nejvyššího soudu zaznamená do evidence Rejstříku trestů, je nezbytné i s ohledem na právní účinky rozhodnutí Nejvyššího soudu učiněného podle § 4 odst. 2 zákona.

Podle § 4 odst. 3 zákona totiž platí, že pokud Nejvyšší soud rozhodne o uznání rozsudku podle odstavce 1 nebo o zaznamenání údajů o odsouzení do evidence Rejstříku trestů podle odstavce 2, hledí se na takové odsouzení cizozemským soudem jako na odsouzení soudem České republiky. Takové odsouzení se tak stává formální právní skutečností předpokládanou zákony České republiky (č. 33/1997 Sb. rozh. tr.). Z toho např. vyplývá, že odsouzení cizozemským soudem, ohledně něhož podle § 4 odst. 3 zákona platí fikce, že se na něj hledí jako na odsouzení soudem České republiky, lze rozhodnutím soudu při splnění zákonných podmínek též zahladit (§ 69 tr. zák., § 363 a násl. tr. ř.). S ohledem na podmínky stanovené k zahlazení odsouzení (srov. lhůty uvedené v § 69 odst. 1 písm. a/ až c/ tr. zák.) může mít pak význam skutečnost, jaká část z trestu uloženého cizozemským rozsudkem je zapsána do evidence Rejstříku trestů.

Ohledně skutku, který není trestným činem podle právního řádu České republiky (u něhož tedy není splněna podmínka oboustranné trestnosti činu), se návrh Ministerstva spravedlnosti na zaznamenání údajů do evidence Rejstříku trestů zamítne (srov. příměření č. 54/1999 Sb. rozh. tr.).

Nejvyšší soud se pak dále zabýval podmínkou oboustranné trestnosti činu za situace (v posuzované věci případ P. Ch.), že v cizozemském rozsudku je skutek právně posouzen jako více trestných činů, přičemž některý z nich neodpovídá žádnému trestnému činu podle právního řádu České republiky.

V tomto směru Nejvyšší soud dospěl k závěru, že podmínka oboustranné trestnosti činu se vztahuje k trestnosti skutku, jenž je vymezen v odsuzujícím rozsudku cizího státu, jako celku, přičemž z tohoto pohledu není právně významné, zda v rozsudku cizího státu použita právní kvalifikace svým pojmenováním nebo obsahem odpovídá ve všech směrech právnímu posouzení tohoto skutku podle trestního zákona České republiky. Z toho vyplývá, že podmínka oboustranné trestnosti činu je splněna, jestliže skutek vykazuje zákonné znaky alespoň jedné skutkové podstaty trestného činu podle českého právního řádu. To tedy znamená, že z hlediska této podmínky je nerozhodné, že zatímco v cizozemském rozsudku je skutek právně posouzen jako několik trestných činů, právní řád České republiky některý z těchto trestných činů nezná. Není tedy rozhodné, zda některá skutková okolnost se v cizozemském rozsudku promítne v právním posouzení skutku (např. jako další trestný čin), zatímco podle právního řádu České republiky nemá vliv na právní posouzení skutku. V řízení o zaznamenání údajů o cizozemském odsouzení do evidence Rejstříku trestů Nejvyšší soud není oprávněn přezkoumávat právní posouzení skutku v rozsudku soudu cizího státu. Naopak, za předpokladu, že skutek je trestným i podle právního řádu České republiky, je povinen respektovat tuto právní kvalifikaci.

S ohledem na výše uvedené úvahy dospěl Nejvyšší soud k závěru, že podmínka oboustranné trestnosti činu není u R. Č. a P. Ch. splněna v případě skutku spočívajícího v tom, že dne 1. 11. 1996 v Curychu a na jiných místech Švýcarska používali cizí cestovní pasy, v němž byl spatřován trestný čin falšování průkazů podle čl. 252 al. 4 švýcarského trestního zákona. Jestliže z obsahu spisu se podává, že R. Č. a P. Ch. měli u sebe originální cestovní pasy jiných osob, aniž do těchto dokladů provedli jakýkoli zásah (kupř. výměnou původní fotografie za vlastní), pak toto jednání nenaplní zákonné znaky skutkové podstaty trestného činu padělání a pozměňování veřejné listiny podle § 176 tr. zák., přičemž z předložených podkladů nevyplývá nic, co by důvodně opodstatňovalo závěr, že by mohlo jít o nějaký jiný trestný čin. Proto Nejvyšší soud návrh Ministerstva spravedlnosti na zápis cizozemského odsouzení u R. Č. a P. Ch. v této části (tj. ohledně tohoto skutku a za něj odpovídajícího trestu) zamítl.

Pokud jde o skutek spočívající v účasti všech tří odsouzených na loupežném přepadení bižuterie S. u B. dne 1. 11. 1996 za okolností výše již blíže popsanych, v tomto případě se odsouzení týká skutku, který vykazuje zákonné znaky trestného činu i podle trestního zákona České republiky (trestný čin loupeže podle § 234 tr. zák.). Jak již bylo výše rozvedeno, u P. Ch. není na překážku to, že tento skutek byl u něj posouzen též podle právní kvalifikace, kterou český právní řád nezná (jízda autem bez řidičského oprávnění není trestným činem).

Lze tedy uzavřít, že v rozsahu shora uvedeném jsou u všech tří odsouzených splněny všechny formální podmínky ustanovení § 4 odst. 2 zákona.

V posuzované věci jsou dány ovšem i podmínky materiální povahy. Odsouzení se dopustili velice závažné násilné trestné činnosti, a to ve vzájemné součinnosti,

způsobili poměrně velkou škodu (více než 2 mil. Kč), přičemž P. Z. a R. Č. čin spáchali se zbraní a použili při něm i přímého fyzického násilí. Byly jim uloženy nepodmíněné tresty odnětí svobody a dlouhodobé tresty vyhoštění. S ohledem na všechny shora uvedené okolnosti lze dovodit, že podmínky ustanovení § 4 odst. 2 zákona týkající se závažnosti činu a druhu uloženého trestu jsou též splněny.

Ze všech výše uvedených důvodů Nejvyšší soud České republiky návrhu Ministerstva spravedlnosti České republiky vyhověl v rozsahu stanoveném ve výroku tohoto rozhodnutí. Přitom u odsouzených R. Č. a P. Ch. rozhodl, že část trestu odpovídající rozsahu zápisu jejich odsouzení cizozemským soudem do evidence Rejstříku trestů činí u R. Č. trest odnětí svobody v trvání třiceti pěti měsíců (v cizozemském rozsudku bylo původně třicet šest měsíců) a trest vyhoštění z území Švýcarska na dobu deseti let a u P. Ch. trest odnětí svobody v trvání čtrnácti měsíců (původně patnáct měsíců) a trest vyhoštění z území Švýcarska na dobu deseti let. Nejvyšší soud v tomto směru přihlédl k tomu, že skutek, ohledně něhož bylo vyhověno návrhu, vykazuje podstatně vyšší závažnost, než skutek, ohledně něhož byl návrh zamítnut.

K poskytnutí přiměřené zálohy na odměnu a náhradu hotových výdajů ustanovenému obhájci (§ 151 odst. 3, in fine, tr. ř.) se nepřihlíží při rozhodování příslušného orgánu činného v trestním řízení o výši odměny a náhrady hotových výdajů obhájce (§ 151 odst. 3, věta první, tr. ř.). Proto i v případě, že obhájci byla v průběhu trestního stíhání poskytnuta záloha, je nutno rozhodnout o celkové výši odměny a náhradě hotových výdajů, tj. včetně těch úkonů právní služby, za které již byla obhájci poskytnuta záloha.

(Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 11. 1998 sp. zn. 4 To 106/98)

Vrchní soud ke stížnosti JUDr. V. E., obhájce odsouzeného R. Š., zrušil usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 6. 11. 1998 sp. zn. 1 T 47/92 a tomuto soudu uložil, aby o věci znovu jednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

V trestní věci dnes již odsouzeného R. Š. vedené pod sp. zn. 1 T 47/92 vykonával obhajobu na základě ustanovení soudem JUDr. V. E., advokát v B. Rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 30. 10. 1997 sp. zn. 1 T 47/92, ve spojení s usnesením Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. 9. 1998 sp. zn. 4 To 4/98 byl R. Š. odsouzen pro trestné činy krádeže podle § 247 odst. 1 písm. b), odst. 4 tr. zák., ve znění zákona č. 290/1993 Sb., porušování domovní svobody podle § 238 odst. 1, 2 tr. zák. a poškození cizí věci podle § 257 odst. 1 tr. zák., ve znění zákona č. 290/1993 Sb., jak mu je kladla za vinu podaná obžaloba.

Obhájci JUDr. V. E. byla na základě jeho žádosti opatřením Krajského soudu v Brně ze dne 18. 9. 1996 sp. zn. 1 T 47/92 přiznána záloha na náhradu nákladů obhajoby ve výši 63 340 Kč s poučením, že proti tomuto opatření není opravný prostředek přípustný. Záloha byla proplacena dnem 24. 9. 1996.

Za další úkony právní pomoci vyúčtoval JUDr. V. E. doplatek ve výši 27 918 Kč.

Krajský soud v Brně usnesením ze dne 6. 11. 1998 sp. zn. 1 T 47/92 rozhodl pouze o přiznání doplatku ve výši 27 468 Kč s tím, že ve všech položkách akceptoval požadavek advokáta, až na požadavek na výplatu paušální náhrady za 14 úkonů. S odůvodněním, že k úkonům, které jsou provedeny v jeden den, náleží pouze jedna paušální náhrada, přiznala ve věci rozhodující vyšší soudní úřednice paušální náhradu za 8 úkonů právní pomoci v celkové výši 600 Kč.

Usnesení bylo JUDr. V. E. a odsouzenému R. Š. doručeno dne 10. 11. 1998, státnímu zástupci 9. 11. 1998. Dne 10. 11. 1998 napadl uvedené usnesení obhájce JUDr. V. E. stížností zaměřenou do rozhodnutí o přiznání paušální částky podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu s tím, že provedl obhajobu odsouzeného R. Š. dne 24. 9. 1997 v hlavním líčení, které trvalo od 9.15 do 11.15 hodin a od 12.45 do 15.15 hodin,

což odpovídá třem úkonům právní pomoci, dne 25. 9. 1997 v hlavním líčení od 8.30 do 11.30 hodin a od 13.00 do 15.30 hodin, což rovněž odpovídá třem úkonům, dne 26. 9. 1997 v hlavním líčení od 8.30 do 11.00 hodin a od 14.00 do 15.30 hodin, což odpovídá dvěma úkonům právní pomoci, a konečně dne 15. 9. 1998 provedl obhajobu u veřejného zasedání o odvolání u Vrchního soudu v Olomouci, trvající dvě a půl hodiny, což rovněž odpovídá dvěma úkonům právní pomoci. Podle jeho názoru ve smyslu ustanovení § 11 odst. 1 písm. g) advokátního tarifu náleží mimosmluvní odměna za každý z úkonů právní pomoci, a to za každé započaté dvě hodiny. Z výše uvedeného vyplývá, že trvá-li obhajoba u hlavního líčení déle než dvě hodiny, nejedná se o jeden úkon, nýbrž o úkony dva. Poukazuje také na rozhodnutí, které v tomto smyslu učinil Krajský soud v Ostravě dne 9. 12. 1997 pod sp. zn. 7 To 610/97, jak vyplývá z advokátního Bulletinu č. 9/98, který ke stížnosti přiložil.

Vzhledem k uvedenému stěžovatel navrhl, aby podle § 149 odst. 1, 3 tr. ř. Vrchní soud v Olomouci napadené usnesení zrušil v části týkající se režijního paušálu a sám mu přiznal režijní paušál k požadovaným 14 úkonům právní služby v celkové výši 1050 Kč.

Obhájce JUDr. V. E. jako osoba k tomu podle § 142 odst. 1 tr. ř. oprávněná napadl předmětné usnesení stížností včas, ve lhůtě stanovené v § 143 odst. 1 tr. ř. Proto vrchní soud neshledal důvod k zamítnutí jeho stížnosti podle § 148 odst. 1 písm. a), b) tr. ř.

Podle § 147 odst. 1 tr. ř. proto přezkoumal správnost všech výroků napadeného usnesení a řízení jemu předcházející a dospěl k závěru, že stížnost JUDr. V. E. je důvodná, takže nepřichází v úvahu její zamítnutí postupem podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř.

Z obsahu trestního spisu vrchní soud zjistil, že v dané věci byly splněny podmínky § 151 odst. 3 tr. ř. pro rozhodnutí o výši odměny a náhrady hotových výdajů ustanoveného obhájce JUDr. V. E.

Krajskému soudu v Brně je však třeba vytknout, že v dané věci nepostupoval v souladu s ustanovením § 151 odst. 3 tr. ř. Z tohoto ustanovení vyplývá, že o výši odměny a náhradě hotových výdajů rozhodne na návrh obhájce orgán činný v trestním řízení, jehož rozhodnutím bylo trestní stíhání pravomocně skončeno. Na návrh obhájce může orgán činný v trestním řízení přijmout opatření, aby obhájci byla poskytnuta ještě před skončením trestního stíhání přiměřená záloha na odměnu a náhradu hotových výdajů. Z odstavce 4 stejného zákonného ustanovení vyplývá, že proti rozhodnutí podle odst. 3 je přípustná stížnost, jež má odkladný účinek.

Rozhodnutí o přiznání odměny a náhrady hotových výdajů je tedy podmíněno jednak návrhem obhájce, jednak skončením trestního stíhání. Záloha tedy představuje částku poskytnutou na odměnu a náhradu hotových výdajů obhájci za úkony již provedené, která se dodatečně zúčtuje při rozhodování po skončení trestního stíhání. Výše poskytnuté zálohy by neměla převyšovat souhrn odměny a náhradu hotových výdajů za úkony provedené k datu, kdy se záloha poskytuje.

K přiznání zálohy dochází opatřením, které nemá formu usnesení a není třeba je zasílat také obviněnému. Přiznaná výše zálohy nemá z hlediska pozdějšího rozhodování o přiznání odměny a náhrady hotových výdajů ve smyslu § 151 odst. 3, věty první, tr. ř. žádnou závaznost, a tedy nedochází ke zkrácení práva obviněného a obhájce namítat nesprávnost určení výše odměny a náhrady hotových výdajů.

O výši odměny a náhradě hotových výdajů podle § 151 odst. 3 tr. ř. je tedy nutno rozhodnout v celém rozsahu, včetně výše odměny a příslušné náhrady za úkony, ohledně nichž byla dříve přiznána záloha. Napadené rozhodnutí Krajského soudu v Brně neodpovídá uvedeným požadavkům v § 151 odst. 3 tr. ř., když obsahuje pouze přiznání doplatku, a nikoli rozhodnutí o celém požadavku advokáta na odměnu a náhradu hotových výdajů za obhajobu odsouzeného R. Š. Z tohoto pohledu je pak třeba předmětné usnesení hodnotit jako nepřezkoumatelné.

Vrchnímu soudu nezbylo, než ke stížnosti advokáta JUDr. V. E. napadené usnesení Krajského soudu v Brně podle § 149 odst. 1 písm. b) tr. ř. zrušit a uložit Krajskému soudu v Brně, aby věc znovu projednal a rozhodl.

Pachatelem trestného činu neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti podle § 147 tr. zák. je plátcé daně, uvedeného pojistného nebo uvedeného příspěvku, který nesplní svou zákonnou povinnost odvést tyto platby, resp. jejich části za jiného. Je jím výlučně zaměstnavatel (resp. jeho statutární orgán nebo odpovědný pracovník, který má platby provést) jako plátcé té části daně, pojistného nebo příspěvku, jejichž uhrazení zákon ukládá poplatníkovi – zaměstnanci.

Naproti tomu zaměstnavatel jako dlužník daně, pojistného nebo příspěvku, který neodvede tyto platby v části, kterou je povinen odvádět sám za sebe, není za toto jednání trestně odpovědný.

To např. znamená, že trestní odpovědnost na zaměstnavatele, resp. jeho statutární orgán nebo odpovědného pracovníka dopadá jen za neodvedení jedné třetiny pojistného na zdravotní pojištění ve smyslu § 9 odst. 2 zák. č. 48/1997 Sb., a nikoli za neodvedení dvou třetin, kterou citované ustanovení ukládá uhradit přímo jemu.

(Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 15. 6. 1999
sp. zn. 4 To 424/99)

Krajský soud v Českých Budějovicích rozhodl k odvolání J. D. proti rozsudku Okresního soudu v Písku ze dne 8. 2. 1999 sp. zn. 3 T 352/98 tak, že napadený rozsudek podle § 258 odst. 1 písm. b), c) tr. ř. v celém rozsahu zrušil a podle § 259 odst. 1 tr. ř. věc vrátil okresnímu soudu, aby ji v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Napadeným rozsudkem Okresního soudu v Písku ze dne 8. 2. 1999 sp. zn. 3 T 352/98 byl obžalovaný J. D. uznán vinným trestným činem neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti podle § 147 odst. 1 tr. zák., ve znění účinném od 1. 1. 1998, a odsouzen k trestu odnětí svobody na šest měsíců, podmíněně odloženému na zkušební dobu jednoho roku. Poškozená Okresní správa sociálního zabezpečení v P. a Odborová zdravotní pojišťovna zaměstnanců bank a pojišťoven v P. byly odkázány se svými nároky na náhradu škody ve věcech občanskoprávních.

Podle skutkových zjištění okresního soudu se obžalovaný tohoto trestného činu dopustil tím, že od 1. 1. 1998 do 31. 8. 1998 v P. jako statutární zástupce firmy R. neplnil zákonnou povinnost v podobě odvodu pojistného na sociálním zabezpečení a na zdravotní pojištění za zaměstnance jmenované firmy, v důsledku čehož na státem stanovených odvodech vznikl dluh v celkové výši 218 938 Kč; z této částky

dluží na pojistném na sociální zabezpečení Okresní správě sociálního zabezpečení v P. částku 210 990 Kč a na pojistném na zdravotní pojištění Odborové zdravotní pojišťovně zaměstnanců bank a pojišťoven se sídlem v P. částku 7948 Kč.

Proti tomuto rozsudku podal včas odvolání obžalovaný. Prostřednictvím svého obhájce neměl námitek proti výroku o vině; jeho odvolání směřovalo pouze do výroku o trestu. Znovu zdůraznil, že se nezaviněně dostal do druhotné platební neschopnosti, byly mu odmítnuty garance centrální bankou a okresní správa sociálního zabezpečení mu odmítla prodloužit splátkový kalendář. Byl ve složité finanční situaci, přesto však plnil beze zbytku své závazky vůči svým zaměstnancům. Zdůraznil svou bezúhonnost a kladné hodnocení a s ohledem na tyto skutečnosti měl zato, že jsou dány zákonné podmínky pro postup podle § 24 odst. 1 písm. a) tr. zák.

Při veřejném zasedání konaném k jeho odvolání obžalovaný zdůraznil, že trestnou činností se neobohatil, předpokládal, že bude schopen své závazky splatit. Požádal o prodloužení lhůt splátek, to mu nebylo umožněno. Uvedl dále, že má dlužníky, kteří mu dluží asi 800 000 Kč; někteří se snaží dluhy splatit, ale bude to ještě trvat asi přibližně půl roku. V budoucnu však chce všem svým závazkům dostát.

Krajský státní zástupce při veřejném zasedání uvedl, že s ohledem na formální znaky trestného činu podle § 147 odst. 1 tr. zák. je obžalovaného třeba činit odpovědným jen za tu částku, kterou měl zaplatit jako zaměstnavatel, tedy jako plátcé za své zaměstnance. Obdobně se mělo postupovat při vyčíslení škody, kterou měl obžalovaný způsobit na pojistném na zdravotní pojištění. Přesto nebyl rozsah trestné činnosti v kritickém období náležitě vyčíslen. Na druhé straně byl obžalovaný zvýhodněn, pokud je činěn odpovědným teprve od 1. 1. 1998, třebaže se trestné činnosti, byť podle jiného zákonného ustanovení, měl dopouštět již v roce 1997. Rozšíření celkové doby, po kterou měl obžalovaný trestnou činnost páchat, však brání zásada zákazu reformace in peius.

Krajský soud v Českých Budějovicích, jak je mu uloženo ustanovením § 254 odst. 1 tr. ř., přezkoumal napadený rozsudek ve všech jeho výrocích, přezkoumal správnost postupu řízení, které tomuto rozsudku předcházelo, přihlížel přitom i k tomu, zda nedošlo k vadám, které odvoláním výslovně vytýkány nebyly, a dospěl k těmto závěrům:

V řízení, které napadenému rozsudku předcházelo, nedošlo k podstatným vadám. Okresní soud při hlavním líčení vyslechl obžalovaného, který se stejně jako v přípravném řízení zmínil o tom, že má pohledávky u různých firem, které přesahují částku 814 000 Kč. Uvedl, že je pravda, že neplatil řádně pojištění zdravotní a sociální, bylo to však z toho důvodu, že by zaměstnancům musel zaplatit méně peněz na mzdách. Zdůraznil, že měl slíbené zakázky do Spolkové republiky Německo, ale odběratel chtěl garanci banky, což ta odmítla. Při hlavním líčení byla vyslechnuta i Hl. Dr. J. P., právnička Okresní správy sociálního zabezpečení v P., která uvedla obdobně jako v přípravném řízení, že obžalovaný měl každého pátého dne v měsíci předložit přehled o vyměřovacích základech o pojistném malé organizace a též den provést úhradu pojistného. Pojistné tedy bylo splatné každý pátý den v měsíci.

Předložila přehled nezaplaceného pojištění a vyčíslila výši nezaplaceného pojistného na 210 990 Kč. V této částce byla zřejmě započtena i částka 34 434 Kč, která měla být zaplacená za prosinec 1997 s datem splatnosti 5. 1. 1998. Při hlavním líčení okresní soud přečetl i všechny listinné důkazy opatřené v přípravném řízení. Přesto však jeho skutková zjištění nejsou zcela správná a úplná.

Podle ustanovení § 147 odst. 1 tr. zák., ve znění účinném od 1. 1. 1998, je pachatelem tohoto trestného činu ten, kdo jako plátce ve větším rozsahu nesplní svoji zákonnou povinnost za poplatníka odvést daň, pojistné na sociální zabezpečení nebo zdravotní pojištění nebo příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Na rozdíl od trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné dávky podle § 148 tr. zák., postihující případy podvodného tvrzení o výši daně nebo jiné dávky, se tato skutková podstata zaměřuje na případy, kdy poplatník neskrývá svoji daňovou nebo poplatkovou povinnost nebo její výši, ale z nejrůznějších důvodů tuto povinnost nesplní. V souladu s ústavní zásadou vylučující trestní postih neschopnosti dostát svému finančnímu závazku se v této skutkové podstatě postihuje jen jednání, kdy plátce (zaměstnavatel) zákonné srážky ve vztahu ke svým zaměstnancům provede a poškodí je tím, že je neodvede státu (postih se omezuje jen na tu část daně nebo pojistného, kterou má plátce daně odvést za poplatníka a kterou tedy poplatníkovi i srazil).

Z důvodové zprávy k ustanovení § 147 odst. 1 tr. zák., ve znění účinném od 1. 1. 1998, je zřejmé, že jde o nové ustanovení, které již v době, kdy byla novela připravována, bylo velmi rozporuplné. Stát zde výrazně zasahuje do oblasti, která je upravena veřejným právem jen zčásti, pod sankcí zde nutí k plnění povinností vyplývajících z pracovněprávních vztahů a trestním postihem tak přenáší povinnosti zdravotních pojišťoven a orgánů sociálního zabezpečení vymáhat dluhy na orgány činné v trestním řízení. Podle důvodové zprávy bude trestán ten, kdo nesplní závazek odvést částky stržené zaměstnancům ze mzdy, pomíjí se však zde skutečnost, že do doby, než jsou částky převedeny na účet pojišťovny, náleží zaměstnavateli, nikoli zaměstnanci. Pachatelem přitom je plátce pojistného nebo daně, který nesplní zákonnou povinnost odvést pojistné nebo daň za jiného, znamená to tedy, že pachatelem může být jenom osoba, která je zaměstnavatelem. Z tohoto ustanovení je zřejmé, že svým způsobem zvýhodňuje subjekty, které podnikají, aniž by někoho zaměstnávaly, tedy tzv. „jedou na švarc systém“. Dlužník pojistného, které neodvede sám za sebe, tedy podle tohoto ustanovení trestný není.

Ani zákony upravující odvádění sražených částek nejsou terminologicky jednotné.

Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, ve znění pozdějších předpisů, jako plátce uvádí jak zaměstnavatele, tak zaměstnance. Z ustanovení § 9 citovaného zákona vyplývá, že pojistné na zdravotní pojištění hradí z jedné třetiny zaměstnanec a ze dvou třetin zaměstnavatel. Třetinu, kterou platí zaměstnanec, je zaměstnavatel povinen strhávat. Je proto otázkou, zda pachatel bude trestný jen za neodvedení jedné třetiny, či bude odpovědný za neodvedení celého pojistného, třebaže dvě třetiny tvoří jeho vlastní závazek, nikoli závazek zaměstnance.

Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na sociální politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, hovoří o poplatnících, mezi které zahrnuje rovněž zaměstnavatele. Podle ustanovení § 8 citovaného zákona je organizace povinna odvádět i pojistné, které je povinen platit zaměstnanec, a dluh na této platbě bude vstupovat do skutkové podstaty.

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů fyzických a právnických osob, ve znění pozdějších předpisů, rozlišuje plátce jako toho, kdo daň skutečně odvádí a poplatníka, jímž je v případě záloh na daní z příjmů skutečně zaměstnanec.

Protože jde o nové ustanovení § 147 tr. zák., neexistuje k tomuto ustanovení v podstatě žádná judikatura, a pokud se v odborné literatuře vyskytly určité názory, jsou často rozporné. V praxi jsou vyslovovány rozdílné názory ohledně posuzování neodvádění pojistného na sociální zabezpečení, resp. na zdravotní pojištění, z hlediska rozsahu, v jakém mají být zmíněné dávky odváděny, tj. zda má být postihováno jen neodvedení dávek placených zaměstnanci, které je povinen zaměstnavatel strhnout zaměstnancům z hrubé mzdy a odvést příslušnému subjektu, nebo zda má být předmětem postihu i neodvedení dávek placených zaměstnavatelem jako poplatníkem.

Podle ustanovení § 7 odst. 1 písm. b) zák. č. 589/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů, 8 % z vyměřovacího základu, který je povinen platit zaměstnanec, odvádí organizace a malá organizace. Podle ustanovení § 5 odst. 1 zák. č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů, zaměstnavatel odvádí část pojistného – jednu třetinu vyměřovacího základu – které je povinen hradit zaměstnanec srážkou z jeho mzdy či jeho platu, a to i bez souhlasu zaměstnance. Naproti tomu 26 % pojistného na sociální zabezpečení, resp. dvě třetiny pojistného na zdravotní pojištění organizace a malá organizace, resp. zaměstnavatel odvádějí jako část pojistného, které jsou povinny hradit za své zaměstnance.

Při výkladu citovaného ustanovení je nutné vycházet jednak z logického výkladu § 147 tr. zák., jednak z důvodové zprávy k tomuto ustanovení, jakož i z porovnání s ostatními právními předpisy včetně Ústavy a Listiny základních práv a svobod. Logický výklad jednoznačně vylučuje trestní postih zaměstnavatele za neodvedení daně či dávky, které je povinen odvádět sám za sebe. Toto ustanovení § 147 tr. zák. je totiž koncipováno tak, že trestným může být pouze jednání někoho, kdo má zákonem určenou povinnost k odvodu dávek za jinou osobu.

Podle ustanovení § 9 odst. 2 zák. č. 48/1997 Sb. hradí pojistné za zaměstnance z jedné třetiny zaměstnanec, ze dvou třetin zaměstnavatel. Znamená to tedy, že dvě třetiny pojistného jsou zákonnou povinností zaměstnavatele a tuto část nelze považovat za dávku, kterou je zaměstnavatel povinen odvádět za jiného. Zaměstnavatel je pokládán za plátce pojistného zdravotního pojištění za zaměstnance, i když citovaný zákon, shodně jako zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů, pojmy plátce a poplatník nerozlišují a používají pojmy zaměstnavatel a zaměstnanec. Bylo by tedy možné dospět k výkladu, podle

kterého lze trestně postihnout výlučně zaměstnavatele jako plátce za neodvedení té části daně, resp. jiné dávky, jejíž uhrazení ukládá zákon poplatníkovi. Tomu také odpovídá znění důvodové zprávy k ustanovení § 147 tr. zák., která sice není právně závazná, ovšem lze z ní dovodit záměr zákonodárce při úpravě daného úseku společenských vztahů.

S ohledem na všechny tyto skutečnosti zmíněné shora dospěl odvolací soud k závěru, že dosud provedené dokazování není zcela úplné. Nebyl totiž spolehlivě zjištěn rozsah způsobené škody.

Vzhledem k těmto skutečnostem nemohl proto odvolací soud považovat napadené rozhodnutí za věcně správné. Bylo zřejmé, že se soud nevypořádal se všemi okolnostmi významnými pro rozhodnutí, o správnosti jeho skutkových zjištění vznikly pochybnosti a k objasnění věci bude třeba důkazy opakovat a provádět důkazy další a jejich provádění před odvolacím soudem by znamenalo nahrazovat činnost soudu prvního stupně.

Krajský soud proto napadený rozsudek podle § 258 odst. 1 písm. b), c) tr. ř. v celém rozsahu zrušil a podle § 259 odst. 1 tr. ř. věc vrátil okresnímu soudu, aby ji v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

V dalším průběhu řízení musí okresní soud znovu a podrobně vyslechnout obžalovaného a zejména si vyžádat od poškozených subjektů nové vyčíslení, a to v tom směru, jaké částky měl obžalovaný platit na pojistném na sociální zabezpečení a na zdravotní pojištění za své zaměstnance a jaké částky měl platit na těchto odvodech za uvedenou firmu R. Z toho pak může přesně vyčíslit škodu, kterou obžalovaný měl svým jednáním způsobit.

Z obsahu trestního spisu je sice zřejmé, že obžalovaný se trestné činnosti, třebaže podle jiného zákonného ustanovení, měl dopouštět již v dřívější době, tedy ještě před 1. 1. 1998, rozšíření celkové doby však, jak se o tom správně zmínil krajský státní zástupce, nepřichází v úvahu s ohledem na zásadu zákazu reformace *in peius*.

Nelze pochopitelně vyloučit, že vyvstane potřeba provedení důkazů dalších v tomto rozhodnutí výslovně neuvedených. Pak bude na okresním soudu, aby i takové důkazy opatřil a provedl.

Provedené důkazy musí soud prvního stupně hodnotit velmi pečlivě a logicky a vyváženě v souladu s ustanovením § 2 odst. 6 tr. ř. a zaměřit pozornost na patřičné objasnění všech rozhodných okolností z pohledu právního posouzení žalovaného skutku. Stejně důslednou pozornost pak musí věnovat právním úvahám a závěrům. Hodnotící úvahy jak skutkové, tak právní musí být v patřičné formě vyjádřeny v odůvodnění dalšího rozhodnutí, neboť teprve takové bude možno považovat za správné.

V případě, že okresní soud dospěje k závěru o vině obžalovaného, již nyní lze pochybovat o argumentech uvedených v podaném odvolání obžalovaného ohledně podmínek ustanovení § 24 odst. 1 tr. zák., tedy upuštění od potrestání.

Jestliže po vyčerpání všech dostupných důkazů zůstane nevyjasněno, zda obviněný spáchal posuzovaný trestný čin před tím, než byl vyhlášen odsuzující rozsudek soudem prvního stupně za jeho jiný trestný čin, nebo až poté, je nutné při ukládání trestu postupovat podle zásady *in dubio pro reo* a použít ustanovení § 35 odst. 2 tr. zák. o ukládání souhrnného trestu.

Podle uvedené zásady je nutno postupovat a přiklonit se k možnosti pro obviněného výhodnější i v dalších případech, kdy po vyčerpání všech dostupných důkazů zůstane nejisté, zda ke spáchání posuzovaného činu došlo před jiným rozhodnutím, či po něm, a jde přitom o závěr důležitý pro rozhodnutí.

(Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 10. 2. 2000 sp. zn. 10 T 14/98)

Městský soud v Praze uznal obžalovaného B. K. vinným ze spáchání trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1, 4 tr. zák., ve znění zák. č. 290/1993 Sb., kterého se dopustil dvěma útoky, jednak dne 2. 6. 1992 a jednak v přesně nezjištěných dnech měsíce června 1992, avšak nejpozději dne 14. 6. 1992. Za to mu uložil souhrnný trest odnětí svobody v trvání sedmi roků a současně zrušil výrok o trestu z rozsudku Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 15. 6. 1992 sp. zn. 3 T 139/91, jakož i všechna další rozhodnutí na tento výrok obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

Z o d ů v o d n ě n í :

Při úvaze o uložení trestu obžalovanému B. K. musel městský soud vzít na zřetel, že tento obžalovaný byl mimo jiné odsouzen rozsudkem Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 15. 6. 1992 sp. zn. 3 T 139/91 pro trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání tří a půl roku.

Za této situace bylo nutné řešit problém, zda jde mezi trestným činem, který je předmětem rozhodování, a trestným činem, za nějž byl odsouzen citovaným rozsudkem, o vztah souhrnnosti a je třeba uložit souhrnný trest podle ustanovení § 35 odst. 2 tr. zák., či zda jde v posuzovaném případě o recidivu. Protože skutkové okolnosti rozhodné pro posouzení této otázky jsou nejisté, neboť trestné činnosti spáchané v přesně nezjištěném dnu v měsíci červnu 1992 se obžalovaný mohl dopustit jak před datem 15. 6. 1992, tak po tomto datu, přiklonil se soud k názoru, že je nutné v takových případech vycházet ze zásady *in dubio pro reo*, tedy v pochybnostech ve prospěch obviněného. To znamená, že v případech, kdy nelze přesně zjistit dobu spáchání činu a jde přitom o rozhodující skutečnost při úvaze, zda jde o vztah souhrnnosti či o recidivu, je třeba dovodit, že jde o souhrnnost, neboť posouzení věci jako recidivy by obviněného nedůvodně poškodilo.

Použití zásady *in dubio pro reo* je zcela namístě, neboť jde o otázku skutkovou, záležící ve zjištění, kdy přesně byl posuzovaný trestný čin spáchán. Jestliže tedy po vyčerpání všech dostupných důkazů k tomuto zjištění zůstane nejisté, zda ke spáchání došlo před vyhlášením jiného rozhodnutí, či po něm, je nutné přiklonit se k možnosti pro obviněného výhodnější, a to právě v souladu s uvedenou důležitou zásadou trestního řízení.

I. Svolení oprávněného orgánu je třeba k trestnímu stíhání pro trestný čin, který byl spáchán v souvislosti s výkonem soudcovské funkce, i v případě, kdy osoba, která jej spáchala, již soudcovskou funkci nevykonává.

II. Je-li ke stíhání určité osoby podle zákona třeba souhlasu (§ 11 odst. 1 písm. c/ tr. ř.), orgány činné v trestním řízení takový souhlas opatřují od oprávněného orgánu přímo, nikoli prostřednictvím Ministerstva spravedlnosti České republiky. Formulace „takový souhlas nebyl dán“ citovaného ustanovení znamená právní stav, kdy byl souhlas k trestnímu stíhání oprávněným orgánem odepřen, tj. po předložení věci se příslušný orgán vyjádřil tak, že souhlas neuděluje. Příslušné orgány trestního řízení proto musí předtím, než dojdou k závěru, že stíhání takové osoby je vyloučeno z uvedeného zákonného důvodu a nelze je zahájit, popř. bylo-li již zahájeno, je nutné je zastavit, předložit věc s návrhem na udělení souhlasu s trestním stíháním příslušnému orgánu. Stav, kdy je zřejmé, že je třeba k trestnímu stíhání opatřit souhlas a čeká se na vyžádané vyjádření oprávněného orgánu, popř. se odstraňují pochybnosti o tom, zda je souhlasu třeba, postupem podle § 10 odst. 2 tr. ř., pouze dočasně brání zahájení trestního stíhání, nebo brání v pokračování v trestním stíhání v tom smyslu, že by se prováděly jiné úkony, než je právě opatrování souhlasu. Důkazy provedené v této době jsou v dalším řízení nepoužitelné.

Vzniknou-li pochybnosti o tom, zda je ke stíhání určité osoby podle zákona třeba souhlasu oprávněného orgánu, musí orgány činné v trestním řízení předložit věc Nejvyššímu soudu, aby o tom rozhodl podle § 10 odst. 2 tr. ř. Tuto otázku nemohou řešit samostatně jako otázku předběžnou podle § 9 odst. 1 tr. ř.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 10. 1998 sp. zn. 11 Tz 124/98)

Nejvyšší soud vyslovil, že pravomocným usnesením Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 25. 2. 1998 sp. zn. 1 T 1/98 byl porušen zákon v ustanovení § 11 odst. 1 písm. c) tr. ř. ve prospěch obviněného.

Z o d ů v o d ň ě n í :

Usnesením Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 25. 2. 1998 sp. zn. 1 T 1/98 bylo podle § 314c odst. 1 písm. a), § 188 odst. 1 písm. c) a § 172 odst. 1 písm. d) tr. ř. z důvodu uvedeného v § 11 odst. 1 písm. c) tr. ř. trestní stíhání JUDr. A. K. na základě obžaloby Krajského státního zastupitelství v Ostravě ze dne 22. 12. 1997 sp. zn. 1 Kv 147/93 pro trestné činy zneužívání pravomoci veřejného činitele a trestné činy pomluvy podle § 158 odst. 1 písm. a), § 206 odst. 1 tr. zák. zastaveno, jelikož jde o osobu, k jejímuž stíhání je podle zákona třeba souhlasu, a takový souhlas nebyl oprávněným orgánem dán. Toto usnesení nabylo právní moci dne 24. 3. 1998.

Uvedených trestných činů se měl JUDr. A. K. dopustit tím, že jako předseda senátu Krajského soudu v Ostravě, projednávající rehabilitační trestní věci sp. zn. I Rt 41/90 a sp. zn. 26 Rt 13/93 týkající se M. K. neoprávněně využil informací ze spisového materiálu o osobě M. K., a ačkoli mu bylo známo, že byl rozsudkem Zemského soudu jako Státního soudu v Brně ze dne 6. 10. 1948 sp. zn. Hp Or 12/48 uznán vinným ze zločinu úkladu o republiku a zločinu nedokonané vraždy prostě a byl zproštěn obžaloby ze zločinu loupeže, přesto v úmyslu poškodit jeho pověst:

1) dne 30. 12. 1992 v Ostravě, poté, co se dozvěděl, že Obecní zastupitelstvo obce P. jednalo o udělení čestného občanství M. K., napsal a odeslal Obecnímu úřadu v P. k rukám starosty obce dopis, v němž nepravdivě uvedl, že v trestní věci M. K. „bylo zjištěno, že M. K. v roce 1948 s několika dalšími osobami násilným způsobem přepadl jistého hajného, odcizil mu zbraně a dopustil se dalších trestných činů, které byly kvalifikovány především jako loupež a rušení domovní svobody a další“ a dále nepravdivě uvedl, že „v současné době je jmenovaný stíhán pro trestný čin útoku a veřejného činitele, když měl použít jednak urážlivých, jednak nebezpečných útoků proti soudci krajského soudu“, čímž neoprávněně zasahoval do rozhodování Obecního zastupitelstva obce P. o udělení čestného občanství M. K. a snažil se tomuto udělení zabránit,

2) dne 9. 3. 1995 poté, co byl v Necenzurovaných novinách č. 10/1995 otištěn článek o postupu obviněného ve věci M. K., napsal a odeslal do redakce Necenzurovaných novin v B. redaktoru M. V. dopis, v němž nepravdivě uvedl, že M. K. „bojoval 14 dnů se čtyřmi 17–18letými kluky flákáním se po lese“ a jeho skupina „prováděla loupeže a krádeže a ohrožovala na životě lesní zaměstnance“, ačkoliv usnesením Krajského soudu v Ostravě ze dne 26. 5. 1994 sp. zn. 26 Rt 13/93 byl rozsudek Zemského soudu jako soudu státního v Brně ze dne 6. 10. 1948 sp. zn. Hp Or 12/48 zrušen a trestní stíhání M. K. bylo zastaveno, čímž byl M. K. plně rehabilitován, a to na základě obžaloby Krajského státního zastupitelství Ostrava ze dne 22. 12. 1997 sp. zn. I Kv 147/93.

Usnesení nabylo právní moci dne 24. 3. 1998.

Proti tomuto rozhodnutí podal ve lhůtě uvedené v ustanovení § 272 tr. ř. stížnost pro porušení zákona ministr spravedlnosti, a to v neprospěch obviněného.

Ministr spravedlnosti uvedl, že JUDr. A. K. byl v inkriminované době předsedou senátu Krajského soudu v Ostravě, ale podle písemných stanovisek ředitele personálního odboru Ministerstva spravedlnosti ČR ze dne 15. 7. 1996 a ze dne 19. 11. 1966 čj. 126/96 - pers. trestní stíhání proti JUDr. M. K. je možno v době, kdy již nevykonává funkci soudce, zahájit bez souhlasu prezidenta republiky. V souladu s citovanými stanovisky, s nimiž se orgány činné v přípravném řízení trestním ztotožnily, bylo JUDr. M. K. dne 21. 4. 1997 sděleno obvinění bez souhlasu prezidenta republiky.

Stanovisko bývalého Nejvyššího soudu ČSFR publikované pod č. 41/1992 Sb. rozh. tr. není právně závazné a soud se měl zabývat právními názory, které vedly

ředitele personálního odboru Ministerstva spravedlnosti ČR k vydání stanovisek, podle nichž v daném případě nebyl souhlas prezidenta republiky k trestnímu stíhání nutný, zejména právním názorem, že vyslovení souhlasu s trestním stíháním osoby, která v době vydání tohoto souhlasu není soudcem, se zpětnou účinností není možné, a proto takový souhlas nelze podle platné právní úpravy vydat, a že smyslem právní úpravy je ochrana nezávislého výkonu soudnictví, a nikoliv zajištění beztrestnosti osoby, která funkci soudce již nevykonává. Pro opačný výklad není zákonná úprava, neboť na rozdíl od poslanecké imunity a imunity soudců Ústavního soudu Ústava České republiky ani jiný zákon trvalé vyloučení možnosti trestního stíhání soudců neupravuje. Tomuto závěru odpovídá i úprava promlčecí doby podle trestního zákona, do které se započítává kromě jiného také doba, po kterou nebylo možno pachatele postavit před soud pro zákonnou překážku, za kterou je obecně považován právě výkon funkce soudce.

Závěrem stížnosti pro porušení zákona ministr spravedlnosti proto navrhl, aby Nejvyšší soud rozhodl tak, že usnesením okresního soudu byl porušen ve prospěch obviněného zákon v ustanovení § 11 odst. 1 písm. c) tr. ř., napadené rozhodnutí zrušil a dále postupoval podle § 270 odst. 1 tr. ř.

Nejvyšší soud přezkoumal podle § 267 odst. 1 tr. ř. správnost napadeného rozhodnutí, jakož i řízení, které mu předcházelo, a shledal, že zákon byl porušen.

V odůvodnění svého rozhodnutí okresní soud zdůraznil, že žalované trestné činnosti se měl obviněný podle obžaloby dopustit v souvislosti s výkonem své funkce předsedy senátu Krajského soudu v Ostravě, kterou vykonával do 31. 10. 1995. Přesto nebyl před zahájením jeho trestního stíhání opatřen souhlas se stíháním ve smyslu § 55 odst. 1 zák. č. 335/1991 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů, podle kterého je k trestnímu stíhání soudce za takovou trestnou činnost třeba souhlasu orgánu, který jej jmenoval, tedy prezidenta republiky. Soud k tomu dále uvedl, že ze spisu zjistil, že souhlas oprávněného orgánu byl několikrát vyžadován orgány činnými v trestním řízení, a to prostřednictvím Ministerstva spravedlnosti ČR, odkud opakovaně přišlo vyjádření ředitele personálního odboru tohoto ministerstva, že návrh na vydání souhlasu k trestnímu stíhání JUDr. A. K. nebude prezidentu republiky předložen, neboť trestní stíhání je možno proti JUDr. A. K. v době, kdy již nevykonává funkci soudce, zahájit bez tohoto souhlasu. Okresní soud zdůraznil, že s tímto názorem nesouhlasí, neboť je v rozporu s běžnou judikaturou soudů České republiky. Na podporu svého názoru poukázal na rozhodnutí bývalého Nejvyššího soudu ČSFR publikované pod č. 41/1992 Sb. rozh. tr., kde je vysloven právní názor, že svolení oprávněného orgánu je třeba k trestnímu stíhání pro trestný čin, který byl spáchán v souvislosti s výkonem soudcovské funkce, i v případě, kdy osoba, která jej spáchala, již soudcovskou funkci nevykonává.

Nejvyšší soud se s tímto právním názorem ztotožňuje. Není žádný důvod pro změnu judikatury v této právní otázce.

Podle § 55 odst. 1 zák. č. 335/1991 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů, pro činy spáchané při výkonu soudcovské funkce nebo v souvislosti s výkonem soudcovské funkce je možno soudce trestně stíhat jen se souhlasem orgánu, který jej jmenoval. Podle § 38 odst. 1 citovaného zákona soudce jmenuje prezident republiky. Smyslem uvedeného institutu vynětí soudců z pravomoci orgánů činných v trestním řízení záleží v tom, že stíhání není možné bez souhlasu oprávněného orgánu, je zajistit nezávislost rozhodování soudce. Jde o to, aby pro osoby vykonávající funkci soudce byla vyloučena obava, že pro své rozhodnutí učiněné jen podle zákona a jejich vnitřního přesvědčení, popř. pro jiné jednání související s výkonem soudcovské činnosti, kdy budou důsledně respektovat zákon, budou trestně stíhány bez právních překážek zaručujících, že stíhání bude vedeno jen v případech, kdy soudce vybočí při výkonu své funkce závažným způsobem z uvedených zásad. To jednoznačně vyplývá ze skutečnosti, že souhlasu je třeba jen pro stíhání za činy spáchané při výkonu nebo v souvislosti s výkonem této funkce. Uvedený účel může ovšem institut omezené možnosti stíhání soudce plnit jen, když vynětí z pravomoci orgánů činných v trestním řízení bude trvat i potom, co soudce přestane funkci vykonávat. Nejde zde jen o zajištění nerušeného výkonu funkce jako takové před zásahy výkoné moci, podobně procesní exempci – nestíhatelnosti – poslanců a senátorů Parlamentu České republiky vztahující se na všechny trestné činy spáchané takovou osobou, avšak omezené jen na dobu, po kterou vykonávají funkci poslance (čl. 27 odst. 4 Ústavy). Nestíhatelnost soudce podle § 38 odst. 1 zákona o soudech a soudcích je svým účelem obdobná důvodům hmotněprávní exempce – beztrestnosti – poslanců a senátorů Parlamentu České republiky vztahující se na postih pro hlasování v Poslanecké sněmovně nebo Senátu nebo jejich orgánech (čl. 27 odst. 1 Ústavy), jakož i omezení možnosti postihu za projevy tam učiněné, za které podléhá poslanec nebo senátor jen disciplinární pravomoci komory, jejímž je členem (§ 27 odst. 2 Ústavy).

Názor zastávaný ve stížnosti pro porušení zákona by vedl k paradoxnímu závěru, že v případě odepření souhlasu ke stíhání soudce oprávněným orgánem by musel státní zástupce zahájit vždy jeho stíhání potom, co by soudce přestal funkci vykonávat, byť by od spáchání činu uplynula značná doba. Po dobu výkonu funkce by zde byla zákonná překážka bránící stíhání, a tedy stavící promlčecí dobu (§ 67 odst. 2 písm. a/ tr. zák.), takže po jejím odpadnutí by nastala právní povinnost bývalého soudce trestně stíhat vyplývající ze zásady legality. Zákon o soudech a soudcích totiž neobsahuje na rozdíl od čl. 27 odst. 4, věty druhé, Ústavy ustanovení, podle kterého, odepře-li oprávněný orgán souhlas s trestním stíháním osoby, o jejíž stíhání jde, je její stíhání navždy vyloučeno. Právní institut určený na ochranu nezávislého rozhodování soudce by naopak, v případě, že by byl oprávněným orgánem využit odmítnutím souhlasu s trestním stíháním, způsobil, že by právní postavení soudce ohledně možného trestního postihu za rozhodování bylo oproti ostatním občanům zhoršeno. Skutečnost, že zákon o soudech a soudcích takové ustanovení, jako je čl. 27 odst. 4, věta druhá, které je v Ústavě zařazeno jako důsledek omezení privilegia nestíhatelnosti poslance

nebo senátora jen na dobu trvání mandátu, nemá, ostatně napovídá, že záměrem zákonodárce bylo dosáhnout omezení možnosti stíhání v případě trestné činnosti spáchané při výkonu soudcovské činnosti, popř. v její souvislosti, vyžadováním souhlasu, i po dobu, co osoba, která se jí dopustila, funkci soudce již nevykonává. Tak je v případě předpokládaném v ustanovení § 55 odst. 1 zák. č. 335/1991 Sb., o soudech a soudcích, dosaženo toho, že odepře-li oprávněný orgán souhlas s trestním stíháním osoby, o jejíž stíhání jde, je její stíhání navždy vyloučeno.

Orgány činné v trestním řízení měly proto předtím, než zahájily trestní stíhání v této věci, opatřit k tomu souhlas prezidenta republiky. K dosavadnímu postupu orgánů přípravného řízení je nutno dále uvést, že Nejvyšší soud neshledává žádný důvod k tomu, aby byl ve věci, ve které je trestní stíhání podmíněno souhlasem prezidenta republiky jako orgánu, který jmenoval soudce, o jehož stíhání jde, vyžadován takový souhlas prostřednictvím Ministerstva spravedlnosti České republiky. Tento státní orgán, resp. ministr spravedlnosti není od změny trestního řádu, ke které došlo novelou provedenou zákonem č. 292/1993 Sb., s účinností od 1. 1. 1994, oprávněn zaujímat v této otázce závazný právní názor. Podle současné právní úpravy ustanovení § 10 odst. 2 tr. ř., vznikne-li pochybnost o tom, zda nebo do jaké míry je někdo vyňat z pravomoci orgánů činných v trestním řízení podle tohoto zákona, rozhodne o tom na návrh dotčené osoby, státního zástupce nebo soudu Nejvyšší soud. Citovaným zákonem byl ministr spravedlnosti jako orgán zaujímající závazný právní názor k této otázce nahrazen soudním orgánem, a to Nejvyšším soudem. Pokud byly orgány přípravného řízení přesvědčeny o tom, že stíhání JUDr. A. K. je bez souhlasu oprávněného orgánu vyloučeno, měly o tento souhlas požádat prezidenta republiky přímo, popř., pokud by o této otázce vznikly pochybnosti, měl státní zástupce věc předložit podle § 10 odst. 2 tr. ř. Nejvyššímu soudu k rozhodnutí.

Rovněž omezení stíhatelnosti některé osoby tím, že k jejímu stíhání je zapotřebí souhlasu oprávněného orgánu, je totiž druhem vynětí takové osoby z pravomoci orgánů činných v trestním řízení ve smyslu citovaného ustanovení trestního řádu. Pouze Nejvyšší soud může vyřešit pochybnosti o takové otázce svým rozhodnutím, a to způsobem závazným pro všechny orgány činné v trestním řízení. V žádném případě nemůže být tato otázka řešena stanoviskem Ministerstva spravedlnosti, resp. ředitele personálního odboru tohoto ministerstva.

Názor okresního soudu na zásadní otázku zákonnosti trestního stíhání A. K. je tedy správný. Okresní soud však nesprávně vyložil procesní důsledky překážky v pokračování trestního stíhání vyplývající ze skutečnosti, že stíhání JUDr. A. K. bylo zahájeno bez opatření potřebného souhlasu prezidenta republiky. Podle ustanovení § 11 odst. 1 písm. c), věty druhé, tr. ř. trestní stíhání nelze zahájit, a bylo-li již zahájeno, nelze v něm pokračovat a musí být zastaveno, jde-li o osobu, k jejímuž stíhání je podle zákona třeba souhlasu, jestliže takový souhlas nebyl oprávněným orgánem dán. Formulace, takový souhlas nebyl dán, však podle názoru Nejvyššího soudu znamená právní stav, kdy byl souhlas k trestnímu stíhání oprávněným orgánem

odepřen, tj. po předložení věci se příslušný orgán vyjádřil tak, že souhlas neuděluje. Příslušné orgány trestního řízení musí předtím, než dojdou k závěru, že stíhání takové osoby je vyloučeno z uvedeného zákonného důvodu a nelze je zahájit, popř. bylo-li již zahájeno, je nutné je zastavit, předložit věc s návrhem na udělení souhlasu s trestním stíháním příslušnému orgánu. To vyplývá ze zásady legality, podle které orgány činné v trestním řízení stíhají pachatele trestných činů z úřední povinnosti. Nemohou se omezit jen na konstatování, že je zde překážka bránící trestnímu stíhání, která záleží v tom, že není k dispozici souhlas příslušného orgánu s trestním stíháním, ale musejí tuto překážku odstraňovat vyžádáním takového souhlasu. Teprve až je souhlas odepřen, je zahájení trestního stíhání vyloučeno ve smyslu ustanovení § 11 odst. 1 písm. c) tr. ř., popř., bylo-li již zahájeno, je zde důvod k zastavení trestního stíhání ve smyslu citovaného ustanovení. Právní stav, kdy je zřejmé, že je třeba k trestnímu stíhání opatřit souhlas, a čeká se na vyžádané vyjádření oprávněného orgánu, pouze dočasně brání zahájení trestního stíhání nebo brání v pokračování v trestním stíhání v tom smyslu, že by se činily jiné úkony, než je právě opatřování souhlasu.

Pokud jde o případ, kdy je vedeno trestní stíhání osoby, k jejímuž stíhání je třeba souhlasu oprávněného orgánu a souhlas zatím nebyl opatřován, vychází uvedený právní názor Nejvyššího soudu rovněž z respektování právních důsledků zastavení trestního stíhání. Jde o rozhodnutí, jímž končí trestní stíhání s účinky vytvoření překážky věci rozsouzené (*res iudicata*). V trestním stíhání by bylo možno pokračovat, jen pokud by bylo takové usnesení zrušeno v řízení o mimořádném opravném prostředku, pro jehož podání by ovšem musel být jiný důvod než ten, že byl později opatřen souhlas s trestním stíháním, neboť tato okolnost nastala až poté, co trestní stíhání bylo zastaveno. Dodatečné opatření souhlasu oprávněného orgánu s trestním stíháním by nemohlo samo o sobě k pokračování v zastaveném trestním stíhání vést. Přitom z právní úpravy tohoto druhu vyloučení osoby z pravomoci orgánů činných v trestním řízení (§ 11 odst. 1 písm. c/, věta druhá, tr. ř.) vyplývá, že okolnosti, které vytvářejí požadavek předcházejícího souhlasu s trestním stíháním u určité osoby, mohou nastat i v průběhu trestního stíhání, např. v případě osoby, proti které je vedeno trestní stíhání a která se před jeho ukončením stala poslancem nebo senátorem Parlamentu České republiky, nebo takové okolnosti teprve v průběhu trestního stíhání mohou vyjít najevo, např. v případě, kdy v průběhu dokazování je zjištěno, že trestný čin byl spáchán v souvislosti s výkonem funkce soudce. Orgány činné v trestním řízení, zejména pokud jde o státního zástupce a soud, mohou mít také na otázku, zda jde o osobu, k jejímuž stíhání je třeba souhlasu, odlišný názor. Výklad citovaného ustanovení trestního řádu tak, že je nutno trestní stíhání zastavit již při zjištění, že jde o případ, kdy je třeba souhlasu a ten zatím není k dispozici, protože o něj nebylo požádáno, by bezdůvodně znemožnil v takových případech trestní postih v rozporu se smyslem tohoto institutu omezené možnosti stíhání některých osob.

Uvedený právní názor Nejvyššího soudu odpovídá i současné judikatuře soudů České republiky týkající se problematiky ustanovení § 11 odst. 1 písm. h) tr. ř., tedy ve

věcech, kdy je trestní stíhání podmíněno souhlasem poškozeného a souhlas nebyl dán nebo byl vzat zpět (§ 163a tr. ř.); srov. např. odůvodnění rozhodnutí publikovaných pod č. 33/1992, č. 34/1992 a č. 28/1997 Sb. rozh. tr. Přitom formulace týkající se dání souhlasu je u obou ustanovení shodná. Ostatně ze stejného názoru vycházel již sám Nejvyšší soud přímo při aplikaci ustanovení § 11 odst. 1 písm. c) tr. ř. v usnesení publikovaném pod č. 48/1996 Sb. rozh. tr. ve věci rozhodnutí podle § 10 odst. 2 tr. ř. (rozhodnutí, zda a do jaké míry je někdo vyňat z pravomoci orgánů činných v trestním řízení) týkající se potřeby souhlasu s trestním stíháním poslance Parlamentu České republiky.

Okresní soud ve Frýdku-Místku proto měl postupovat tak, aby bylo možno uvedenou překážku pro trestní stíhání odstranit a zjistit, zda bude možno trestní stíhání proti JUDr. A. K. vést, nebo zda je bude muset zastavit. Pokud zastavil trestní stíhání, aniž by byl předtím souhlas vyžádán, porušil ve prospěch obviněného zákon v ustanovení § 11 odst. 1 písm. c) tr. ř.

Vzhledem k dosavadnímu průběhu řízení a skutečnosti, že státní zástupce, který podal ve věci obžalobu, a soud měly odlišné názory na otázku, zda se na případ vztahuje režim ustanovení § 55 odst. 1 zák. o soudech a soudcích, nastala situace předpokládaná v ustanovení § 10 odst. 2 tr. ř. – předložení věci Nejvyššímu soudu s návrhem, aby rozhodl, zda a do jaké míry je JUDr. A. K. vyloučen v této věci z pravomoci orgánů činných v trestním řízení.

Nejvyšší soud proto vyslovil podle § 268 odst. 2 tr. ř. uvedené porušení zákona. Omezil však své rozhodnutí na tento výrok a napadené rozhodnutí nezrušil, přestože byly dodrženy lhůty uvedené v ustanovení 272 tr. ř. a ministr spravedlnosti tento postup navrhl ve stížnosti pro porušení zákona. Nejvyšší soud totiž dospěl k závěru, že v této věci zájem na stabilitě pravomocných soudních rozhodnutí převažuje nad zájmem dosažení nápravy konkrétního vadného rozhodnutí. Vycházel přitom zejména ze skutečnosti, že řízení bylo zahájeno a vedeno bez vyžadování souhlasu oprávněného orgánu, a to na základě právního názoru, který byl v příkrém rozporu se zavedenou judikaturou i právními názory zastávanými v právní vědě. Dosavadní řízení bylo vedeno v rozporu se zákonem, takže úkony, které byly provedeny, by nebyly použitelné. Pokud by vůbec byl dán prezidentem republiky souhlas s trestním stíháním JUDr. A. K., bylo by nutno věc vrátit do přípravného řízení a znovu obviněnému sdělit obvinění a znovu provést celé přípravné řízení. V neposlední řadě si je třeba uvědomit, že JUDr. A. K. byl již v roce 1995 zproštěn funkce soudce, a to nepochybně v souvislosti s tímto případem.

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH, OBCHODNÍCH A SPRÁVNÍCH

Účastníci řízení o výkon rozhodnutí prodejem nemovitosti jsou oprávněni podat odvolání proti usnesení soudu prvního stupně o příklepu vydražené nemovitosti jen za podmínek uvedených v ustanovení § 336j odst. 2 o. s. ř., tj. tehdy, jestliže byli přítomni při dražbě a vznesli námitky, nebo jestliže jim v rozporu s ustanovením § 336c odst. 1 písm. a) o. s. ř. nebyla doručena dražební vyhláška a nebyli proto přítomni při dražbě.

Ten, komu v rozporu s ustanovením § 336c odst. 1 písm. a) o. s. ř. nebyla doručena dražební vyhláška a nebyl proto přítomen dražbě, může podat odvolání proti usnesení o příklepu vydražené nemovitosti ve lhůtě 15 dnů, počítané již ode dne dražby; to platí i tehdy, jestliže mu bylo podle ustanovení § 336j odst. 1 o. s. ř. doručeno usnesení o příklepu.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 1999, sp. zn. 21 Cdo 1256/99)

Na návrh oprávněné O k r e s n í s o u d v Táboře usnesením ze dne 7. 6. 1996 nařídil podle vykonatelného rozsudku „Krajského obchodního soudu“ v Českých Budějovicích ze dne 29. 9. 1995 k uspokojení pohledávky oprávněné ve výši 1 360 000 Kč, nákladů předcházejícího řízení ve výši 61 040 Kč a nákladů „tohoto výkonu rozhodnutí zatím“ ve výši 28 420 Kč výkon rozhodnutí prodejem nemovitostí, a to „domu č. 719 s příslušenstvím a pozemků parc. č. 2208/9, 2208/83 a 2208/59, zapsaných na LV č. 2368 pro obec a k. ú. V. n. L. u Katastrálního úřadu v T.“, které jsou v bezpodílovém spoluvlastnictví povinného a jeho manželky E. R.

Poté, co usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí nabylo právní moci, co usnesením ze dne 20. 11. 1997 určil odhadní cenu nemovitostí a co se nemovitosti nepodařilo prodat při dražbě, nařízené na den 5. 3. 1998, vydal Okresní soud v Táboře usnesením ze dne 13. 10. 1998 dražební vyhlášku, v níž mimo jiné nařídil dražbu nemovitostí na den 9. 12. 1998. Uvedené usnesení mimo jiné doručoval manželce povinného; zásilku s usnesením určenou manželce povinného převzal od poštovního doručovatele dne 26. 10. 1998 povinný.

Po provedené dražbě Okresní soud v Táboře usnesením ze dne 9. 12. 1998 (později opraveným usnesením ze dne 28. 4. 1999) udělil příklep D. B., bytem T. S. Vycházel ze závěru, že tato dražitelka učinila nejvyšší podání 800 000 Kč, že vydražitelka splnila i ostatní podmínky stanovené zákonem pro udělení příklepu a že proti udělení příklepu nebyly vzneseny žádné námitky.

Odvolání manželky povinného, podané proti tomuto usnesení soudu prvního stupně, K r a j s k ý s o u d v Českých Budějovicích, pobočka v Táboře, usnesením ze dne 29. 1. 1999 podle ustanovení § 218 odst. 1 písm. a) o. s. ř. odmítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Odvolací soud dovodil, že manželka povinného, které nebyla v rozporu s ustanovením § 336 odst. 1 písm. a)

o. s. ř. doručena dražební vyhláška a která proto nebyla přítomna dražbě, mohla ve smyslu ustanovení § 336j odst. 2, věty druhé, o. s. ř. podat odvolání proti usnesení soudu prvního stupně jen do 15 dnů ode dne dražby. Dražba nemovitostí se uskutečnila dne 9. 12. 1998, takže lhůta k podání odvolání uplynula manželce povinného dnem 28. 12. 1998. Protože odvolání proti usnesení soudu prvního stupně bylo podáno na poštu až dne 11. 1. 1999, jde o opožděné odvolání.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podala manželka povinného dovolání. Namítá, že usnesení o dražební vyhlášce za ni převzal povinný, který ji o doručení a obsahu dražební vyhlášky neinformoval, že se dražby nemovitostí, patřících do jejího společného jmění s povinným, nemohla dne 9. 12. 1998 zúčastnit a že o udělení příklepu vydražitelce D. B. se dozvěděla až poté, co jí bylo doručeno usnesení soudu prvního stupně 9. 12. 1998. Soud prvního stupně postupoval nesprávně, když jí dražební vyhlášku nedoručil v rozporu s ustanovením § 336c odst. 2 o. s. ř. do vlastních rukou a když provedl dražbu, ačkoliv se jako manželka povinného nemohla dražby zúčastnit. Podle názoru dovolatelky jí nemůže být odepřeno „právo na odvolání“ proti usnesení soudu prvního stupně o udělení příklepu do 15 dnů od doručení usnesení tím, že by lhůta k podání odvolání měla běžet již ode dne konání dražby. Dovolatelka současně poukazuje na to, že usnesení soudu prvního stupně obsahuje poučení, podle kterého může podat odvolání „... do 15 dnů od doručení jeho písemného vyhotovení ...“ a že se tímto poučením řídila. Protože odvolání proti usnesení soudu prvního stupně bylo podáno včas, manželka povinného navrhl, aby dovolací soud napadené usnesení zrušil a aby věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Oprávněná navrhl, aby dovolací soud dovolání zamítl. Uvedla, že manželka povinného, ačkoliv o dluhu povinného věděla, po dobu asi 5 let neprojevila ani minimální snahu o projednání možných způsobů uspokojení pohledávky oprávněné a že se nyní touto cestou snaží zmařit „reálný způsob alespoň částečného uspokojení pohledávky“.

N e j v y š š í s o u d jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. a že jde o usnesení, proti kterému je dovolání přípustné podle ustanovení § 238a odst. 1 písm. e) o. s. ř., přezkoumal bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.) napadené usnesení ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř. a dospěl k závěru, že dovolání je zčásti opodstatněné. Proto napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Podle ustanovení § 201 o. s. ř. může účastník napadnout rozhodnutí soudu prvního stupně odvoláním, pokud to zákon nevylučuje.

Podle ustanovení § 204 odst. 1 o. s. ř. se odvolání podává do patnácti dnů od doručení rozhodnutí u soudu, proti jehož rozhodnutí směřuje. Bylo-li vydáno opravné usnesení, běží tato lhůta znovu od doručení opravného usnesení.

Podle ustanovení § 336j odst. 2 o. s. ř. proti usnesení, kterým byl příklep udělen, mohou podat odvolání jen ti, kteří byli přítomni při dražbě a vznesli námitky. Mimo to může do 15 dnů ode dne dražby podat odvolání každý, komu v rozporu s ustanovením § 336c odst. 1 písm. a) o. s. ř. nebyla doručena dražební vyhláška a nebyl proto dražbě přítomen.

Podle ustanovení § 254 odst. 1, věty první, o. s. ř. na výkon rozhodnutí se užije ustanovení předcházejících částí, není-li v této části uvedeno jinak.

Institut odvolání, který je řádným opravným prostředkem proti rozhodnutím soudu prvního stupně, je upraven v části čtvrté hlavy první občanského soudního řádu (zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů). Podle části čtvrté hlavy první občanského soudního řádu (ustanovení § 201 až 226 o. s. ř.) se postupuje – jak vyplývá z ustanovení § 254 odst. 1, věty první, o. s. ř. – i u odvolání podaného ve věcech výkonu rozhodnutí, avšak jen tehdy, není-li v části šesté občanského soudního řádu (v ustanoveních § 251 až 351 o. s. ř.) uvedeno jinak.

Osobu, která je oprávněna (legitimována) k odvolání proti usnesení soudu prvního stupně o příklepu (§ 336h odst. 3 o. s. ř.), vymezuje ustanovení § 336j odst. 2 o. s. ř.; odvolání může podat – jak vyplývá ze shora uvedeného znění tohoto ustanovení – jen ten, kdo byl přítomen při dražbě a současně při dražbě vznesl námitky (srov. § 336h odst. 1 a 2 o. s. ř.), nebo ten, komu v rozporu s ustanovením § 336c odst. 1 písm. a) o. s. ř. nebyla doručena dražební vyhláška a nebyl proto dražbě přítomen. Vzhledem k tomu, že ustanovení § 336j odst. 2 o. s. ř. upravuje legitimaci k odvolání proti usnesení soudu prvního stupně o příklepu jinak než obecné ustanovení § 201 o. s. ř., ustanovení § 201 o. s. ř. se v tomto případě neužije. Znamená to mimo jiné, že i účastníci řízení o výkon rozhodnutí (tj. oprávněný, povinný, popřípadě manžel povinného – srov. § 255 o. s. ř.) jsou legitimováni k odvolání proti usnesení soudu prvního stupně o příklepu jen za podmínek uvedených v ustanovení § 336j odst. 2 o. s. ř.

Ustanovení § 336j odst. 2 o. s. ř. má dále odlišnou úpravu ohledně běhu lhůty k odvolání. Podává-li odvolání proti usnesení soudu prvního stupně o příklepu ten, který je k němu legitimován proto, že mu v rozporu s ustanovením § 336c odst. 1 písm. a) o. s. ř. nebyla doručena dražební vyhláška a nebyl proto dražbě přítomen, neběží mu lhůta k odvolání od doručení napadeného rozhodnutí (bylo-li mu vůbec doručeno), ale již ode dne konání dražby. Obecná úprava obsažená v ustanovení § 204 odst. 1 o. s. ř. se proto v tomto případě ohledně počátku běhu odvolací lhůty rovněž neužije.

V posuzovaném případě podala odvolání proti usnesení soudu prvního stupně o udělení příklepu manželka povinného, která byla – vzhledem k tomu, že nařízeným výkonem rozhodnutí byly postiženy věci (nemovitosti) v jejím bezpodílovém spoluvlastnictví (nyní ve společném jmění) s povinným – účastnicí tohoto řízení o výkon rozhodnutí (srov. § 255 odst. 2 o. s. ř.). Z obsahu spisu vyplývá, že manželka povinného nebyla přítomna při dražbě nemovitostí nařízené na den 9. 12. 1998, a to z toho důvodu, že jí jako účastnici řízení nebyla v rozporu s ustanovením § 336c odst. 1

písm. a) o. s. ř. doručena dražební vyhláška; usnesení o dražební vyhlášce za ni převzal ve smyslu ustanovení § 46 odst. 2 o. s. ř. povinný, ačkoliv jí mělo být podle ustanovení § 336c odst. 2 o. s. ř. doručeno do vlastních rukou. Za tohoto stavu věci odvolací soud dospěl ke správnému právnímu názoru, že manželka povinného nebyla legitimována k odvolání proti usnesení soudu prvního stupně o udělení příklepu D. B. z titulu své účasti na řízení (jako účastnice řízení ve smyslu ustanovení § 255 odst. 2 o. s. ř.), ale jako osoba, které v rozporu s ustanovením § 336c odst. 1 písm. a) o. s. ř. nebyla doručena dražební vyhláška a která proto nebyla dražbě přítomna, a že lhůta k podání odvolání jí neběžela od doručení napadeného usnesení soudu prvního stupně, ale ve smyslu ustanovení § 336j odst. 2, věty druhé, o. s. ř. již ode dne dražby (tj. ode dne 9. 12. 1998).

Závěr odvolacího soudu o tom, že manželka povinného podala odvolání proti usnesení soudu prvního stupně o udělení příklepu opožděně, přesto není správný.

Odvolací soud totiž náležitě nepřihlédl k tomu, že soud prvního stupně ve svém usnesení ze dne 9. 12. 1998, kterým udělil příklep D. B., neposkytl osobám, jimž bylo usnesení doručováno (tedy i manželce povinného), správné (úplné) poučení o odvolání. Soud prvního stupně – jak vyplývá z písemného vyhotovení usnesení – v poučení uvedl, že „proti tomuto usnesení lze podat odvolání do 15 dnů od doručení jeho písemného vyhotovení ke Krajskému soudu v Českých Budějovicích prostřednictvím soudu podepsaného“, že „k podání odvolání je legitimován pouze ten, kdo byl přítomen dražbě a vznesl námitky“ a že „jinak je oprávněn podat odvolání rovněž každý, komu v rozporu s ustanovením § 336c odst. 1 písm. a) o. s. ř. nebyla doručena dražební vyhláška a nebyl proto dražbě přítomen“. Uvedené poučení soudu prvního stupně není správné, neboť z něj vyplývá, že i ten, kdo se rozhodl podat odvolání proto, že mu v rozporu s ustanovením § 336c odst. 1 písm. a) o. s. ř. nebyla doručena dražební vyhláška a nebyl proto dražbě přítomen, tak může učinit do 15 dnů od doručení písemného vyhotovení usnesení, ačkoliv podle ustanovení § 336j odst. 2, věty druhé, o. s. ř. může – jak uvedeno výše – odvolání podat jen do 15 dnů ode dne dražby.

Podle ustanovení § 204 odst. 2, věty první, o. s. ř. odvolání je podáno včas také tehdy, jestliže bylo podáno po uplynutí patnáctidenní lhůty proto, že se odvolatel řídil nesprávným poučením soudu o odvolání. Uvedené ustanovení se ve smyslu ustanovení § 254 odst. 1, věty první, o. s. ř. užije i na výkon rozhodnutí.

V posuzovaném případě – jak vyplývá z obsahu spisu – bylo usnesení soudu prvního stupně ze dne 9. 12. 1998 doručeno manželce povinného dne 30. 12. 1998. Protože byla v usnesení nesprávně poučena, že i osoba, které v rozporu s ustanovením § 336c odst. 1 písm. a) o. s. ř. nebyla doručena dražební vyhláška a nebyla proto dražbě přítomna, může podat odvolání do 15 dnů od doručení písemného vyhotovení usnesení, a protože při podání odvolání se tímto nesprávným poučením řídila (podle zjištění odvolacího soudu podala odvolání proti usnesení soudu prvního stupně ze dne 9. 12. 1998 na poštu dne 11. 1. 1999), bylo toto

odvolání podáno ve smyslu ustanovení § 254 odst. 1, věty první, a § 204 odst. 2, věty první, o. s. ř. včas, i když se tak stalo až po uplynutí patnáctidenní lhůty, počítané podle ustanovení § 336j odst. 2, věty druhé, o. s. ř. Odvolací soud tedy postupoval v rozporu se zákonem, když odvolání manželky povinného podle ustanovení § 218 odst. 1 písm. a) o. s. ř. jako opožděné odmítl.

Protože usnesení odvolacího soudu není správné, Nejvyšší soud je zrušil a věc vrátil Krajskému soudu v Českých Budějovicích k dalšímu řízení (§ 243b odst. 1, část věty za středníkem, § 243b odst. 2, věta první, o. s. ř.).

Obecnou cenu (§ 175o o. s. ř.) veřejně obchodovatelných akcií, které v době smrti zůstavitele nebyly obchodovány na veřejném trhu, nebo veřejně neobchodovatelných akcií soud stanoví ve výši ceny, za kterou by je bylo možné v době smrti zůstavitele prodat s dodržáním případných cenových předpisů, platných v době smrti zůstavitele. Není-li možné zjistit, za jakou cenu byly tyto akcie v době smrti zůstavitele obchodovány, určí se jejich obecná cena v době smrti zůstavitele částkou, která se rovná podílu akcie na čistém obchodním jmění akciové společnosti, určeném na základě účetní závěrky sestavené za období, v němž zůstavitel zemřel.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 11. 1999, sp. zn. 21 Cdo 1419/98)

Usnesením Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 21. 3. 1995 bylo zahájeno řízení o dědictví po B. L., zemřelé dne 5. 3. 1995. Provedením úkonů v řízení o dědictví byla pověřena notářka JUDr. J. H.

Po provedení soupisu aktiv a pasiv dědictví Obvodní soud pro Prahu 6 usnesením ze dne 30. 1. 1996 určil obecnou cenu majetku zůstavitelky částkou 46 778 Kč, výši dluhů částkou 7163 Kč a čistou hodnotu dědictví částkou 39 615 Kč a schválil dědicovou dohodu, podle níž veškerý majetek patřící do dědictví, tedy „zůstatek vkladu na VK P. banky ve výši 13 038 Kč, hotovost ve výši 500 Kč, 40 ks akcií spol. T., a. s., I. CS à 189 Kč, tj. 7560 Kč, 24 ks akcií spol. V., a. s., I. CZ à 1000 Kč (nominál), tj. 24 000 Kč, a 14 ks akcií spol. K., a. s., I. CZ à 120 Kč, tj. 1680 Kč“, nabyt J. L. s tím, že dědici M. L. a Ing. P. L. se „vzdávají svých podílů v jeho prospěch“; současně rozhodl, že se určuje odměna notářky JUDr. J. H. za provedené úkony ve výši 940 Kč a náhrada hotových výdajů ve výši 435 Kč a že celkovou částku 1375 Kč je povinen jí zaplatit dědic J. L. do 10 dnů od právní moci tohoto usnesení. Soud prvního stupně své rozhodnutí zdůvodnil tím, že dědici po zůstavitelce jsou ze zákona J. L., M. L. a Ing. P. L., že dědictví neodmítli a že o vypořádání dědictví uzavřeli dohodu, která byla ve smyslu ustanovení § 482 obč. zák. a § 175q odst. 1 písm. c) o. s. ř. schválena. Ceny majetku patřícího do dědictví byly určeny „dle údajů účastníků, shodně s podklady dědického spisu“.

K odvolání J. L. Městský soud v Praze usnesením ze dne 30. 9. 1996 usnesení soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl, že proti tomuto usnesení je přípustné dovolání. Dospěl k závěru, že nejsou důvodné námitky odvolatele, podle kterého nemělo být použito pro ocenění akcií akciové společnosti V. její nominální hodnoty. Odvolací soud vycházel z právního názoru, že oceňování akcií v dědickém řízení podle jejich kursu (tj. ve výši ceny, za kterou se cenný papír kupuje a prodává na veřejném trhu) je možné jen u akcií, se kterými se obchodovalo v době smrti zůstavitele. Z toho podle odvolacího soudu však nevyplývá, že by akcie, se kterými se

neobchodovalo, neměly žádnou hodnotu; každá akcie totiž vyjadřuje podíl akcionáře na akciové společnosti (§ 155 odst. 1 obč. zák.) a její nominální hodnota představuje hodnotu příslušné části základního jmění společnosti, která na akcii připadá (§ 157 odst. 1 obč. zák.). Pojetí obecné ceny majetku jako ceny, za kterou lze majetek prodat, nepovažuje odvolací soud za „zcela přesné“, neboť takovéto pojetí „se hodí“ pouze na věci, které mohou být předmětem prodeje, nikoliv však na majetková práva, i když jde o práva, která jsou součástí majetku náležícího do dědictví. Na základě těchto důvodů odvolací soud dovedl, že při určení obecné ceny akcií, s nimiž se dosud neobchodovalo, lze vycházet z jejich nominální „ceny“, která představuje „ekvivalent tohoto cenného papíru – odpovídající podíl základního jmění společnosti, odvozený z celkové výše základního jmění“. Provedení důkazu znaleckým posudkem o ceně akcií jako „možné alternativy tohoto postupu“ považoval odvolací soud za pro odvolatele „nepraktický“, neboť by se tím zvýšily náklady řízení a celkové výdaje „spojené s řízením“ by byly vyšší než při ocenění akcií „jmenovitou hodnotou“; odvolatel také provedení tohoto důkazu ani nenavrhoval. Rozhodnutí o přípustnosti dovolání odvolací soud zdůvodnil tím, že jde o otázku, která má zásadní právní význam a která není v rozhodovací činnosti soudů řešena jednotně.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podal J. L. dovolání z důvodu uvedeného v ustanovení § 241 odst. 2 písm. d) (správně § 241 odst. 3 písm. d/) o. s. ř. Namítá, že akcie akciové společnosti V. nebyly v době smrti zůstavitelky obchodovány a že tedy neměly žádnou obecnou cenu. Pojem obecné ceny totiž musí vyjadřovat „ekvivalent, za nějž je možno věc vyměnit či prodat, změnit vlastnictví“. Obecnou cenou akcií, které nebyly v době smrti zůstavitelky obchodovány, nemůže být jejich nominální hodnota; jestliže se s těmito akciemi neobchodovalo, nebylo možné je prodat a jejich cenu nelze určit. Soud správně měl tyto akcie zařadit do soupisu majetku zůstavitelky a potvrdit k nim nabytí dědictví, aniž by je ocenil. Dovolatel navrhl, aby dovolací soud usnesení soudů obou stupňů zrušil.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. a že jde o usnesení, proti němuž je dovolání přípustné podle ustanovení § 239 odst. 1 o. s. ř., přezkoumal napadené usnesení ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř. bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání je částečně opodstatněné. Proto napadené usnesení zrušil.

Z o d ů v o d n ě n í :

Podle ustanovení § 175m, věty první, o. s. ř. soud zjistí zůstavitelův majetek a jeho dluhy a provede soupis aktiv a pasiv dědictví. Podle ustanovení § 175o odst. 1 o. s. ř. na podkladě zjištění podle § 175m o. s. ř. určí soud obecnou cenu majetku, výši dluhů a čistou hodnotu dědictví, popřípadě výši jeho předlužení v době smrti zůstavitele.

V projednávané věci bylo z hlediska skutkového stavu zjištěno, že do majetku, který zůstavitelka zanechala, patřily také akcie akciových společností T., V. a K. Při

zjišťování jejich obecné ceny soud prvního stupně vycházel ze sdělení akciové společnosti RM-S; ve sdělení této společnosti se uvádí, že ke dni 5. 3. 1995 dosáhly na aukci v trhu RM-S akcie společnosti T, a. s., cenu 189 Kč a akcie společnosti K, a. s., cenu 120 Kč za 1 akcii a že akcie společnosti V, a. s., nebyly obchodovány a oceňují se proto nominální hodnotou 1000 Kč.

Při určení obecné ceny majetku patřícího do dědictví po B. L. soud vycházel i při určení obecné ceny akcií společnosti V, a. s., ze sdělení akciové společnosti RM-S. Protože jeden z dědiců vyslovil s tímto postupem nesouhlas (v odvolání proti usnesení soudu prvního stupně), správně se odvolací soud zabýval otázkou, jak má být určena obecná cena akcií, které v době smrti zůstavitelky „nebyly obchodovány“.

Vzhledem k tomu, že pro určení obecné ceny zůstavitelova majetku je rozhodný stav, jaký tu byl v době jeho smrti, je třeba v projednávané věci i v současné době vycházet z právních předpisů účinných ke dni 5. 3. 1995, tj. mimo jiné ze zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění zákonů č. 264/1992 Sb., č. 591/1992 Sb., č. 286/1993 Sb. a č. 156/1994 Sb. (dále jen „obch. zák.“) a ze zákona č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění zákonů č. 89/1993 Sb., č. 331/1993 Sb. a č. 259/1994 Sb. (dále jen „ZCP“).

Akcie je cenným papírem, s nímž jsou spojena práva akcionáře jako společníka podílet se podle zákona a stanov společnosti na jejím řízení, jejím zisku a na likvidačním zůstatku při zániku společnosti (srov. § 155 odst. 1 obch. zák. a § 1 odst. 1 písm. a/ ZCP), jakož i další práva akcionáře, vyplývající ze zákona.

Akcie se rozlišují (stejně jako další cenné papíry) mimo jiné podle toho, zda jsou veřejně obchodovatelné, nebo zda s nimi není možné veřejně obchodovat. Veřejně obchodovatelnými jsou akcie, s nimiž lze obchodovat na veřejném trhu (srov. § 71 odst. 1 ZCP), tedy akcie, ohledně nichž je oprávněna organizovat nabídku a poptávku burza cenných papírů nebo organizátor mimoburzovního veřejného trhu; veřejná obchodovatelnost akcie plyne ze zákona, z rozhodnutí emitenta (v případech stanovených zákonem), popřípadě z rozhodnutí ministerstva financí (§ 72 ZCP). K tomu, aby šlo o veřejně obchodovatelnou akcii, není třeba, aby skutečně některý z organizátorů veřejného trhu organizoval nabídku a poptávku po takové akcii, nebo aby se s takovou akcií na veřejném trhu skutečně obchodovalo; postačuje, že jde o akcii, s níž je možné v souladu s právními předpisy na veřejném trhu obchodovat.

Cenný papír, a tedy ani akcie, není věcí ve smyslu ustanovení § 119 obč. zák.; lze jej charakterizovat jako specifickou majetkovou hodnotu, jejímž charakteristickým rysem je spojení práva s listinou, která může být v zákonem stanovených případech nahrazena zápisem do zákonem stanovené evidence.

Akcie je cenný papír, který pojmově má majetkovou hodnotu. U veřejně obchodovatelných akcií, které jsou skutečně na veřejném trhu obchodovány, vyjadřuje tuto hodnotu její kurs, tj. cena, za kterou se kupuje a prodává na veřejném trhu – na burze cenných papírů a u organizátora mimoburzovního veřejného trhu (srov. § 6 odst. 2 a § 8 odst. 3 ZCP).

Není-li veřejně obchodovatelná akcie ve skutečnosti na veřejném trhu obchodována nebo jde-li o akcii, s níž nelze veřejně obchodovat, nelze z toho bez dalšího – jak to činí dovolatel – dovozovat, že by taková akcie neměla vůbec žádnou hodnotu (cenu). Takové akcie mohou být (a zpravidla jsou) předmětem obchodu (předmětem kupní smlouvy podle ustanovení § 409 a násl. obch. zák. a § 13 a násl. ZCP), i když takový obchod neprobíhá na veřejném trhu. Přestože jejich hodnotu nelze vyjádřit kursem, má na jejich cenu vliv stav jmění emitenta, jeho podnikatelské záměry, stav nabídky a poptávky (být se uskutečňuje mimo veřejný trh) a řada dalších okolností.

Obecnou cenou zůstavitelova majetku (§ 175o o. s. ř.) se rozumí cena, za kterou by bylo možné v době smrti zůstavitele věci nebo jiné majetkové hodnoty prodat s dodržáním případných cenových předpisů platných v době smrti zůstavitele (srov. například rozsudek býv. Nejvyššího soudu ČSR ze dne 23. 6. 1970, sp. zn. 2 Cz 6/70, uveřejněný pod č. 32 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1971). Protože předmětem koupě a prodeje může být, jak uvedeno výše, také veřejně obchodovatelná akcie, která ve skutečnosti není na veřejném trhu obchodována, nebo veřejně neobchodovatelná akcie, dospěl dovolací soud k závěru, že v řízení o dědictví se její obecná cena stanoví podle ceny, za kterou by ji bylo možné v době smrti zůstavitele prodat.

S názorem odvolacího soudu, že cena akcie, která není obchodována nebo obchodovatelná na veřejném trhu, se stanoví ve výši nominální (jmenovité) hodnoty, z uvedených důvodů nelze souhlasit, neboť nominální (jmenovitá) hodnota akcie vůbec nevypovídá o tom, za jakou cenu by ji bylo možné v době smrti zůstavitele skutečně prodat. Argumentuje-li odvolací soud tím, že podle ustanovení § 157 odst. 1 obch. zák. součet jmenovitých hodnot všech akcií musí odpovídat výši základního jmění společnosti a že tedy nominální hodnota akcie představuje hodnotu příslušné části základního jmění společnosti, která na ni připadá, pak pomíjí, že základní jmění společnosti je peněžní vyjádření souhrnu peněžitých i nepeněžitých vkladů všech společníků do společnosti (srov. § 58 odst. 1 obch. zák.), které na skutečnou hodnotu takové akcie (cenu, za níž je prodávána a kupována) nemá a ani nemůže mít významnější vliv; pro cenu akcie, která není obchodována nebo obchodovatelná na veřejném trhu, je naopak podstatné, jaký je stav čistého obchodního jmění společnosti, popřípadě stav vlastního jmění společnosti v době prodeje.

Z uvedených důvodů dospěl Nejvyšší soud k závěru, že obecnou cenu (§ 175o o. s. ř.) veřejně obchodovatelných akcií, které v době smrti zůstavitele nebyly obchodovány na veřejném trhu, popřípadě veřejně neobchodovatelných akcií, nelze stanovit ve výši jejich nominální (jmenovité) hodnoty a že není možné dovodit ani to, že by neměly žádnou obecnou cenu. Obecnou cenu ve smyslu ustanovení § 175o o. s. ř. je třeba rovněž u těchto akcií stanovit ve výši ceny, za kterou by je bylo možné v době smrti zůstavitele prodat s dodržáním případných cenových předpisů platných v době smrti zůstavitele. Usnesení odvolacího soudu, které je založeno na právním názoru, že takové akcie se oceňují ve výši jejich nominální (jmenovité) hodnoty, tedy není správné.

Výši ceny, za kterou by bylo možné v době smrti zůstavitele prodat veřejně obchodovatelnou akcii, která v době smrti zůstavitele nebyla obchodována na veřejném trhu, nebo veřejně neobchodovatelnou akcii, lze zjistit v první řadě pomocí důkazů, jimiž lze prokázat, za jakou cenu tyto akcie byly v rozhodné době skutečně obchodovány; takovými důkazy mohou být kupní smlouvy o prodeji těchto akcií, sdělení obchodníka s cennými papíry nebo akciové společnosti, o jejíž akcie jde, anebo jiných osob, které jsou o rozhodných skutečnostech informovány, o ceně těchto akcií apod. Nepodaří-li se tímto způsobem obecnou cenu uvedených akcií zjistit, lze považovat za jejich obecnou cenu v době smrti zůstavitele částku, která se rovná podílu akcie na čistém obchodním jmění společnosti, určeném na základě účetní závěrky sestavené za období, v němž zůstavitel zemřel.

Odvolací soud správně dovodil, že obecnou cenu akcií lze v řízení o dědictví druhým z výše uvedených způsobů zjistit také pomocí znaleckého posudku, neboť jde nepochybně o posouzení skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí (srov. § 127 odst. 1 o. s. ř.). Důkaz takovým znaleckým posudkem je možné v řízení o dědictví provést, i když ho žádný z účastníků nenavrhoval; ke zjištění obecné ceny zůstavitelova majetku je totiž soud povinen provést i jiné důkazy potřebné ke zjištění skutkového stavu, než byly účastníky navrhovány (srov. § 120 odst. 2 o. s. ř.). Odvolací soud proto nedůvodně přihlížel k tomu, že žádný z účastníků nenavrhoval provedení důkazu ke zjištění obecné ceny akcií společnosti V., a. s.

I když jsou splněny zákonem stanovené předpoklady k důkazu znaleckým posudkem, nemusí soud k provedení tohoto důkazu vždy přistoupit; jedním z důvodů k takovému postupu může být skutečnost, že náklady spojené s podáním znaleckého posudku by byly nepřiměřeně vysoké vzhledem ke skutečné hodnotě oceňovaných věcí nebo jiných majetkových hodnot. Závěr v tomto směru však nemůže vést k tomu, že by zjištění skutečné obecné ceny věcí nebo jiných majetkových hodnot mohlo být „nahrazeno“ fikcí této ceny. V takovémto případě soud postupuje podle ustanovení § 136 o. s. ř., přičemž ve své úvaze o obecné ceně věcí nebo jiné majetkové hodnoty musí vycházet z dostupných podkladů; ustanovení § 136 o. s. ř. může totiž soud užít jen s přihlédnutím k výsledkům dokazování.

Protože napadené usnesení odvolacího soudu není správné, Nejvyšší soud je ve smyslu ustanovení § 243b odst. 1, části věty za středníkem, o. s. ř. zrušil. Vzhledem k tomu, že důvod, pro který bylo zrušeno usnesení odvolacího soudu, platí i na usnesení soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i toto rozhodnutí a věc vrátil Obvodnímu soudu pro Prahu 6 k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2, věta druhá, o. s. ř.).

Jestliže odvolací soud – vycházející z nesprávného právního názoru, že výrok rozsudku soudu prvního stupně o vyklizení bytu přezkoumat nelze, protože nebyl napaden odvoláním a nabyl právní moci – podrobil odvolacímu přezkumu jen výrok o bytové náhradě a pouze o něm rozhodl, pak tímto postupem zatížil řízení vadou dle § 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř.

Výrok odvolacího soudu, že napadený rozsudek zůstává v určité části nedotčen, nemá povahu rozhodnutí o věci.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 1999, sp. zn. 26 Cdo 60/99)

O b v o d n í s o u d pro Prahu 4 rozhodl rozsudkem ze dne 26. 6. 1997, že žalovaná je povinna vyklidit byt č. 4 velikosti 1 + 1, I. kategorie, ve 2. podlaží v P. 4, S. 1266/9, a vyklizený jej „vrátit pronajímateli“ do 15 dnů poté, co ji bude zajištěn náhradní byt. Žalované bylo též uloženo, aby žalobkyni nahradila náklady řízení. Soud vyšel ze zjištění, že nájemkyní bytu byla prababička žalované A. S., že nájem původní užívatelky předmětného bytu skončil dne 6. 10. 1993, kdy se odstěhovala do T. „s úmyslem dožít u svých příbuzných“, že nebylo prokázáno, že by žalovaná bydlela s „babičkou“ nejméně tři roky, a že tak nebyla dodržena lhůta „předepsaná pro přechod nájmu předmětného bytu“. Obvodní soud rovněž konstatoval, že žalovaná bydlí v bytě bez právního důvodu a nemá tak podle zákona nárok na zajištění bytové náhrady, vzal však v úvahu, že spolu s žalovanou bydlí v bytě její syn, který trpí těžkým astmatem, a podle § 3 odst. 1 obč. zák. proto rozhodl, že žalovaná je povinna předmětný byt vyklidit po zajištění náhradního bytu.

K odvolání žalobkyně, která brojila proti výroku příznávajícímu žalované náhradní byt, rozhodoval ve věci M ě s t s k ý s o u d v P r a z e. Ten rozsudkem ze dne 11. 3. 1998 změnil rozsudek soudu prvního stupně „ve výroku o podmínce a lhůtě k vyklizení bytu“ tak, že splnění vyklizovací povinnosti žalované se stanoví do 3 měsíců od právní moci rozsudku; současně vyslovil, že „jinak ve výroku o věci samé zůstává rozsudek nedotčen“. Rozhodl rovněž o povinnosti žalované nahradit žalobkyni náklady řízení před soudy obou stupňů. Odvolací soud, který – jak uvedl v odůvodnění – přezkoumal napadený rozsudek „pouze ve výroku o podmínce a lhůtě ke splnění vyklizovací povinnosti žalované, který byl odvoláním žalobkyně dotčen (§ 212 odst. 1 o. s. ř.)“, shledal odvolání opodstatněným, když dovodil, že „základ pro stanovení povinnosti žalované sporný byt vyklidit vyplývá ze skutečnosti, že žalovaná nesplnila podmínky přechodu nájemního práva a ve sporném bytě proto bydlí bez právního důvodu, přičemž výrok o této povinnosti nebyl odvoláním žalobkyně dotčen, žalovaná se proti rozsudku neodvolala a je tedy v právní moci“. Právo žalobkyně na ochranu pak plyne z § 126 odst. 1 obč. zák., zákon nestanoví v citovaném ustanovení v souvislosti s odstraněním neoprávněného

zásahu do práv vlastníka žádné podmínky, a to ani v souvislosti s vyklizením bytu užívaného bez právního důvodu. Jak dále odvolací soud uvedl, za situace, kdy výrok o povinnosti žalované k vyklizení zůstal nedotčen a je v právní moci, nemohl již rozhodnout jinak, než napadený výrok změnit v tom směru, že s ohledem na poměry žalované, která pečuje o zdravotně postižené dítě, poskytnout jí v souladu s dobrými mravy delší lhůtu ke splnění povinnosti vyklidit sporný byt.

Proti rozsudku odvolacího soudu, který nabyl právní moci 28. 5. 1998, podala žalovaná dovolání, jehož přípustnost opřela o ustanovení § 238 odst. 1 písm. a) o. s. ř. a v němž dovolací důvody označila odkazem na ustanovení § 241 odst. 3 písm. a), b) a d) o. s. ř. Odkaz na ustanovení § 241 odst. 3 písm. a) o. s. ř. dovolatelka blíže nekonkretizovala, v dovolání však vytýkala odvolacímu soudu, že přezkoumal prvostupňové rozhodnutí pouze ve výroku o podmínce a lhůtě ke splnění povinnosti žalované vyklidit byt, když dovodil, že výrok o této povinnosti zůstal nedotčen a je v právní moci. Poukázala na skutečnost, že od účinnosti zákona č. 509/1991 Sb. „je rozhodování při vyklizení bytu v části týkající se bytové náhrady nikoli rozhodováním o lhůtě, ale o věci samé“, a že odvolací soud nepostupoval podle § 212 odst. 1 písm. b) a d) o. s. ř., když nepřezkoumal celý výrok rozsudku. Žalovaná dovozovala, že kdyby odvolací soud takto rozsudek přezkoumal, patrně by jej zrušil a žalobu zamítl. Podle jejího názoru písemné prohlášení původní nájemkyně A. S., jímž měl její nájem skončit, je „z hlediska nové právní úpravy“ neplatné. Odpovídá totiž ustanovení § 183 zákona č. 40/1964 Sb. „v platném znění“, zatímco ustanovení § 710 „zákona č. 509/1991 Sb.“ jež upravuje zánik nájmu, tento způsob zániku nájmu, tj. vzdáním se, neupravuje. Dovolatelka vyslovala názor, že v případě A. S. se „patrně nejednalo o trvalé opuštění domácnosti“ a že žaloba měla směřovat proti nájemkyni. V dalším pak polemizovala s právním názorem odvolacího soudu na možnost přiznat při vyklizení bytu bytovou náhradu, když s odkazem na soudní praxi uvedla, že právo na bytovou náhradu nemusí být dáno „pouze výslovnou právní úpravou, ale lze je dovodit i z analogické aplikace této pozitivní úpravy, popřípadě ze zvláštních důvodů je ve smyslu § 3 obč. zák. namísto žalobci odepřít právo na vyklizení bytu bez náhrady. Odvolací soud tedy měl podle názoru dovolatelky zvážit, zda zde nejsou zvlášť závažné důvody pro přiznání bytové náhrady na straně žalované, ale i případně posoudit, zda zde nejsou závažné důvody pro nepřiznání náhrady“. Dovolatelka navrhla, aby Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a vrátil mu věc k dalšímu řízení a aby před rozhodnutím o dovolání odložil vykonatelnost napadeného rozhodnutí.

Žalobkyně se k dovolání nevyjádřila.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) shledal, že dovolání je podáno včas osobou k tomu oprávněnou (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), za splnění zákonných podmínek povinného zastoupení dovolatelky advokátem (§ 241 odst. 1 a 2 o. s. ř.) a má obsahové i formální znaky uvedené v § 241 odst. 2 o. s. ř. Poté se zabývá přípustností dovolání stejně jako otázkou rozsahu dovolacího přezkumu. Dovolací soud je totiž oprávněn pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu věcně přezkoumat

jen ve výrocích, proti kterým je dovolání přípustné (§ 236 odst. 1 o. s. ř.), a to za předpokladu, že byly dovoláním napadeny. Podle § 242 odst. 1 o. s. ř. dovolací soud přezkoumá rozhodnutí odvolacího soudu v rozsahu, ve kterém byl jeho výrok napaden, rozsahem dovolacích návrhů však není vázán – mimo jiné – jestliže z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky (§ 242 odst. 2 písm. d/ o. s. ř.).

Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Tím, že dovolání směřuje proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé, je objektivně přípustné (§ 238 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.). Jelikož měnící výrok napadeného odvolacího rozsudku byl pro dovolatelku nepříznivý (přiznával jí méně práv, než tímto výrokem změněný výrok soudu prvního stupně), je její dovolání přípustné také subjektivně (§ 243b odst. 4, § 218 odst. 1 písm. b/ o. s. ř.).

V rozhodnutí uveřejněném pod č. 16/1998 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek byl vysloven názor, že vzhledem k tomu, že od účinnosti zákona č. 509/1991 Sb., jímž byl novelizován zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, je rozhodování – při vyklizení bytu – v části týkající se bytové náhrady nikoli rozhodováním o lhůtě k plnění, ale o věci samé (srov. rozhodnutí bývalého Nejvyššího soudu České republiky, uveřejněné pod č. 28/1993 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), uplatní se citované ustanovení § 242 odst. 2 písm. d) o. s. ř. nejen v nájemních věcech zrušení práva společného nájmu (srov. rozhodnutí téhož soudu, uveřejněné v téže Sbírce pod č. 29/1993) a přivolení k výpovědi z nájmu bytu (srov. odůvodnění rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 2 Cdo 5/94, publikované v časopise Právní rozhledy č. 7/94), ale též v jiných než nájemních bytových věcech, jestliže podle hmotného práva přichází v úvahu uložení povinnosti vyklidit byt až poté, co bude zajištěna příslušná bytová náhrada. I v případech, kdy soud s odkazem na ustanovení § 3 obč. zák. odepírá žalobci právo na soudní rozhodnutí, jímž by bylo žalovanému uloženo vyklidit byt ve lhůtě počítané již od právní moci rozhodnutí, jde o rozhodování ve věci samé (cit. R 28/1993) a o rozhodování v jisté vazbě na zákonnou úpravu bytové náhrady ve smyslu § 712 obč. zák. Proto je namísto též tyto spory přiřadit k těm, pro něž platí, že z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky, neboť i ty jsou ovládány potřebou umožnit soudu přizpůsobit rozhodnutí hmotněprávní úpravě, když by tomu jinak procesní návrhy účastníků bránily.

Tento závěr platí pro přezkum odvolacího rozsudku dovolacím soudem stejně jako pro přezkum prováděný soudem odvolacím ve vztahu k rozsudku soudu prvního stupně. V dovolacím řízení – odlišně od řízení odvolacího – může ovšem nastat situace, kdy výrok o vyklizení nelze přezkoumávat proto, že proti němu není dovolání

přípustné. V takovém případě se propojení výroku rozsudku odvolacího soudu, proti němuž dovolání přípustné je, s výrokem, který není přípustno zkoumat, při rozhodnutí o dovolání projevuje toliko v tom, že shledá-li soud důvody pro zrušení přezkoumávaného výroku, zruší současně i výrok, jehož sepětí se zkoumaným výrokem vymezuje právě ustanovení § 242 odst. 2 o. s. ř. (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR, uveřejněný v časopise Soudní judikatura č. 11/1997, pod poř. č. 87).

Pro řízení podle části třetí občanského soudního řádu platí, že výrok o povinnosti k vyklizení, obsažený v rozhodnutí, kterým soud ukládá povinnost vyklidit byt po zajištění bytové náhrady, nemůže samostatně (odděleně od výroku o zajištění bytové náhrady) nabýt právní moci. Tento právní názor byl vyjádřen v již citovaném rozsudku Nejvyššího soudu ČR, uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 16/1998. Tím, že soud rozhodne i bez procesních návrhů účastníků o vyklizení po zajištění bytové náhrady (např. odepírá-li žalující osobě právo vyklidit žalovanou osobu ve lhůtě počítané od právní moci rozhodnutí za použití § 3 obč. zák.), vyjadřuje procesně regulérním způsobem závěr, že z právního předpisu vyplývá (ve shodě s ustanovením § 153 odst. 2 o. s. ř. a ve vazbě na hmotněprávní úpravu, které k odůvodnění výroku o bytové náhradě užil) určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky. I když tedy odvolací námitky žalobce nesměřují (z pochopitelných důvodů) proti výroku o vyklizení, uvádí dále citovaný judikát, není tím odvolací soud zbaven povinnosti věc i v tomto rozsahu projednat a o dotčeném výroku meritorně rozhodnout (např. tím, že rozsudek soudu prvního stupně v této části potvrdí či změní).

V souzené věci – stejně jako v právní věci, jíž se týkal posledně citovaný judikát – směřovalo odvolání žalobkyně pouze proti výroku o bytové náhradě, nikoli proti výroku o vyklizení. Odvolací soud – vycházející z nesprávného právního názoru, že výrok prvostupňového rozsudku o vyklizení bytu přezkoumat nelze, protože nebyl napaden odvoláním a nabyl právní moci – podrobil odvolacímu přezkumu jen výrok o bytové náhradě a pouze o něm rozhodl. Formálně tento postup vyjádřil i v enunciatu odvolacího rozsudku slovy, že „jinak ve výroku o věci samé zůstává rozsudek nedotčen“. Toto slovní spojení nemá povahu rozhodnutí odvolacího soudu, ale nadbytečně – snad toliko pro srozumitelnost a instruktivnost rozhodnutí – vyjadřuje, že se odvolací soud výrokem nezabýval. Takový postup je ovšem nesprávný a tímto nesprávným postupem byla žalované – i když sama nebyla odvolatelkou – odňata možnost v uvedeném rámci o věci jednat před odvolacím soudem. Řízení tak bylo stíženo vadou uvedenou v § 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř., tedy vadou, k níž dovolací soud přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3, věta druhá, o. s. ř.), to jest i tehdy, není-li dovoláním uplatněna.

Skutečnost, že řízení trpělo vadou podle § 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř., současně způsobuje, že dovolání je i důvodné (§ 241 odst. 3 písm. a/ o. s. ř.). Nejvyšší soud proto, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), rozsudek odvolacího soudu podle § 243b odst. 1, část věty za středníkem, o. s. ř. zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2, věta první, o. s. ř.).

Proti usnesení, kterým soud prvního stupně zastavil řízení o žalobě podle hlavy druhé části páté občanského soudního řádu pro vady podání, není odvolání přípustné; řízení o takovém odvolání musí být zastaveno podle § 104 odst. 1 o. s. ř.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 1999, sp. zn. 20 Cdo 415/99)

M ě s t s k ý s o u d v Praze usnesením ze dne 3. 12. 1998 potvrdil usnesení O b v o d n í h o s o u d u pro Prahu I ze dne 21. 5. 1998, ve znění usnesení ze dne 8. 9. 1998, kterým bylo řízení zastaveno. Odvolací soud dospěl k závěru, že rozhodnutí soudu prvního stupně je správné, neboť žalobce v návrhu na zahájení řízení neoznačil žalovaného, ačkoli k tomu byl soudem prvního stupně vyzván, byl poučen o následcích, a nejsou zde podmínky pro pokračování v řízení.

Proti usnesení odvolacího soudu podal žalobce dovolání, v němž namítá, že veškeré potřebné podklady soudu zaslal, přesně označil žalovaného s uvedením jeho sídla, vylíčil podstatné skutečnosti, označil důkazy a navrhl i přesný petít, takže soud měl vše potřebné, aby rozhodl ve věci samé. Navrhl, aby usnesení odvolacího soudu a soudu prvního stupně bylo zrušeno a věc vrácena k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d řízení zastavil.

Z o d ů v o d n ě n í :

V posuzované věci Obvodní soud pro Prahu I (jehož věcná příslušnost je dána ustanovením § 246 odst. 3 o. s. ř.) rozhodoval o žalobě (§ 249 odst. 1 o. s. ř.) podle hlavy druhé části páté občanského soudního řádu. Pro rozhodování o těchto žalobách platí ustanovení § 250j odst. 4 o. s. ř., podle něhož proti rozhodnutí soudu, jenž rozhodoval o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu, není přípustný opravný prostředek. Proto také není proti takovému soudnímu rozhodnutí přípustné dovolání (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu uveřejněné pod č. 1/1996 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Není-li opravný prostředek přípustný, je pojmově vyloučeno uvažovat o odvolacím soudu, a tedy i o dovolání proti jeho rozhodnutí, v důsledku čehož zákon přirozeně neurčuje ani funkční příslušnost pro projednání takového opravného prostředku. Okolnost, že Městský soud v Praze – v rozporu s ustanovením § 250j odst. 4 o. s. ř. – o odvolání proti usnesení, kterým soud prvního stupně řízení o žalobě podle hlavy druhé části páté občanského soudního řádu zastavil pro vady podání, přesto rozhodl, funkční příslušnost soudu k rozhodování o dovolání nezakládá (viz též usnesení Nejvyššího soudu, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 19/1998, pod poř. č. 137).

Jestliže není žádný funkčně příslušný soud k projednání opravného prostředku proti rozhodnutí soudu, je založen neodstranitelný nedostatek podmínky řízení – funkční příslušnosti. Řízení, které touto vadou trpí, proto Nejvyšší soud zastavil (§ 104 odst. 1, věta první, o. s. ř.).

Cenu nemovitosti, která byla součástí společného jmění manželů, je třeba při jeho vypořádání stanovit s přihlédnutím k případné existenci práva bydlení bývalého spoluvlastníka (rozvedeného manžela). Dostane-li se při vypořádání jednomu z rozvedených manželů náhrady vyšší, přichází v úvahu též posouzení, zda neodepřít ochranu práva bydlení pro rozpor s dobrými mravy (§ 3 odst. 1 obč. zák.).

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 1998, sp. zn. 3 Cdon 35/96)

Rozsudkem ze dne 20. 9. 1994 **K r a j s k ý s o u d** v Brně změnil rozsudek ze dne 1. 3. 1994, kterým **M ě s t s k ý s o u d** v Brně uložil žalované vydat žalobci klíče od vchodu do domu č. 2 na T. ul. v B. a zdržet se jakýchkoli zásahů, jimiž by žalobce rušila v jeho užívacím právu, tak, že žalobu v plném rozsahu zamítl. Odvolací soud dospěl k závěru, že soud prvního stupně sice správně zjistil skutkový stav, avšak nesprávně věc zhodnotil po stránce právní. Odvolací soud dovodil, že žalobci k výše označenému domu nespovídá jakékoli právo (tedy ani právo bydlení, jímž vyhovující rozsudek odůvodnil soud prvního stupně) a že by žalobci v případě, že by byl žalován na vyklizení domu, bytová náhrada nepřisloužela. Právo bydlení v domě po vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví není přímo upraveno v žádném ustanovení občanského zákoníku a nelze je dle názoru odvolacího soudu analogicky podřadit právu bývalého manžela po zrušení práva společného nájmu bytu ani jakékoli jiné situaci, v níž občanský zákoník přiznává právo na bytovou náhradu. Popsané situace jsou totiž vždy těmi, v nichž se vypořádává právo svědčící společně oběma stranám, nebo těmi, v nichž se osobě bydlící v bytě nedostalo žádného ekvivalentu. Oproti tomu právo dům užívat (tedy v něm i bydlet) je součástí vlastnického práva k domu a žalobci tedy toto právo zaniklo dnem právní moci rozsudku, jímž byl dům přikázán do výlučného vlastnictví žalované. Hodnota domu byla při vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví účastníků stanovena jako hodnota tržní a žalobce tak obdržel odpovídající peněžní ekvivalent (který mu již byl vyplacen), z něhož je schopen své bydlení bez problémů zajistit. Měl-li by žalobce mít i právo na bytovou náhradu (již by navíc musela zajistit žalovaná), byla by rovnost účastníků narušena, uzavřel s odkazem na ustanovení § 126 odst. 1 obč. zák. odvolací soud.

Žalobce napadl rozsudek odvolacího soudu dovoláním, jímž se domáhá jeho zrušení a vrácení věci k dalšímu řízení a které odůvodňuje tím, že odvolací soud věc nesprávně posoudil po právní stránce. Listina základních práv a svobod stanoví, že zbavit vlastnictví lze jen na základě zákona a za náhradu (čl. 11 odst. 4), nejde však o pouhou relativní záležitost, namítá dovolatel. Vedle ceny (peněžní hodnoty) má totiž každá věc (rodinné domky zvláště) pro vlastníka i jinou hodnotu, a to tu, že slouží k uspokojování jeho potřeb (v daném případě k bydlení); tuto stránku ovšem

nepostihuje žádné ocenění, ani ocenění v cenách tržních, a při vlastním vypořádání se nezohledňuje – tvrdí se dále v dovolání. Dovatel rovněž upozorňuje, že ani při nuceném zániku spoluvlastnictví se právní postavení dotčeného subjektu nesmí v žádném případě změnit k horšímu; proto nucený zánik spoluvlastnictví nezpůsobuje zánik práva bydlení bývalého spoluvlastníka – odpadá jen dosavadní právní důvod bydlení. Odvolací soud měl podle dovolatele na danou situaci analogicky (ve shodě s ustanovením § 853 obč. zák.) užít instituty, které upravují postavení nájemce po zániku nájmu bytu, případně ustanovení o zániku společného nájmu bytu rozvedených manželů; tyto instituty mu totiž právo na zajištění odpovídající bytové náhrady přiznávají.

Podle článku II. odst. 4 zákona č. 238/1995 Sb. Nejvyšší soud dokončí podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. prosince 1995 řízení o dovolání, která nebyla k témuž datu pravomocně skončena.

Dovolání je v dané věci přípustné (§ 326 odst. 1 o. s. ř.), neboť bylo podáno proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé (§ 238 odst. 1 o. s. ř.). Dovolání přitom bylo podáno včas, osobou oprávněnou – účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), řádně zastoupeným advokátem (§ 241 odst. 1, věta druhá, o. s. ř.), splňuje formální i obsahové znaky předepsané ustanovením § 241 odst. 1, věty první, o. s. ř., a opírá se o způsobilý dovolací důvod podle § 241 odst. 2 písm. d) o. s. ř., jímž lze odvolacímu soudu vytýkat, že jeho rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Dovolání je důvodné.

N e j v y š š í s o u d napadený rozsudek zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Právní posouzení věci je nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Odvolací soud své rozhodnutí založil na úvaze, podle níž vypořádáním bezpodílového spoluvlastnictví (přikázáním domu do výlučného vlastnictví žalované oproti její povinnosti uhradit žalobci odpovídající část tržní ceny domu) zaniklo i právo žalobce dům užívat (bydlet v něm). Tento závěr správný není. Problematikou práva bydlení u osob, jimž zaniklo (spolu)vlastnické právo k domu, se zabývá rozsudek bývalého Nejvyššího soudu ČR, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 35/1994. Podle závěrů formulovaných v tomto rozhodnutí se v popsanych případech použijí jako ustanovení, upravující vztahy obsahem i účelem jim nejbližší, ta ustanovení občanského zákoníku, jež upravují nárok na bytovou náhradu při zániku (společného) práva užívat byt podle nájemní smlouvy. Citované rozhodnutí navazuje na starší judikaturu (srov. zprávu bývalého Nejvyššího soudu ČSR Cpj 164/81, uveřejněnou v Bulletinu č. 2/1982 pod poř. č. 18 na str. 36, a rozsudek téhož soudu, uveřejněný ve Sbírce rozhodnutí a stanovisek pod č. 79/1970).

Poté, co nabyla účinnosti Listina základních práv a svobod, vyhlášená usnesením předsednictva tehdejší ČNR ze dne 16. prosince 1992, publikovaným pod č. 2/1993 Sb., se judikatura začala vyvíjet směrem ke zdůraznění ochrany práv vlastníka. Tak zatímco podle citované zprávy Cpj 164/81 (týž Bulletin, str. 43) soud mohl – bylo-li by opačně rozhodnutí v rozporu s péčí společnosti o zajištění základních životních potřeb občanů, mezi něž patří zajištění bydlení – výjimečně s odvoláním na články VI a VII zásad občanskoprávních vztahů, odepřít žalobci právo na soudní rozhodnutí, jímž by žalovanému bylo uloženo byt vyklidit ve lhůtě počítané od právní moci rozhodnutí, a vázat tuto povinnost žalovaného na přidělení náhrady za byt (pro kteréžto mimořádné rozhodnutí musel mít ve výsledcích řízení dostatečné podklady nejen pro závěr, že přiznání náhrady za byt odůvodňují závažné důvody na straně žalovaného, jeho poměry rodinné, sociální, délka a důvody užívání bytu, vztah k žalobci, pracovní vázanost na místo dosavadního pobytu, ale i pro závěr, že s ohledem na okolnosti konkrétního případu lze na žalobci spravedlivě požadovat, aby se splnění jeho nároku odložilo i na dlouhou dobu), formuluje současná soudní praxe (ovlivněná zejména nálezem Ústavního soudu ČR sp. zn. II ÚS 190/94, publikovaným ve Sbírce nálezů a usnesení, svazek 4, ročník 1995, II. díl, pod poř. č. 87) své závěry – směrem k ochraně práv vlastníka – kategoričtěji. Podle uvedeného nálezu Ústavního soudu nelze na základě ustanovení § 3 odst. 1 obč. zák., podle něhož výkon práv nesmí být v rozporu s dobrými mravy, aktem aplikace práva konstituovat dosud neexistující povinnosti vlastníka, jelikož by takový postup vedl k porušení článku 4 odst. 4 a článku 11 odst. 4 Listiny základních práv a svobod (podobně, i když bez reflexe na ustanovení Ústavy a Listiny rozsudek Vrchního soudu v Praze sp. zn. 3 Cdo 274/93). Ani ve světle takto se vyvíjející současné judikatury však v daném případě nelze dospět k závěru, že by dovolání nebylo důvodné.

Především nelze nevidět, že v citovaném nálezu Ústavního soudu bylo porušení článku IV odst. 4 a článku XI odst. 4 Listiny spatřováno v extenzivní aplikaci ustanovení § 3 odst. 1 obč. zák. (též nálezu Ústavního soudu sp. zn. IV ÚS 188/94), jež vedla k poskytnutí ochrany někomu, komu tato ochrana podle zákona nepříslušela, totiž uživateli místnosti, které – ač zkolaudovány jako nebytové – byly přiděleny jako bytová jednotka, a tím k zásahu – způsobem protirečícím ústavnímu pořádku republiky – do ústavně zaručených práv jiného (též nálezu Ústavního soudu sp. zn. III ÚS 17/95).

V souzené věci naproti tomu nejde o otázku případné aplikace ustanovení § 3 odst. 1 obč. zák., ale ustanovení § 853, a to ve spojení s ustanovením § 712 odst. 3, věty druhé, téhož předpisu, neboť zásady citovaného judikátu R 35/94 jsou nadále použitelné. Jestliže občanský zákoník ani jiný právní předpis otázku, zda bývalému spoluvlastníkovi nemovitosti po zániku spoluvlastnictví svědčí právo bydlení v ní, neřeší, a jestliže ustanovení občanského zákoníku o náhradě za byt tu (přímo) použít nelze, protože upravují výlučně právní vztahy po zániku práva užívání bytu na základě práva jiného než (spolu)vlastnického, je tuto otázku třeba posoudit podle těch usta-

novení, která upravují právní vztahy svým obsahem a účelem jim nejbližší (srov. ustanovení § 853 obč. zák.). Protože jde o zánik neodvozeného užívacího práva trvalé povahy, jsou těmito nejbližšími ustanoveními občanského zákoníku ta, která upravují nárok na bytovou náhradu při zániku práva užívat byt, založeného nájemní smlouvou (§ 685 a násl. obč. zák.), v daném případě při zrušení společného nájmu bytu manželů dle § 705 odst. 1, 2 téhož předpisu. Jestliže tedy účastníci byli bezpodílovými spoluvlastníky domu, v němž se předmětný byt nalézá, bude takto namísto analogická aplikace ustanovení § 712 odst. 3, věta druhá, obč. zák. Z tohoto pohledu totiž není důvodu, aby bývalý spoluvlastník (součástí jehož vlastnického, resp. spoluvlastnického práva bylo nejen – stejně jako je tomu u nájmu bytu /§ 685 odst. 1 obč. zák./ – oprávnění byt užívat, ale též další /spolu/vlastnická oprávnění, včetně oprávnění s věcí – domem, v němž se byt nachází – nakládat, a jehož právní postavení ve vztahu k věci tedy bylo za trvání spoluvlastnictví silnější než postavení nájemce) neměl po zániku spoluvlastnictví právní postavení stejné jako společný nájemce, jehož právo (s tím, že výlučným nájemcem se stane druhý manžel) zrušil soud. I v případech, v nichž jsou dány podmínky pro použití ustanovení § 712 odst. 3, věta druhá, ve spojení s ustanovením § 853 obč. zák., je však třeba zabývat se tím, zda případně nejsou dány důvody k odepření náhrady za byt, např. proto, že bytová potřeba povinné osoby již byla uspokojena. V tomto směru tedy není správný ani úsudek soudu prvního stupně, jenž – bez dalšího – uzavřel (viz č. I. 13, čtvrtý odstavec shora in fine), že případná okolnost, že žalobce je nájemcem družstevního bytu, je právně nevýznamná.

Jestliže žalovaná odůvodnila své odvolání (odvolacím soudem akceptovanou) námitkou (čl. 17), že žalobce „... dostal vyrovnání BSM v tržní ceně ...“, lze tomuto argumentu přisvědčit pouze potud, že je zcela v souladu se současnou judikaturou (a to i Ústavního soudu – viz nálezy sp. zn. III. ÚS 102/94, uveřejněny ve Sbírce nálezů a usnesení, svazek 2, díl první, pod poř. č. 61, jehož závěru, byť se vztahuje k podílovému spoluvlastnictví, není důvodu nepoužít i pro spoluvlastnictví bezpodílové), směřující k tomu, aby peněžní náhrada vyjadřovala cenu nemovitosti závislou (kromě obvyklých kritérií, tedy konstrukce, velikosti, vybavení a stáří věci) také na zájmu o ni, tedy, aby šlo o náhradu představující cenu, za niž by bylo možno v daném místě a čase dům prodat na trhu nemovitostí.

V tomto směru však odvolací soud pro svůj závěr (čl. 31), že „... hodnota domu byla ... stanovena jako hodnota tržní a v rámci vypořádání BSM se tak žalobci dostalo zcela odpovídajícího ekvivalentu a postavení obou účastníků je nyní zcela rovnocenné ...“, žádný podklad neměl. Dosud totiž nebylo zjištěno, zda ona „tržní cena“ předmětného domu byla stanovena prostým porovnáním nabídky nemovitostí stejné, příp. obdobné konstrukce, vybavení, velikosti, stáří a poptávky po nich v daném čase a místě, či zda při jejím stanovení již bylo přihlédnuto k okolnosti, že v domě má právo bydlení (viz výše) bývalý spoluvlastník. Je totiž nepochybné, že cena nemovitosti – má-li být cenou vskutku tržní – nemůže být stanovena bez přihlédnutí k případné existenci práva bydlení bývalého spoluvlastníka. Jestliže by

Č. 61 při stanovení ceny nemovitosti v dané věci k právu bydlení žalobce přihlédnuto nebylo, a jestliže by se tedy žalobci při vypořádání spoluvlastnictví dostalo náhrady vycházející z ceny vyšší než té, jež by kromě obvyklých kritérií vyjadřovala i ono „zatížení“ nemovitosti, nebylo by možno vyloučit úvahu, dle níž by tato okolnost mohla v konkrétním případě vést k odepření ochrany práva s odůvodněním, že takový výkon práva (vyplývajícího z §§ 853, 712 odst. 3, věta druhá, obč. zák.) by byl v rozporu s dobrými mravy (§ 3 odst. 1 obč. zák.).

Žádný z obou soudů dále nevzal na zřetel, že v dané věci nemůže obstát žaloba koncipovaná jako omisivní, usilující o stanovení povinnosti zdržet se určitého chování (nikoli tedy povinnosti strpět výkon práva, jehož existence je tvrzena), žaluje-li vlastník, tedy osobu s titulem právně silnějším, osoba, jež sama tvrdí, že k předmětné nemovitosti (resp. k její části) má toliko právo bydlení tedy titul právně slabší.

Závěr odvolacího soudu, že žalobci ochrana jeho práva setrvat v předmětném domě nepřísluší, tedy správný není; protože na tomto posouzení napadený rozsudek spočívá (§ 241 odst. 3 písm. d/ o. s. ř.), a protože řízení trpí výše uvedenou vadou ve smyslu ust. § 241 odst. 3 písm. b) o. s. ř., Nejvyšší soud jej – aniž ve věci nařídil jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.) – podle ustanovení § 243b odst. 1 o. s. ř., věta za středníkem, zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2, věta první, o. s. ř.).

V řízení, v němž by i v případě prokázání žalobních tvrzení nebylo možno vyhovět uplatněnému žalobnímu návrhu, není třeba provádět dokazování.

Oprávněná osoba se vůči zmocněnci, který její nárok na vydání věci podle zákona č. 229/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, včas neuplatnil, může domáhat náhrady škody v penězích; nárok na vydání věci (podílu na ní) však vůči tomuto zmocněnci, jemuž byla věc jako další oprávněné osobě vydána, nemá.

(Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 28. 4. 1998, sp. zn. 16 Co 95/98, 16 Co 96/98)

Žalobce se žalobou podanou soudu dne 19. 11. 1996 domáhá, aby bylo žalovanému uloženo uzavřít s ním do tří dnů od právní moci rozsudku dohodu o vydání věci tohoto znění: RNDr. J. K., bytem T., S. 2378, jako příjemce a M. K., bytem M. H. 100, P. jako vydávající uzavírají tuto dohodu o vydání nemovitosti: žalovaný vydává žalobci ideální 1/2 pozemkové parcely č. 510 o výměře 3447 m² v k. ú. R., zapsané u Katastrálního úřadu v K. V. na LV č. 993 a žalobce tuto nemovitost do svého vlastnictví přijímá. Žalobní návrh směřující proti bratrovi odůvodňuje žalobce tvrzením, že žalovaný je veden v katastru nemovitostí jako vlastník předmětné parcely, kterou nabyt na základě rozhodnutí Pozemkového úřadu ze dne 14. 4. 1994. Oba účastníci byli oprávněnými osobami ve smyslu zákona č. 229/1991 Sb. ve vztahu k předmětnému pozemku a žalobce žalovanému udělil plnou moc, aby za žalobce jeho jménem vyřídil navrácení majetku. Žalobce však zjistil, že žalovaný nejednal na základě plné moci a restituční nárok vyřídil pouze pro sebe, když zatajil, že je zmocněn jednat též na základě plné moci i jménem žalobce. Žalovaný se podle názoru žalobce na jeho úkor obohatil a podle § 451 obč. zák. je povinen obohacení vydat. Je proto s ním povinen uzavřít dohodu o vydání věci, která bude právním podkladem pro zápis vlastnického práva žalobce k požadovanému podílu na nemovitosti.

Žalovaný žádal zamítnutí žaloby s argumentem, že předmětný pozemek získal pravomocným rozhodnutím státního orgánu podle zákona č. 229/1991 Sb., čímž je vyloučeno, aby mu vzniklo bezdůvodné obohacení. Argumentoval též tím, že v době uplatňování svého restitučního nároku neměl příslušnou plnou moc i za žalobce.

Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 6, ve znění opravného usnesení, byla zamítnuta žaloba s návrhem, že žalovaný je povinen se žalobcem do tří dnů od právní moci rozsudku uzavřít dohodu o vydání věci tohoto znění: žalovaný vydává žalobci ideální 1/2 pozemkové parcely č. 510 o výměře 3447 m² v k. ú. R. zapsané u Katastrálního úřadu v K. V. na LV č. 993 a žalobce tuto nemovitost do svého vlastnictví přijímá. Žalobce byl uznán povinným zaplatit žalovanému náklady řízení ve výši 224 Kč do tří dnů od právní moci rozsudku. Své rozhodnutí ve věci samé odůvodnil soud prvního stupně tím, že přestože žalobce v řízení uplatňuje určitý

a srozumitelný žalobní návrh a že je soud žalobním návrhem vázán, dospívá k závěru, že žaloba není důvodná, neboť způsob vypořádání v případě bezdůvodného obohacení je dán ustanovením § 451 odst. 1 obč. zák., tj. jeho vydáním. Žalobní petit je tak v rozporu s právním důvodem žaloby. Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o ustanovení § 142 odst. 1 o. s. ř., když žalovaný měl ve věci plný úspěch a vznikly mu náklady účasti při jednání soudu na ušlém výdělku.

Proti takovému rozsudku podává žalobce odvolání, ve kterém namítá, že žaloba nebyla věcně projednána a byla zamítnuta bez provádění důkazního řízení. Žalobce argumentuje, že soudní rozhodnutí znějící na povinnost vydat nemovitosti jsou nevykonatelná a že názor soudu, že nelze jako bezdůvodné obohacení vydat nemovitost, pak znamená, že se nabytím nemovitosti nelze bezdůvodně obohatit. Takový názor pokládá za nesprávný. I kdyby tohoto nesprávného názoru nebylo, má žalobce za to, že jej soud měl procesně poučít, že petit žaloby je nesprávný, a teprve kdyby žalobce setrval na svém návrhu, bylo možno žalobu zamítnout. Namítá též, že soud prvního stupně žalobu zamítl v jiném znění, než byla uplatněna, pokud ta neobsahuje část navrhovaného textu dohody obsahující označení účastníků dohody. Ustanovení § 451 odst. 1 obč. zák. stanoví povinnost k vydání a neuvádí návod, jak má být konkrétně žalováno. Soud prvního stupně v žádném případě neměl rozhodovat věcně, pokud sdílel odlišné procesní názory žalobní konstrukce. Žalobce požadoval, aby byl rozsudek soudu prvního stupně zrušen a věc vrácena k novému projednání a rozhodnutí.

Žalovaný požadoval, aby byl napadený rozsudek jako správný potvrzen, když zejména uváděl, že se žaloba nezmiňuje, o jaký druh bezdůvodného obohacení v zákoně taxativně vypočteného se má jednat. Pokud by soud prováděl dokazování, zjistil by, že žalovaný při vyřizování restitučního nároku neměl od žalobce platnou plnou moc.

M ě s t s k ý s o u d v Praze přezkoumal správnost rozhodnutí soudu prvního stupně ve smyslu ustanovení § 212 odst. 1 a 2 o. s. ř. a bez doplňování důkazního řízení dospěl k závěru, že žalobcovo odvolání není příslušné. Proto rozsudek soudu prvního stupně potvrdil.

Z o d ů v o d n ě n í :

Předně odvolací soud se soudem prvního stupně souhlasí, že v souzené věci nebylo nutno provádět dokazování ve smyslu důkazních návrhů žalobce obsažených v jeho žalobě, neboť již z obsahu žaloby vyplývá, že žalobcem uplatněný žalobní návrh nemůže být v žádném případě důvodný.

I kdyby totiž byla prokázána veškerá žalobní tvrzení žalobcem v řízení od žaloby až po okamžik rozhodnutí odvolacího soudu uplatněná, nemohl by žalobcem tvrzeným a případně prokázaným skutečnostem svědčit podle hmotného práva nárok, aby byl žalovaný uznán povinným uzavřít s ním dohodu o vydání spoluvlastnického podílu na předmětné nemovitosti. Tento závěr přitom platí i pro případ, že by žalobce žalobním návrhem požadoval vydání nemovitosti. V tomto smyslu se odvolací soud neztotožňuje s nedůsledným odůvodněním rozhodnutí soudu prvního stupně. Ať by

žalobce žaloval na nahrazení projevu vůle žalovaného ve smyslu ustanovení § 161 odst. 3 o. s. ř. a nebo na vydání spoluvlastnického podílu na nemovitosti, vždy by tak totiž usiloval o to, aby mu v důsledku soudního rozhodnutí vzniklo spoluvlastnické právo k předmětnému pozemku. Takový jeho požadavek však nemá oporu v platném českém soukromém právu. Žalobce se již žalobním tvrzením hlásí k tomu, že nejen sám neuplatnil restituční nárok, ale že tak neučinil ani jeho tvrzený zástupce, totiž žalovaný. Za takového tvrzení nelze vážně uvažovat o žalobcových restitučních možnostech, když je třeba restitucí chápat obnovení předchozího stavu. Nebyl-li žalobcem uplatněn restituční nárok podle zákona č. 229/1991 Sb. ve znění pozdějších předpisů, nemůže mít žalobce nárok vyplývající z ustanovení § 13 odst. 2 tohoto zákona. Jedině toto zákonné zmocnění v režimu zákona o půdě řeší konflikt mezi oprávněnými.

Vztah mezi účastníky tak, jak je identifikován žalobními tvrzeními, vyplývá z tvrzení o existenci zastoupení žalobce žalovaným při vyřizování jeho restitučního zájmu. Důsledky případného nedodržení povinností vyplývajících ze závazkového poměru mezi zastoupeným a zástupcem jsou uvažovatelné jediné z hlediska odpovědnosti za náhradu škody. Z obecného ustanovení § 442 odst. 2 obč. zák. pak vyplývá, že by případné nároky musely být zaměřeny na plnění v penězích, nikoli na uvedení do předešlého stavu, neboť takový předešlý stav, že by žalobce byl podílovým spoluvlastníkem předmětné nemovitosti, ani neexistoval.

Aplikace zásad o odpovědnosti za bezdůvodné obohacení podle § 451 a násl. obč. zák. pro žalobcem tvrzené skutečnosti pak již nepřichází pojmově v úvahu. Žalovanému realizaci jeho restitučního nároku nemohlo vzniknout bezdůvodné obohacení ve smyslu ustanovení § 451 odst. 2 obč. zák. V této rovině žalobce zjevně nepřiléhavě vykládá zásady vydání bezdůvodného obohacení. Účastníci totiž nebyli ve vzájemném vztahu, v němž by bylo možno ve smyslu zákona uvažovat o obohacení jednoho z nich na úkor druhého. Konkurence jejich předpokladů pro splnění znaků oprávněné osoby mezi nimi navzájem nevytvořila, na rozdíl od vztahu k osobě povinné, žádné relevantní poměry; ty by mohly být dány jediné jejich vzájemnými ujednáními, např. o zastoupení.

Účastník řízení není zásadně povinován k právní kvalifikaci svých nároků či vylíčených rozhodných skutečností. Žalobce přesto v žalobě vyjádřil domnělou právní konstrukci uplatněného žalobního návrhu. Jeho právní názor je ovšem právním omylem, který má za následek nedůvodnost žalobního návrhu bez potřeby zjišťování skutkového stavu věci ve smyslu § 153 odst. 1 o. s. ř.

Protože odvolací soud nenalézá žádné hmotněprávní ustanovení, kterému by odpovídal žalobcem uplatněný nárok, potvrzuje rozhodnutí soudu prvního stupně jako správné podle ustanovení § 219 o. s. ř., byť z poněkud jiného právního důvodu. Ve svém celkově správném postupu soud prvního stupně nijak nepochybil, když v zamítavém výroku vyjádřil podstatu negativního stanoviska k žalobcem navrhované dohodě a když v zamítavém výroku nadbytečně neopakoval hmotněprávní subjektivitu

účastníků řízení. Nijak též nepochybil, když při svém právním názoru žalobce nepoučoval o tom, jakým způsobem má z uplatněných tvrzení žalovat. Kdyby tak postupoval, překročil by meze § 5 o. s. ř., redukující poučovací povinnost soudu na poučení účastníků o jejich procesních právech a povinnostech, a porušil by též zásadu rovnosti stran v neprospěch žalovaného.

Jestliže stát v době konání dražby provozní jednotky nebyl vlastníkem domu, v němž se nacházely nebytové prostory tvořící tuto jednotku, pak smlouva o nájmu těchto prostor, uzavřená s vydražitelem podle § 15 odst. 1 zákona č. 427/1990 Sb. je právním úkonem absolutně neplatným.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 1998, sp. zn. 3 Cdon 114/96)

Napadeným rozsudkem **K r a j s k ý s o u d** v Ostravě potvrdil (s upřesněním označení nebytových prostor) rozsudek **O k r e s n í h o s o u d u** v Opavě ze dne 4. 7. 1997, kterým byl žalovaný zavázán do patnácti dnů od právní moci rozsudku vyklidit označené nebytové prostory v domě č. p. 269 v O. Okresní soud nároku na vyklizení přisvědčil proto, že žalovaný nemovitosti užívá, ačkoli marně uplynula výpovědní lhůta; odvolací soud shledal rozsudek věcně správným vycházející ze závěru, že žalovaný prostory užíval na základě neplatné smlouvy. Jestliže totiž – jak uzavřel odvolací soud – dražba provozní jednotky proběhla 21. 2. 1992, tedy v době, kdy dům, v němž se jednotka nacházela, již nebyl ve vlastnictví státu, nýbrž ve vlastnictví Města O., pak smlouvu o nájmu nebytových prostor nemohl uzavřít Městský podnik bytového hospodářství, s. p. se sídlem v O., neboť k domu již neměl právo hospodaření a vlastníkem nebyl k takovému úkonu zmocněn.

Právní posouzení věci, jež vyústilo v závěr o neplatnosti smlouvy, měl odvolací soud za zásadního významu a připustil proti svému rozsudku dovolání.

Proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný, řádně zastoupen advokátem, včas dovolání, které je přípustné podle § 238 odst. 1 o. s. ř., ve znění účinném do 31. 12. 1995, jehož jest užít vzhledem k čl. II. odst. 4 zákona č. 238/1995 Sb.; uplatněn je toliko dovolací důvod podle § 241 odst. 2 písm. b) a d) o. s. ř. Řízení před odvolacím soudem bylo podle dovolatele vadné jednak proto, že nad rámec daný ustanovením § 153 o. s. ř. rozhodl o vyklizení na základě závěru o neplatnosti smlouvy, ačkoliv žalobce se domáhal vyklizení z titulu výpovědi, jednak proto, že odlišným právním posouzením věci, které nebylo žalovanému známo, mu odvolací soud znemožnil obranu jeho práv. Právní posouzení věci odvolacím soudem podle dovolatele neobstojí, neboť přehlíží, že rozhodné datum pro posouzení, zda provozní jednotku lze privatizovat, byl 1. listopad 1990. Nadto nic nebránilo tomu, aby vlastní provozní jednotka byla podrobena jinému právnímu režimu než vlastní nemovitost. Okolnost, že sama nemovitost před privatizací přešla do vlastnictví Města O., dovolatel považuje za právně irrelevantní.

Dovolání není důvodné.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Ustanovení § 153 o. s. ř., jehož se žalovaný dovolává na podporu prvního z uplatněných dovolacích důvodů, stanoví zásadu, že soud rozhoduje na základě zjištěného skutkového stavu věci; současně se soudu zakazuje, aby žalobci přiznal něco jiného, než požadoval (aby žalovanému uložil jinou než žalobcem navrhovanou povinnost), nebo aby žalobci přiznal sice požadované plnění, avšak z jiného skutkového základu (z jiného skutku), než který byl předmětem řízení. Není však překročením návrhu a ani jinou vadou řízení, jestliže soud skutek, který byl předmětem řízení, posoudí po právní stránce jinak, než to učinil žalobce, tedy jako v dané věci, kdy žalobce nárok na vyklizení považoval po právní stránce za povinnost plynoucí z vypovězené smlouvy, přičemž tentýž nárok podle odvolacího soudu ve skutečnosti pak vyplývá z neplatnosti smlouvy. Dovolací důvod podle § 241 odst. 2 písm. b) o. s. ř. proto neobstojí.

Ani právnímu posouzení věci odvolacím soudem nelze ničeho vytknout. Jestliže totiž nemůže být pochyb o tom, že v době konání dražby provozní jednotky (21. 2. 1992) již nebyl vlastníkem domu, v němž se nacházely nebytové prostory jednotku tvořící, stát, nýbrž Město O., pak smlouva o nájmu těchto prostor, uzavřená nikoliv s vlastníkem nemovitosti, je nutně právním úkonem absolutně neplatným. Odvolací soud správně zdůraznil, že v podmínkách určených ustanovením § 1 zákona č. 427/1990 Sb., je zařazen sic výslovně nezmiňovaný, leč zcela samozřejmý předpoklad, že vlastníkem nemovitosti je v době konání dražby stát (jde přece o převod některých věcí z vlastnictví státu). Závěry, které v podrobnostech odvolací soud dále rozvedl k otázce tzv. práva hospodaření, jsou přílehlavé, přesvědčivé a lze k nim dodat, že vůči právnímu nástupci vlastníka zákon vydražiteli zachovává právo na užívání, ovšem za předpokladu, že s vlastníkem nebo s organizací, jíž svědčilo právo hospodaření, již uzavřel platnou smlouvu o nájmu nebytového prostoru (§ 15 odst. 1 zákona č. 427/1990 Sb., v rozhodném znění).

Právní posouzení věci odvolacím soudem, měřeno uplatněným dovolacím důvodem, je proto správné. Protože správnost rozsudku, který na tomto posouzení spočívá, nemůže být ani jinak zpochybněna (dovolací důvod podle § 241 odst. 2 písm. b) o. s. ř. byl již výše vyloučen), Nejvyšší soud podle § 243b odst. 1 o. s. ř. dovolání zamítl.

Vznik zástavního práva k nemovitosti na základě hospodářské smlouvy o zřízení zástavního práva uzavřené v době do 31. 12. 1991 se i v době ode dne 1. 1. 1992 řídí ustanovením § 129d odst. 3 písm. b) hosp. zák. Nároky z tohoto zástavního práva, které nemá věcněprávní povahu, se řídí rovněž hospodářským zákoníkem.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 5. 1999, sp. zn. 21 Cdo 1975/98)

Žalobkyně se žalobou podanou u Okresního soudu v Táboře domáhala určení, že zástavní smlouva, uzavřená dne 19. 12. 1991 mezi účastnicemi, „zastavující nemovitosti střediska mechanizace, přípravný a rekultivací S. s pozemky, vše zapsané na LV č. 1340 pro katastrální území S. u Katastrálního úřadu T.“ a zástavní smlouva, uzavřená dne 19. 12. 1991 mezi účastnicemi, „zastavující nemovitosti závodu B. s. p. R. S., zapsané na LV č. 130, 212, 229 pro katastrální území B., M. a Z. u Katastrálního úřadu T.“, jsou neplatné. Žalobu zdůvodnila tím, že obě zástavní smlouvy byly uzavřeny „v režimu hospodářského zákoníku“. Protože podle ustanovení § 129d odst. 3 písm. b) zákona č. 109/1964 Sb., hospodářský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „hospodářský zákoník“) vzniká zástavní právo k nemovitosti zápisem tohoto zástavního práva do evidence nemovitostí, protože do 31. 12. 1991 ke vložení zástavního práva podle uvedených zástavních smluv nedošlo a protože dnem 1. 1. 1992 nabytí účinnosti obchodní zákoník, který hospodářský zákoník zrušil, mohlo zástavní právo vzniknout pouze mezi „smluvními stranami“; k účinnosti zástavní smlouvy, jíž se zastavuje nemovitost, bylo od 1. 1. 1992 třeba registrace státním notářstvím, k níž rovněž nedošlo a dnes ani dojít nemůže, neboť registrace smluv státním notářstvím byla ke dni 1. 1. 1993 zrušena. Žalobkyně, na niž přešly na základě „provedené privatizace práva a povinnosti bývalého státního podniku“, nemůže v současné době „disponovat“ s nemovitostmi, ačkoliv zástavní smlouvy jsou z uvedeného důvodu neplatné.

Žalovaná uvedla, že zástavní právo podle zástavních smluv, uzavřených s právním předchůdcem žalobkyně dne 19. 12. 1991, bylo zapsáno do evidence nemovitostí dne 3. 1. 1992. Ve smyslu ustanovení § 763 odst. 1 obch. zák. se právní vztahy vzniklé před 1. 1. 1992 řídí dosavadními předpisy (tj. hospodářským zákoníkem); vyplývá z toho mimo jiné, že na základě zástavních smluv ze dne 19. 12. 1991 vzniklo pouze „zástavní právo obligační“. Vůči žalobkyni toto zástavní právo působí způsobem uvedeným v ustanovení § 129c odst. 3 hosp. zák., podle kterého je vedle původního dlužníka vázán za pohledávku, pro niž bylo zástavní právo zřízeno, i ten, kdo smluvně převezme věc, na které zástavní právo vázne.

O k r e s n í s o u d v Táboře rozsudkem ze dne 30. 1. 1998 zamítl žalobu na určení, že zástavní smlouva, uzavřená dne 19. 12. 1991 mezi účastnicemi, „zastavující

nemovitosti střediska mechanizace, přípravy a rekultivací S. s pozemky, vše zapsané na LV č. 1340 pro k. ú. S. u Katastrálního úřadu T., a zástavní smlouva, uzavřená dne 19. 12. 1991 mezi účastnicemi, „zastavující nemovitosti závodu B. s. p. R. S. zapsané na LV č. 212, 229 pro katastrální území M. a Z. u Katastrálního úřadu T.“, jsou neplatné, zastavil z důvodu částečného zpětvzetí žaloby řízení o žalobě na určení, že zástavní smlouva, uzavřená dne 19. 12. 1991 mezi účastnicemi, „zastavující nemovitosti závodu B. s. p. R. S., zapsané na LV č. 130 pro k. ú. B. u Katastrálního úřadu T.“, je neplatná, a rozhodl, že žalobkyně je povinna zaplatit žalované na náhradu nákladů řízení 2150 Kč k rukám advokáta JUDr. K. Š. Na základě provedených důkazů dospěl soud prvního stupně k závěru, že obě zástavní smlouvy ze dne 19. 12. 1991 jsou platnými právními úkony, neboť byly podepsány a „nebyl uplatněn žádný argument a důvod, který by mohl znamenat jejich absolutní či relativní neplatnost dle zákona“ (tj. podle v době uzavření smluv účinného hospodářského zákoníku). Zástavní právo však na základě těchto smluv nevzniklo, neboť do evidence nemovitostí bylo zapsáno až 3. 1. 1992, tedy v době, kdy již hospodářský zákoník byl zrušen a ustanovení § 129d odst. 3 písm. b) tohoto zákona se nemohlo uplatnit. Žalobě však nebylo možné vyhovět, neboť „žalobní petit“ odkazuje na zástavní smlouvy, uzavřené dne 19. 12. 1991 mezi žalobkyní a žalovanou, ačkoliv je ve skutečnosti uzavřel se žalovanou právní předchůdce žalobkyně státní podnik R. S., a „žalobní petit“ nebyl ani formulován tak, aby na základě „rozsudku soudu mohlo dojít ke změnám skutečností dosud zapsaných v katastru nemovitostí“.

K odvolání žalobkyně K r a j s k ý s o u d v Českých Budějovicích, pobočka v Táboře – poté, co připustil žalobkyni navrženou změnu žaloby – rozsudkem ze dne 25. 6. 1998 rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že se zamítá žaloba na určení, že „zástavní práva, zapsaná na LV č. 1340 pro k. ú. S., LV č. 212 pro k. ú. M. a LV č. 229 pro k. ú. Z., na základě zástavních smluv, uzavřených dne 19. 12. 1991 mezi právním předchůdcem žalobkyně R. S., s. p., a žalovanou, nevznikla a z oddílů C jednotlivých listů vlastnictví budou tato zástavní práva v katastru nemovitostí u KÚ v T. ode dne právní moci rozsudku vymazána“; současně vyslovil, že rozsudek soudu prvního stupně zůstává ve výroku o částečném zastavení řízení „nedotčen“, a rozhodl, že žalobkyně je povinna zaplatit žalované na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů 3225 Kč „na účet“ advokáta JUDr. K. Š. Odvolací soud se ztotožnil se závěrem, že zástavní smlouvy jsou platnými právními úkony, když „ani v odvolání k tomuto nejsou uváděny žádné nové skutečnosti či námitky“, na rozdíl od soudu prvního stupně však dovodil, že na základě těchto smluv zástavní práva k nemovitostem, zapsaným na „LV č. 1340 pro k. ú. S., LV č. 212 pro k. ú. M. a LV č. 229 pro k. ú. Z.“, vznikla. Podle názoru odvolacího soudu je třeba ve smyslu ustanovení § 763 odst. 1 obch. zák. posuzovat vznik předmětných zástavních práv – i když „účinnost vzniku“ zástavního práva spadá do jiného okamžiku než vznik samotného právního vztahu, k němuž dochází podepsáním zástavní smlouvy – podle ustanovení hospodářského zákoníku, neboť za „jeho platnosti“ byl právní vztah mezi právním předchůdcem

žalobkyně a žalovanou založen. Protože „podmínka“ podle ustanovení § 129d odst. 3 písm. b) hosp. zák. byla splněna, zástavní právo vzniklo, i když zápis do evidence nemovitostí byl proveden až dne 3. 1. 1992.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání. Namítá v první řadě, že není správný závěr soudů obou stupňů v tom, že by zástavní smlouvy ze dne 19. 12. 1991 byly platnými právními úkony. Tyto smlouvy podle názoru žalobkyně nevyhovují obecným požadavkům, kladeným na platnost právních úkonů ustanoveními § 20 a násl. hosp. zák., neboť v nich není určité a srozumitelně uveden předmět zástavního práva a pohledávka, kterou zástavní právo zajišťuje, a neupravují dostatečně určité ani závazek zříditi zástavní práva; zástavní smlouvy jsou proto absolutně neplatnými právními úkony. Dovolatelka rovněž nesouhlasí s právním názorem odvolacího soudu o tom, že by zástavní právo vzniklo způsobem, vyplývajícím z ustanovení § 129d odst. 3 písm. b) hosp. zák. Zástavní právo ze smluv ze dne 19. 12. 1991 nebylo za účinnosti hospodářského zákoníku (do 31. 12. 1991) zapsáno v evidenci nemovitostí a přijetím novely občanského zákoníku (zákon č. 509/1991 Sb.) a obchodního zákoníku (zákon č. 513/1991 Sb.) byl vznik zástavního práva k nemovitostem (včetně zástavních práv mezi podnikateli) podřízen režimu ustanovení § 151b a násl. obč. zák.; přechodná ustanovení § 763 odst. 1 obch. zák. a § 868 obč. zák. lze použít jen pro zástavní a jiná práva, která vznikla před 1. 1. 1992. Protože ke vzniku zástavního práva ze smluv ze dne 19. 12. 1991 v době do 31. 12. 1991 nedošlo, mohlo po 1. 1. 1992 vzniknout pouze nabytím účinnosti zástavních smluv, která podle ustanovení § 151b odst. 2 obč. zák. nastávala na základě registrace smlouvy státním notářstvím. V posuzovaném případě zástavní smlouvy ze dne 19. 12. 1991 nebyly státním notářstvím registrovány a do evidence nemovitostí byly zapsány (bez potřebné registrace) dne 3. 1. 1992; zástavní právo proto nemohlo vzniknout. I kdyby bylo možné v posuzovaném případě aplikovat ustanovení § 763 odst. 1 obch. zák., popřípadě § 868 obč. zák., je třeba důsledně rozlišovat mezi vznikem a účinností zástavní smlouvy na jedné straně a vznikem zástavního práva na straně druhé. Ve smyslu uvedených ustanovení se podle „dosavadních předpisů“ posuzuje vznik jen těch práv, která vznikla před 1. 1. 1992, a je tedy vyloučeno, aby se na případy vzniku zástavních práv k nemovitostem po 1. 1. 1992 mohly aplikovat podmínky vzniku zástavních práv, vyžadované hospodářským zákoníkem. Přípustnost dovolání v této věci žalobkyně dovozuje z ustanovení § 238 odst. 1 písm. a) o. s. ř., neboť soudy obou stupňů – i když oba žalobu zamítly – posoudily zcela rozdílně práva a povinnosti účastnic v jejich vzájemných vztazích. Žalobkyně navrhla, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu a aby věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou, zda v posuzovaném případě je dovolání přípustné.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.). Dovolání jen proti důvodům rozhodnutí není přípustné (§ 236 odst. 2 o. s. ř.).

Dovolání je přípustné proti rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže trpí vadami uvedenými v ustanovení § 237 odst. 1 o. s. ř.; to však neplatí, jde-li o dovolání proti rozsudkům, kterými bylo vysloveno, že se manželství rozvádí, že je neplatné nebo že zde není.

Dovolání je též přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé (§ 238 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.), nebo jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl jinak než v dřívějším rozsudku proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil (§ 238 odst. 1 písm. b/ o. s. ř.); to neplatí ve věcech, v nichž dovoláním dotčeným výrokem bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 20 000 Kč a v obchodních věcech 50 000 Kč a ve věcech upravených zákonem o rodině, ledaže jde o rozsudek o omezení nebo zbavení rodičovských práv, o určení (popření) otcovství nebo o nezrušitelné osvojení (§ 238 odst. 2 o. s. ř.).

Pro posouzení, zda jde o rozsudek odvolacího soudu, kterým byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé, není samo o sobě podstatné, zda odvolací soud rozhodl podle ustanovení § 219 o. s. ř., nebo zda postupoval podle ustanovení § 220 o. s. ř., popřípadě podle ustanovení § 221 o. s. ř. Přípustnost dovolání podle ustanovení § 238a odst. 1 písm. a) o. s. ř. je založena na rozdílnosti (nesouhlasnosti) rozhodnutí odvolacího soudu s rozhodnutím soudu prvního stupně. O nesouhlasná rozhodnutí jde tehdy, jestliže okolnosti významné pro rozhodnutí věci byly posouzeny oběma soudy rozdílně, takže práva a povinnosti, stanovené účastníkům rozhodnutími, jsou podle závěrů těchto rozhodnutí odlišné. Odlišností nelze ovšem rozumět rozdílné právní posouzení, pokud nemělo vliv na obsah práv a povinností účastníků, ale jen takový závěr, který rozdílně vymezuje (konstituuje nebo deklaruje) práva a povinnosti v právních vztazích účastníků. Okolnost, jak odvolací soud formuloval výrok svého rozsudku, není sama o sobě významná; pro posouzení přípustnosti dovolání z hlediska ustanovení § 238a odst. 1 písm. a) o. s. ř. je podstatné porovnání obsahu obou usnesení.

V posuzovaném případě odvolací soud změnil rozsudek soudu prvního stupně, kterým bylo ve věci samé rozhodnuto o zamítnutí žaloby na určení, že zástavní smlouva, uzavřená dne 19. 12. 1991 mezi účastnicemi, „zastavující nemovitosti střediska mechanizace, přípravný a rekultivační S. s pozemky, vše zapsané na LV č. 1340 pro k. ú. S. u Katastrálního úřadu T.“, a zástavní smlouva, uzavřená dne 19. 12. 1991 mezi účastnicemi, „zastavující nemovitosti závodu B. s. p. R. S. zapsané na LV č. 212, 229 pro katastrální území M. a Z. u Katastrálního úřadu T.“, jsou neplatné. Odvolací soud rovněž žalobu zamítl; o změně rozsudku soudu prvního stupně rozhodl proto, že žalobkyně – při nezměněném skutkovém základu věci – s jeho souhlasem změnila žalobu na určení, že „zástavní práva, zapsaná na LV č. 1340 pro k. ú. S., LV

č. 212 pro k. ú. M. a LV č. 229 pro k. ú. Z., na základě zástavních smluv, uzavřených dne 19. 12. 1991 mezi právním předchůdcem žalobkyně R. S., s. p., a žalovanou, nevznikla a z oddílů C jednotlivých listů vlastnictví budou tato zástavní práva v katastru nemovitostí u KÚ v T. ode dne právní moci rozsudku vymazána“. Z hlediska vymezení práv a povinností účastnic oba soudy dovodily, že zástavní smlouvy ze dne 19. 12. 1991 jsou platné právní úkony, na rozdíl od soudu prvního stupně však odvolací soud dospěl k závěru, že zástavní práva na základě těchto zástavních smluv vznikla. Z uvedeného je zřejmé, že otázku vzniku zástavních práv posoudily oba soudy rozdílně a že tím vymezily práva a povinnosti účastníků zcela odlišně. Bez ohledu na to, že odvolací soud postupoval podle ustanovení § 220 o. s. ř. proto, že došlo ke změně žaloby, je nepochybné, že podle svého obsahu představuje rozsudek odvolacího soudu rozhodnutí, kterým byl rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé změněn. Protože nejde o žádnou z výjimek uvedených v ustanovení § 238 odst. 2 o. s. ř., je dovolání proti rozsudku odvolacího soudu podle ustanovení § 238 odst. 1 písm. a) o. s. ř. přípustné.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné, a proto je zamítl.

Z odůvodnění:

Z hlediska skutkového stavu bylo v posuzovaném případě zjištěno (správnost těchto zjištění dovolatelka nenapadá), že dne 19. 12. 1991 uzavřel právní předchůdce žalobkyně, státní podnik R. S., se žalovanou smlouvy o zřízení zástavního práva k nemovitostem, podle nichž dal k zajištění „pohledávky, která vznikne z úvěrové smlouvy mezi E., a. s. Z., okres M. a ČSOB, a. s., k financování výstavby továrny v Z., okres M.“, do zástavy nemovitosti, označené jako „nemovitosti střediska mechanizace, přípravný a rekultivační S. s příslušenstvím a pozemky v katastru S., zapsané dříve na listu vlastnictví č. 22, 200, 201, 281, 735, 1241, 1250, 1339, 382, 788, 1637, 1 u Střediska geodézie T. a nyní na listu vl. č. 1340“ a jako „nemovitosti závodu B. s. p. R. S. s příslušenstvím a pozemky v katastru B., M. a Z., zapsané na listu vlastnictví č. 130, 212, 229 u Střediska geodézie T.“. Zástavní práva podle těchto smluv byla zapsána do evidence nemovitostí u Střediska geodézie v T. dne 3. 1. 1992.

Za tohoto skutkového stavu je pro závěr, zda na základě smluv o zřízení zástavního práva k nemovitostem ze dne 19. 12. 1991 vzniklo zástavní právo, mimo jiné významné právní posouzení, zda tato zástavní práva mohla ve smyslu ustanovení § 129d odst. 3 písm. b) hosp. zák. vzniknout tehdy, byl-li zápis zástavního práva v evidenci nemovitostí proveden až po 1. 1. 1992.

Zákon č. 109/1964 Sb., hospodářský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, byl zrušen zákonem č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (srov. § 772 bod 3 tohoto zákona), a pozbyl účinnosti – s výjimkami stanovenými zákonem – dnem 31. 12. 1991. Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, který nabyl účinnosti dnem 1. 1.

1992, samostatnou úpravu institutu zástavního práva neobsahuje. V době od 1. 1. 1992 platí i ve vztazích mezi podnikateli úprava zástavního práva, obsažená v ustanoveních § 151a a násl. zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (zejména zákona č. 509/1991 Sb.).

Ve vztahu k zástavnímu právu, které se zakládalo podle ustanovení § 129c a násl. hosp. zák., nebyla v souvislosti se změnami právního řádu, nastalými ke dni 1. 1. 1992, přijata žádná samostatná (zvláštní) přechodná ustanovení. Otázku, zda při jeho posuzování má být také v době ode dne 1. 1. 1992 postupováno podle dosavadních (do 31. 12. 1991 účinných) právních předpisů (tj. podle hospodářského zákoníku) nebo podle nových, ode dne 1. 1. 1992 účinných, právních předpisů (tj. podle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník), je proto třeba řešit podle ustanovení § 763 odst. 1, věty první a druhé, obč. zák., popřípadě též podle ustanovení § 868 obč. zák.

Podle ustanovení § 763 odst. 1, věty první a druhé, obč. zák. se tímto zákonem řídí právní vztahy, které vznikly ode dne jeho účinnosti. Právní vztahy vzniklé přede dnem účinnosti tohoto zákona a práva z nich vzniklá, jakož i práva z odpovědnosti za porušení závazků z hospodářských a jiných smluv, uzavřených přede dnem účinnosti tohoto zákona, se řídí dosavadními předpisy.

Podle ustanovení § 868 obč. zák., pokud dále není uvedeno jinak, řídí se ustanoveními tohoto zákona i právní vztahy vzniklé před 1. 1. 1992; vznik těchto právních vztahů, jakož i nároky z nich vzniklé před 1. 1. 1992, se však posuzují podle dosavadních předpisů.

Hospodářský zákoník neupravoval zástavní právo – na rozdíl od nové (ode dne 1. 1. 1992 účinné) právní úpravy – jako právo věcné, ale jako závazkový právní vztah, který působí zásadně jen mezi účastníky zástavní smlouvy. Převzal-li někdo smluvně věc, na které vázne zástavní právo, zástavní právo proti němu nepůsobí (tj. nabyvatel věci se nestává zástavním dlužníkem); nabyvatel je toliko vázán vedle původního dlužníka za pohledávku, pro kterou bylo zástavní právo zřízeno, a o které při uzavření smlouvy věděl nebo vědět musel, a to do výše ceny nabytého majetku (srov. § 129c odst. 3 hosp. zák.).

Hospodářský zákoník rozlišoval – jak správně uvádí dovolatelka a odvolací soud – mezi uzavřením a účinností zástavní smlouvy (smlouvy o zřízení zástavního práva) na straně jedné a vznikem zástavního práva na straně druhé. Zástavní právo nevzniká již uzavřením smlouvy (účinností této smlouvy), ale – byla-li zástavou nemovitost – až zápisem zástavního práva v evidenci nemovitostí (§ 129d odst. 3 písm. b/ hosp. zák.). Zástavní právo k nemovitosti tedy nevznikne, dokud není na základě zástavní smlouvy zapsáno v evidenci nemovitostí.

Uvedené nelze vykládat tak, jako by již na základě uzavřené (účinné) zástavní smlouvy nevznikaly mezi jejími účastníky právní vztahy. Platně uzavřenou (účinnou) zástavní smlouvou jsou účastníci vázáni a vznikají z ní účastníkům smlouvy práva a povinnosti (srov. § 129f hosp. zák.), mimo jiné právo požádat o zápis zřízení zástav-

ního práva k nemovitosti do evidence nemovitostí podle zvláštních předpisů (§ 129f odst. 3 hosp. zák.). Zapsání zástavního práva k nemovitosti do evidence nemovitostí je z tohoto pohledu dovršením (dokončením) procesu vzniku zástavního práva, započatého uzavřením zástavní smlouvy, který měl původ v uzavřené zástavní smlouvě (bez uzavření zástavní smlouvy nemůže zástavní právo vzniknout) a který představuje splnění závazku ze zástavní smlouvy (splnění závazku zřídít ve prospěch zástavního věřitele zástavní právo).

Z výše uvedeného mimo jiné vyplývá, že zapsání zástavního práva k nemovitosti do evidence nemovitostí představuje realizaci práva ze zástavní smlouvy, tedy, řečeno jinak, splnění práva vzniklého ze zástavní smlouvy. V případě, že zástavní smlouva byla uzavřena podle hospodářského zákoníku (do dne 31. 12. 1991), avšak zástavní právo podle ní v době do 31. 12. 1991 nevzniklo, dopadá na tuto situaci ustanovení § 763 odst. 1, věty druhé, obč. zák.; je tu totiž právní vztah ze zástavní smlouvy vzniklý před účinností zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, a zapsání zástavního práva k nemovitosti do evidence nemovitostí je jedním z práv z tohoto právního vztahu vzniklých. Vznik zástavního práva podle zástavní smlouvy, uzavřené podle hospodářského zákoníku (do dne 31. 12. 1991), se tedy i v době ode dne 1. 1. 1992 řídí dosavadními předpisy, tj. hospodářským zákoníkem.

Mezi uzavřením zástavní smlouvy a vznikem zástavního práva musí být, jak vyplývá z výše uvedeného, logická jednota v tom smyslu, že zástavní právo může vzniknout jen v takové podobě a v takové kvalitě, jak to odpovídá uzavřené zástavní smlouvě. Vzniklo-li zástavní právo podle hospodářského zákoníku, nemohou se právní vztahy z něj vzniklé nadále řídit v době ode dne 1. 1. 1992 ustanoveními zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, neboť by se v důsledku toho zástavní právo, představující závazkový právní vztah, nadále posuzovalo jako věcné právo. Je-li tedy povahou věci vyloučeno použít ustanovení § 868 obč. zák. na zástavní právo, vzniklé podle hospodářského zákoníku (samozřejmě, jde-li o nároky vzniklé z tohoto práva ode dne 1. 1. 1992), nelze užít toto ustanovení (argumentum a maiori ad minus) ani v případě, že zástavní smlouva byla uzavřena podle hospodářského zákoníku, avšak zástavní právo podle ní do dne 31. 12. 1991 nevzniklo proto, že nebylo do 31. 12. 1991 zapsáno do evidence nemovitostí. Opačný názor by ve svých důsledcích znamenal, že – kdyby se postupovalo při vzniku zástavního práva na základě zástavní smlouvy, uzavřené podle hospodářského zákoníku ve smyslu právních předpisů, účinných ode dne 1. 1. 1992 (jak to naznačuje dovolatelka) – by v případě registrace zástavní smlouvy rozhodnutím státního notářství nebo v době ode dne 1. 1. 1993 vkladu zástavního práva do katastru nemovitostí nevzniklo zástavní právo jako závazkový právní vztah, ale v rozporu s obsahem zástavní smlouvy jako věcné právo. Takovýto důsledek by odporoval účelu a smyslu ustanovení § 868 obč. zák.

Nejvyšší soud ČR proto dospěl k závěru, že vznik zástavního práva k nemovitosti na základě hospodářské smlouvy o zřízení zástavního práva uzavřené v době do 31. 12. 1991 se i v době ode dne 1. 1. 1992 řídí ustanovením § 129d odst. 3 písm. b) hosp.

zák. a že hospodářským zákoníkem se řídí rovněž nároky z tohoto zástavního práva. V posuzovaném případě tedy odvolací soud dospěl ke správnému závěru, že zástavní právo na základě zástavních smluv ze dne 19. 12. 1991 vzniklo, i když bylo do evidence nemovitostí zapsáno až dne 3. 1. 1992.

Námítkou dovolatelky, že zástavní smlouvy ze dne 19. 12. 1991 jsou neplatnými právními úkony, neboť v nich není určité a srozumitelně uveden předmět zástavního práva a pohledávka, kterou zástavní právo zajišťuje, a neupravují dostatečně určité ani závazek zřídit zástavní práva, se dovolací soud nemohl zabývat.

Z přezkumné povahy činnosti dovolacího soudu vyplývá, že skutkový základ věci tak, jak byl vytvořen v důkazním řízení před soudem prvního stupně, případně před soudem odvolacím, nemůže být v rámci dovolacího řízení rozšiřován nebo jinak měněn. Na rozdíl od odvolacího řízení, které je založeno na systému tzv. úplné apelace, pro který je příznačná přípustnost novot (srov. ustanovení § 205 odst. 2 o. s. ř.), nemohou být v řízení dovolacím uplatňovány nové skutečnosti nebo důkazy. Sám charakter přezkumné činnosti dovolacího soudu nepřipouští, aby správnost rozhodnutí odvolacího soudu byla hodnocena s přihlédnutím k novým skutečnostem nebo důkazům, které nebyly provedeny v řízení před soudem prvního stupně nebo před soudem odvolacím a které odvolací soud ani nemohl uvažovat. Proto také právní úprava (§ 243a odst. 2, věta první, o. s. ř.) nepřipouští v rámci dovolacího řízení dokazování ve věci samé, aby bylo zajištěno, že skutkový základ rozhodnutí odvolacího soudu zůstane v dovolacím řízení nedotčen.

Odvolací soud v posuzovaném případě dospěl k závěru, že zástavní smlouvy ze dne 19. 12. 1991 jsou platnými právními úkony, za situace, kdy žádná z účastnic (tedy ani žalobkyně) v řízení před soudem prvního stupně ani v odvolacím řízení neplatnost smluv nenamítala a ani netvrdila skutečnosti, z nichž by vyplývalo, že by zástavní smlouvy byly postiženy vadami, které způsobují jejich neurčitost nebo nesrozumitelnost, a kdy žádné okolnosti v tomto směru ani jinak nevyšly najevo. Vzhledem k tomu, že k neplatnosti právního úkonu pro nedostatek určitosti nebo srozumitelnosti nepřihlíží soud bez dalšího (z úřední povinnosti), ale jen tehdy, jestliže se této neplatnosti dovolal ten účastník právního úkonu, na jehož ochranu je důvod neplatnosti stanoven (srov. § 22 odst. 2 hosp. zák.), nelze oprávněně odvolacímu soudu vytýkat, že by uvedený závěr učinil v rozporu se zákonem. Námítka neplatnosti smluv a tvrzení o okolnostech, které zpochybňují určitost a srozumitelnost zástavních smluv, byly v této věci obsaženy poprvé až v dovolání žalobkyně; k takto uplatněné námitce a tvrzení ovšem z výše uvedených důvodů nemohlo být v dovolacím řízení přihlédnuto.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněných dovolacích důvodů správný. Protože nebylo zjištěno (a ani dovolatelkou tvrzeno), že by rozsudek odvolacího soudu byl postižen některou z vad, uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 o. s. ř., a zjištěna nebyla ani jiná vada řízení, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání žalobkyně podle ustanovení § 243b odst. 1, části věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.

Účastníkem řízení o zápisu družstva do obchodního rejstříku je představenstvo družstva.

Jestliže nájemci nebo vlastníci bytů nebo nebytových prostorů v budově nebo budovách, popřípadě v domě nebo domech ve vlastnictví družstva rozhodli v souladu s ustanovením § 29 odst. 1 zákona č. 72/1994 Sb. o vyčlenění a vzniku nového družstva do 31. 12. 1996, nebrání vzniku družstva vzniklého vyčleněním to, že k jeho založení došlo až po 1. 1. 1997.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 3. 1999, sp. zn. 32 Cdo 2208/98)

Napadeným usnesením V r c h n í s o u d v Olomouci zastavil řízení o odvolání představenstva bytového družstva a potvrdil usnesení K r a j s k é h o o b c h o d n í h o s o u d u v Ostravě ze dne 22. 4. 1997, kterým tento soud zamítl návrh na povolení zápisu vyčleněného bytového družstva do obchodního rejstříku. Návrhu na připuštění dovolání nevyhověl.

Odvolací soud především zkoumal, zda jsou dány podmínky řízení, přičemž zjistil, že odvolání bylo podáno i představenstvem družstva, které nemá právní subjektivitu a je pouze orgánem družstva. Řízení o odvolání představenstva družstva tedy brání neodstranitelná překážka řízení, a proto odvolání o něm zastavil.

Ostatní odvolatelé namítali, že soud nesprávně vyložil zákon č. 72/1994 Sb. a že není nutné vyčlenit družstvo do jiného družstva. Podle odvolatelů došlo 16. 1. 1997 k založení družstva, nikoli k jeho vzniku, ke kterému dochází až jeho zápisem do obchodního rejstříku. Zákonem stanovená lhůta 31. 12. 1996 se vztahuje pouze na postup podle ustanovení § 29 odst. 1, ne však na postup podle § 29 odst. 2 zákona č. 72/1994 Sb.

Odvolací soud konstatoval, že podle ustanovení § 29 odst. 1 a 2 zákona č. 72/1994 Sb., ve znění novel, mohli nájemci nebo vlastníci bytů nebo nebytových prostorů v budově nebo budovách, popřípadě v domě nebo domech ve vlastnictví nebo spoluvlastnictví družstva, kteří jsou členy tohoto družstva, rozhodnout o vyčlenění a vzniku nového družstva. Rozhodnutí bylo možno přijmout nejpozději do 31. 12. 1996. Pro vznik družstva a členství v něm jinak platí ustanovení obchodního zákoníku s tím, že členství v dosavadním družstvu se vznikem nového družstva přechází na toto družstvo.

Odvolací soud shodně se soudem prvního stupně z obsahu spisu zjistil, že dne 18. 12. 1995 rozhodli členové stavebního bytového družstva O. a nájemci bytů v označené budově o vyčlenění a vzniku družstva. Z rozhodnutí, které přijali v zákonem stanovené lhůtě, lze dovodit, i když to v něm není výslovně uvedeno, že kterého družstva se družstvo vyčleňuje (je uvedeno členství v družstvu). Ani za použití výkladových ustanovení však nelze dovodit, jaké družstvo mělo vzniknout, když druhá část

rozhodnutí (o vzniku družstva) je neurčitá, neobsahuje potřebné údaje o zakládacím družstvu a nemohlo jí tedy dojít k založení družstva. Lhůta určená v ustanovení § 29 odst. 1 zákona č. 72/1994 Sb. se vztahuje na rozhodnutí, které musí obsahovat jak část o vyčlenění, tak část o vzniku nového družstva. Protože nebyly splněny podmínky předepsané zákonem pro založení družstva a k založení družstva, jehož zápis do obchodního rejstříku se požaduje, došlo až v lednu 1997, přičemž toto založení „ani nebylo předmětem oznámení představenstvu družstva ve smyslu třetí věty ustanovení § 29 odst. 1 zákona č. 72/1994 Sb.“, nebyly splněny podmínky pro vznik družstva vyčleněním. Proto odvolací soud usnesení soudu prvního stupně potvrdil.

Návrhu na připsání dovolání odvolací soud nevyhověl, protože v návrhu nebylo uvedeno, ke které otázce zásadního právního významu by mělo být dovolání připsáno a odvolací soud sám nedospěl k závěru, že by byla taková zásadní otázka v rozhodnutí řešena.

Proti usnesení odvolacího soudu podaly osoby uvedené v záhlaví tohoto usnesení, představenstvo družstva a navrhovatel v otevřené lhůtě dovolání. Co do přípustnosti dovolání poukázali dovolatelé na ustanovení § 239 odst. 2 o. s. ř. a na ustanovení § 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř. Co do důvodů dovolání na ustanovení § 241 odst. 3 písm. a) až d) o. s. ř.

Zásadní právní význam napadeného usnesení spatřují dovolatelé v tom, že se jedná o zcela zásadní rozhodnutí z hlediska výkladu § 29 odst. 1 zákona č. 72/1994 Sb., když podle napadeného usnesení by pro vyčlenění družstva nemělo stačit obecné rozhodnutí o vyčlenění a vzniku družstva s tím, že „veškeré zákonné náležitosti družstva určí až ustavující schůze.“ Dovolatelé mají za to, že zákonodárce neukládá, aby v rozhodnutí podle § 29 odst. 1 zákona č. 72/1994 Sb., bylo uvedeno, „jaké družstvo má vzniknout“. Úprava družstva je obsažena v obchodním zákoníku, přičemž „jeho konkrétní náležitosti určí až ustavující schůze podle § 29 odst. 2 zákona č. 72/1994 Sb.“ Dle názoru dovolatelů postačuje, aby bylo o založení družstva rozhodnuto v obecné rovině.

Další otázkou zásadního významu je podle dovolatelů otázka, zda postupem podle § 29 odst. 1 zákona č. 72/1994 Sb. vyčleňované družstvo nevzniká, při kterémžto výkladu by zápis družstva do obchodního rejstříku byl pouze deklaratorní.

Za otázku zásadního právního významu považují dovolatelé i otázku „jednání za družstvo do doby jeho vzniku“, když podle jejich názoru obsahuje obchodní zákoník v ustanovení § 225 odst. 2, podle kterého podává návrh na zápis představenstvo, zákonné vymezení oprávnění jednat za družstvo, a to přesto, že ukládá, že návrh podepisují všichni členové představenstva. Proto má také představenstvo právo podat do zamítavého rozhodnutí o povolení zápisu odvolání. Pokud tedy odvolací soud řízení o odvolání představenstva zastavil, odňal účastníkovi řízení možnost jednat před soudem, čímž je naplněn důvod přípustnosti dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř. a současně i dovolací důvod podle ustanovení § 241 odst. 3 písm. a) o. s. ř.

Naplnění dalších dovolacích důvodů spatřují dovolatelé v tom, že odvolací soud vycházel z jiného skutkového základu než soud prvního stupně, aniž opakoval dokazování, a v tom, že rozhodnutí vychází ze skutkových zjištění, která nemají v podstatné části oporu v provedeném dokazování. Uvedená tvrzení však dovolatelé blíže nespecifikovali.

Dovolatelé dále uvedli, že na ustavující členské schůzi dne 16. 1. 1997 se již nerozhodovalo o vzniku družstva, ale pouze o jeho založení, když o vzniku družstva rozhoduje podle obchodního zákoníku rejstříkový soud. Členové vyčleňovaného družstva pak rozhodli o jeho vzniku již v rámci rozhodnutí podle § 29 odst. 1 zákona č. 72/1994 Sb.

Dovolání je přípustné podle ustanovení § 239 odst. 2 o. s. ř., když Nejvyšší soud dospěl k závěru, že otázky, pro které podávají dovolatelé dovolání, nejsou dosud judikaturou řešeny a jde o otázky zásadního právního významu, které nemají význam pouze pro rozhodnutí v projednávané věci.

N e j v y š š í s o u d se zabýval především námitkou dovolatelů o tom, že představenstvo, jako orgán oprávněný dle zákona podat návrh na povolení zápisu družstva do obchodního rejstříku, je rovněž oprávněno podat odvolání proti zamítavému usnesení rejstříkového soudu. Uvedený závěr dovolatelů je správný. Proto zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Obchodní zákoník v ustanovení § 225 odst. 2 určuje, že návrh na zápis do obchodního rejstříku je povinnou podat představenstvo družstva, a současně stanoví, že jej podepisují všichni členové představenstva.

Ustanovení § 19 o. s. ř. přiznává způsobilost být účastníkem řízení i tomu, komu takovou způsobilost přiznává zákon, a to bez ohledu na to, zda má právní subjektivitu.

Z uvedeného lze dovodit, že představenstvo, které je podle ustanovení § 225 odst. 2 obch. zák. navrhovatelem v řízení o zápis družstva do obchodního rejstříku, je účastníkem řízení i v odvolacím, popřípadě dovolacím řízení v této věci.

Nejvyšší soud se dále zabýval tvrzením dovolatelů, že lhůta určená v ustanovení § 29 odst. 1 zákona č. 72/1994 Sb. se nevztahuje na založení družstva.

Ustanovení § 29 odst. 1 zákona č. 72/1994 Sb. upravuje možnost a podmínky členů družstva, kteří jsou nájemci nebo vlastníky bytů nebo nebytových prostorů v budově nebo budovách, popřípadě v domě nebo domech ve vlastnictví nebo spoluvlastnictví družstva, rozhodnout o vyčlenění a vzniku nového družstva. V ustanovení se určuje, že „rozhodnutí lze přijmout nejpozději do 31. prosince 1996.“

Z dikce tohoto ustanovení – když zákon výslovně přiřazuje uvedenou lhůtu k pojmu „rozhodnutí“ a tímto pojmem označuje v § 29 odst. 1 zákona č. 72/1994 Sb. pouze rozhodnutí o vyčlenění z družstva a o vzniku nového družstva, lze dovodit, že

uvedená lhůta se vztahuje právě jen na přijetí tohoto rozhodnutí. Stejný závěr lze učinit i z toho, že stanovení lhůty je systematicky začleněno do § 29 odst. 1 zákona č. 72/1994 Sb., z čehož plyne, že na následující odstavce je již nelze, bez výslovného rozšíření v zákoně, vztáhnout.

Odvolační soud správně dovodil, že rozhodnutí o vyčlenění z družstva podle § 29 odst. 1 zákona č. 72/1994 Sb. musí obsahovat jak část o vyčlenění, tak část o vzniku nového družstva. To však neznamená, že by tímto rozhodnutím muselo být družstvo založeno, natož pak, že by tímto rozhodnutím mělo vzniknout. Z uvedeného ustanovení lze pouze dovodit, že nelze rozhodnout o vyčlenění z družstva bez toho, že by došlo současně k rozhodnutí o tom, že bude založeno nové družstvo, na které přejde podle ustanovení § 29 odst. 3 zákona č. 72/1994 Sb. odpovídající část „majetku, práv a povinností“ z dosavadního družstva.

Pokud jde o vznik družstva, odkazuje ustanovení § 29 odst. 2 zákona č. 72/1994 Sb. na příslušná ustanovení obchodního zákoníku. Odkazovanými ustanoveními pro postup při vzniku družstva pak mohou být pouze ustanovení § 224 a § 225 obch. zák., podle kterých se pro založení družstva vyžaduje konání ustavující členské schůze a přijetí zákonem předepsaných usnesení, přičemž družstvo vzniká dnem zápisu do obchodního rejstříku.

Pokud tedy v projednávané věci nájemci nebo vlastníci bytů nebo nebytových prostorů v budově nebo budovách, popřípadě v domě nebo domech ve vlastnictví nebo spoluvlastnictví družstva, rozhodli v souladu s ustanovením § 29 odst. 1 zákona č. 72/1994 Sb. o vyčlenění a vzniku nového družstva před 31. 12. 1996, přijali uvedené rozhodnutí včas. Na tom nic nemění to, že k vlastnímu založení nástupnického družstva došlo až po uplynutí uvedené lhůty.

Odvolační soud tedy posoudil povahu rozhodnutí podle ustanovení § 29 odst. 1 zákona č. 72/1994 Sb. nesprávně, proto dovolací soud jeho rozhodnutí podle ustanovení § 243b odst. 1 a 2 o. s. ř. zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Protože důvod, pro který dovolací soud zrušil rozhodnutí soudu odvolacího, platí i pro rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i toto rozhodnutí.

INHALT*)

Entscheidungen in Strafsachen

Nr. 49

Es gilt als Verletzung des sog. Verbotes der Reformation in peius (§ 259 Abs. 3. zweiter Satz, StPO), falls das Berufungsgericht auf Grund der Berufung, die nicht zum Schaden des Beschuldigten eingelegt wurde, das Urteil des Gerichtes der ersten Stufe aufhebt und selbst so entscheidet, daß es den Beschuldigten der Straftat schuldig erklärt, für die das Gesetz zwar den gleichen Satz der Freiheitsstrafe bestimmt, die aber, unterschiedlich von der Straftat, für die er durch das Gericht der ersten Stufe schuldig erklärt wurde, in der Bestimmung § 62 Abs. 1 StPO bestimmt ist, d. h. für die Straftat, bei der das Gesetz als eine Formvoraussetzung der bedingten Entlassung aus dem Freiheitsstrafvollzug einen Vollzug von zwei Drittel der verhängten Freiheitsstrafe anfordert.

Nr. 50

I. Die Strafe der Abschiebung, die im Zeitraum der Existenz der tschechischen Föderation durch die Entscheidung eines Gerichtes verhängt wurde, das seinen Sitz auf dem Gebiet der heutigen Slowakischen Republik hatte, bezog sich auf das Gebiet der gesamten bisherigen Tschechoslowakei. Falls mit dem Strafvollzug vor dem 1. 1. 1993 begonnen wurde, wurde er nach dem 1. 1. 1993 auf dem Gebiet der Tschechischen Republik unter Berücksichtigung auf Art. II Punkt 7 des Ges. Nr. 25/1993 Slg. so fortgesetzt, als wenn es sich um eine Entscheidung des Gerichtes der Tschechischen Republik handeln würde.

II. Auch wenn das Strafgesetz, in der Fassung des Gesetzes Nr. 253/1997 Slg., die Verhängung der Strafe der Abschiebung auf eine bestimmte Zeit (§ 57 Abs. 2) ermöglicht, löst die Bestimmung § 69 die Frage der Tilgung der Verurteilung zur Strafe der Abschiebung nicht. Da sich die Strafe der Abschiebung ihrem Charakter und Inhalt nach der Strafe des Aufenthaltsverbotes annähert, ist bei der Bestimmung der für die Tilgung der Verurteilung zur Strafe der Abschiebung notwendigen Zeit von der Bestimmung § 69 Abs. 1 Buchstabe c) per analogiam StG auszugehen, d. h. der Verurteilte muß fortlaufend drei Jahre nach dem Strafvollzug oder nach dem Erlass seines Vollzugs ordnungsgemäß leben. Gleiche Schlüsse sind auch im Falle der Strafe der Abschiebung auf unbestimmte Zeit anzuwenden, falls es zum Erlass dieser Strafe oder zur Verjährung ihres Vollzugs kommt.

Nr. 51

I. Die im § 4 Abs. 2 des Ges. Nr. 269/1994 Slg., über das Strafregister (im folgenden nur „Gesetz“ genannt), festgestellte Bedingung der beiderseitigen Strafbarkeit der Tat wird unabhängig vom Verhältnis der einzelnen Taten zueinander beurteilt, die den Gegenstand des ausländischen Urteils bilden. Wenn eine dieser Taten keine Straftat gemäß der Rechtsordnung der Tschechischen Republik ist, verwirft das Oberste Gericht den Antrag des Justizministeriums auf Vermerkung der Angaben über die Verurteilung betreffend diese Tat und des entsprechenden Teils der Strafe durch das ausländische Urteil.

II. Die Feststellung des konkreten Teils der Strafe aus dem ausländischen Urteil, der in der Evidenz des Strafregisters durch die Entscheidung des Obersten Gerichtes vermerkt wird, ist unter Berücksichtigung der Rechtswirkungen der Entscheidung des Obersten Gerichtes nötig, die aus der Bestimmung § 4 Abs. 3 des Gesetzes hervorgehen. Daraus geht u. a. hervor, daß solche Verurteilung durch die Entscheidung des zuständigen Gerichtes der Tschechischen Republik auch zu tilgen ist (§ 69 und § 70 StG, § 363 ff. StPO). Unter Berücksichtigung der im § 69 Abs. 1 Buchstabe a) – c) StG bestimmten verschiedenen Fristen des ordentlichen Lebens des Verurteilten kann die Feststellung des in der Evidenz des Strafregisters vermerkten konkreten Teils der Strafe einen Einfluß auf die Erfüllung dieser Bedingung der Tilgung der Verurteilung haben.

III. Die im § 4 Abs. 2 des Gesetzes bestimmte Bedingung der beiderseitigen Strafbarkeit der Tat wird erfüllt, falls die Tat, die nach dem ausländischen Urteil die Merkmale mehrerer Straftaten erfüllt, die gesetzlichen Merkmale wenigstens eines Tatbestandes gemäß der Rechtsordnung der Tschechischen Republik erfüllt.

Nr. 52

Die Leistung eines angemessenen Vorschusses auf das Entgelt und den Ersatz der baren Ausgaben dem bestellten Verteidiger gegenüber (§ 151 Abs. 3 in fine StPO) wird bei der Entscheidung des zuständigen im Strafverfahren tätigen Organs über die Höhe des Entgelts und Ersatzes der baren Ausgaben des Verteidigers (§ 151 Abs. 3, erster Satz, StPO) nicht berücksichtigt. Deshalb ist es nötig, auch im Falle der Leistung des Vorschusses an den Verteidiger während des Strafverfahrens über die Gesamthöhe des Entgelts und Ersatzes der baren Ausgaben zu entscheiden, d. h. einschließlich der Handlungen der Rechtshilfe, für die dem Verteidiger der Vorschuss bereits geleistet wurde.

Nr. 53

Als Täter der Straftat des Nichtabführens der Steuer, der Versicherungsprämie der Sozialversicherung, Krankenversicherung und des Beitrags auf die Staatsarbeitspolitik gemäß § 147 StG ist der Steuerzahler des festgestellten Versicherungsbeitrags oder des festgestellten Beitrags, der seine gesetzliche Verpflichtung nicht erfüllt, diese Zahlungen, bzw. ihre Teile statt anderer Person zu leisten. Es ist ausschließlich der Arbeitgeber (bzw. sein statutares Organ oder verantwortlicher Arbeiter, der die Zahlungen durchzuführen hat), wie der Zahler des Teiles der Steuer, Versicherungsprämie oder des Beitrags, deren Bezahlung das Gesetz dem Steuerpflichtigen – Arbeitnehmer auferlegt.

Demgegenüber ist der Arbeitgeber als Schuldner der Steuer, Versicherungsprämie oder des Beitrags, der eine Zahlung des Teiles nicht durchgeführt hat, in dem der Arbeitnehmer verpflichtet ist, die Teilzahlung für sich selbst zu zahlen, für diese Handlung nicht haftbar.

Das bedeutet z.B., daß die strafrechtliche Verantwortlichkeit auf den Arbeitnehmer, bzw. sein statutares Organ oder verantwortlichen Arbeiter nur im Falle der Nichtbezahlung eines Drittels der Versicherungsprämie der Krankenversicherung im Sinne § 9 Abs. 2 des Ges. Nr. 48/1997 Slg. fällt, und nicht im Falle der Nichtbezahlung der zwei Drittel, die die zitierte Bestimmung direkt ihm zu bezahlen auferlegt.

Nr. 54

Falls nach der Erschöpfung aller zugänglichen Beweise unerklärt bleibt, ob der Beschuldigte die beurteilte Straftat vor dem Zeitpunkt begangen hat, an dem das verurteilende Urteil für eine andere Straftat von dem Gericht der I. Stufe verkündet wurde, oder nach diesem Zeitpunkt, ist es nötig, bei der Auferlegung der Strafe nach dem Grundsatz in dubio pro reo zu verfahren und die Bestimmung § 35 Abs. 2 StG über die Auferlegung der zusammenfassenden Strafe anzuwenden.

Es ist nötig, nach dem angeführten Grundsatz zu verfahren und sich der für den Beschuldigten günstigsten Möglichkeit auch in sonstigen Fällen zu zuneigen, wenn nach der Erschöpfung aller zugänglichen Beweise ungeklärt bleibt, ob es zur Begehung der beurteilten Straftat vor oder nach der anderen Entscheidung gekommen ist, auch wenn es dabei um einen für die Entscheidung wichtigen Schluss geht.

Nr. 55

I. Für die Strafverfolgung einer Straftat, die im Zusammenhang mit der Ausübung des Richteramts begangen wurde, ist die Einwilligung des berechtigten Organs notwendig, und zwar auch dann, wenn die Person, die die Straftat begangen hat, das Richteramt nicht mehr ausübt.

II. Ist für die Verfolgung einer bestimmten Person gemäß dem Gesetz (§ 11 Abs. 1 Buchstabe c/ StPO) eine Einwilligung notwendig, besorgen die im Strafverfahren tätigen Organe diese Einwilligung von dem berechtigten Organ unmittelbar, nicht mittels des Justizministeriums der Tschechischen Republik. Die Formulierung – diese Einwilligung wurde nicht erteilt – der zitierten Bestimmung bedeutet die Rechtslage, daß die Einwilligung zur Strafverfolgung von dem berechtigten Organ verweigert wurde, d. h. nach der Vorlegung der Sache hat sich das zuständige Organ so geäußert, daß es die Einwilligung nicht erteilt. Die zuständigen Organe des Strafverfahrens müssen deshalb vorher, ehe sie zum Schluss kommen, daß die Verfolgung dieser Person aus dem angeführten gesetzlichen Grund ausgeschlossen ist und daß sie nicht einzuleiten ist, bzw. wenn sie bereits eingeleitet wurde und es nötig ist, sie einzustellen, die Sache mit dem Antrag auf die Erteilung der Einwilligung mit der Strafverfolgung dem zuständigen Organ vorlegen. Der Stand, wenn es offensichtlich ist, daß für die Strafverfolgung die Einwilligung nötig ist, und wenn man auf die eingeholte Einwilligung des berechtigten Organs wartet, bzw. die Zweifel eingeschränkt werden, ob die Einwilligung notwendig ist, durch das Verfahren gemäß § 10 Abs. 2 StPO, hindert nur einstweilig an der Einleitung der Strafverfolgung, oder hindert an der Fortsetzung im Strafverfahren in dem Sinne, daß andere Handlungen durchgeführt würden, für die die Besorgung der Einwilligung nötig ist. Die in diesem Zeitraum durchgeführten Beweise sind in weiterem Verfahren unanwendbar.

Entstehen die Zweifel, ob für die Verfolgung der bestimmten Person gemäß dem Gesetz die Einwilligung des berechtigten Organs nötig ist oder nicht, müssen die im Strafverfahren tätigen Organe die Sache dem Obersten Gericht vorlegen, um darüber gemäß § 10 Abs. 2 StPO zu entscheiden. Diese Frage ist als eine Vorfrage gemäß § 9 Abs. 1 StPO selbständig nicht zu lösen.

Entscheidungen in bürgerlichen, handelsrechtlichen und verwaltungsrechtlichen Sachen

Nr. 57

Die Teilnehmer an einem Verfahren über die Vollstreckung des Urteils durch Verkauf von Liegenschaften sind berechtigt, die Berufung gegen den Beschluss des Gerichtes der ersten Stufe über Zuschlag der versteigerten Liegenschaft einzulegen, und zwar nur unter den in der Bestimmung § 336j Abs. 2 ZPO festgestellten Bedingungen, d.h. wenn sie an der Steigerung anwesend waren und wenn sie Einreden erhoben haben, oder wenn an sie im Widerspruch mit der Bestimmung

§ 336c Abs. 1 Buchstabe a) ZPO keine Versteigerungskundmachung zugestellt wurde und sie deshalb an der Versteigerung abwesend waren. Die Person, an die die Versteigerungskundmachung im Widerspruch mit der Bestimmung § 336c Abs. 1 Buchstabe a) ZPO nicht zugestellt wurde und die deshalb an der Versteigerung abwesend war, kann die Berufung gegen den Beschluss über Zuschlag der versteigerten Liegenschaft in der Frist von 15 Tagen einlegen, die vom Tag der Versteigerung berechnet wird; das gilt auch wenn an sie gemäß der Bestimmung § 336j Abs. 1 ZPO der Beschluss über Zuschlag zugestellt wurde.

Nr. 58

Einen gemeinen Preis (§ 175 ZPO) der öffentlich gehandelten Aktien, die zum Zeitpunkt des Todes des Erblassers auf öffentlichem Markt nicht gehandelt wurden, oder der öffentlich nicht gehandelten Aktien bestimmt das Gericht in Höhe des Preises, zu welchem sie zur Zeit des Todes des Erblassers unter Einhaltung der etwaigen Preisvorschriften zu verkaufen wären, die zur Zeit des Todes des Erblassers gültig waren. Ist es nicht möglich, festzustellen, zu welchem Preis diese Aktien zur Zeit des Todes des Erblassers gehandelt wurden, ist ihrer gemeine Preis zur Zeit des Todes des Erblassers als Betrag, der dem Anteil der Aktie an dem Nettogeschäftsvermögen der Aktiengesellschaft gleich kommt, der auf Grund des Rechnungsabschlusses betreffend den Zeitraum bestimmt wurde, in welchem der Erlasser gestorben ist.

Nr. 59

Falls das Berufungsgericht – von einer falschen Rechtsanschauung ausgegangen, daß der Urteilspruch des Gerichtes der ersten Stufe über Ausräumung der Wohnung nicht zu untersuchen ist, da er durch die Berufung nicht angefochten wurde und in Kraft trat – nur den Spruch über Wohnungssatz im Rahmen des Berufungsverfahrens untersucht und darüber entschieden hat, hat das Verfahren einen Mangel nach § 237 Abs. 1 Buchstabe f) ZPO.

Ein Spruch des Berufungsgerichtes, daß das angefochtene Urteil in bestimmten Teil unerörtert bleibt, ist nach seiner Art keine Entscheidung über die Sache.

Nr. 60

Gegen einen Beschluss, durch welchen das Gericht der ersten Stufe das Verfahren über die Klage gemäß dem zweiten Kapitel, des fünften Teiles der Zivilprozeßordnung für Mängel des Antrags eingestellt hat, ist eine Berufung nicht zulässig; das Verfahren über dieser Berufung ist gemäß § 104 Abs. 1 ZPO einzustellen.

Nr. 61

Der Preis einer Liegenschaft, die einen Teil des Gesamthandseigentums der Ehegatten bildete, ist bei seiner Auseinandersetzung unter Berücksichtigung der etwaigen Existenz der Wohnberechtigung des bisherigen Miteigentümers (des geschiedenen Ehegatten) zu bestimmen. Bekommt einer der geschiedenen Ehegatten einen höheren Ersatz, kommt auch die Beurteilung in Frage, ob der Schutz der Wohnberechtigung nicht wegen den Widerspruch mit guten Sitten abzulehnen ist (§ 3 Abs. 1 BGB).

Nr. 62

Im Verfahren, in welchem auch im Falle der Nachweisung der in der Klage enthaltenen Behauptungen nicht möglich ist, dem Klageantrag stattzugeben, ist nicht nötig, die Beweisaufnahme durchzuführen.

Der Berechtigte kann gegen den Bevollmächtigten, der seinen Anspruch auf Herausgabe der Sache gemäß dem Gesetz Nr. 229/1991 Slg., in der Fassung von späteren Rechtsvorschriften, nicht rechtzeitig geltendgemacht hat, einen Schadenersatz im Geld verlangen; ein Anspruch auf Herausgabe der Sache (eines Anteils an ihr) gegenüber diesem Bevollmächtigten, an den die Sache als an sonstigen Berechtigten herausgegeben wurde, existiert nicht.

Nr. 63

Falls der Staat zur Zeit der Haltung der Versteigerung der Betriebsstätte kein Eigentümer des Hauses war, in welchem sich die Geschäftsräume befinden, die die Betriebsstätte bilden, ist der Mietvertrag betreffend diese Räume, der mit dem Ersteher gemäß § 15 Abs. 1 des Gesetzes Nr. 427/1990 Slg. abgeschlossen wurde, als absolut nichtige Rechtshandlung zu beurteilen.

Nr. 64

Das Entstehen eines Pfandrechts zur Liegenschaft auf Grund des Wirtschaftsvertrages über die Errichtung des Pfandrechts, der bis 31.12.1991 abgeschlossen wurde, richtet sich auch nach dem 1. 1. 1992 nach der Bestimmung § 129d Abs. 3 Buchstabe b) des Wirtschaftsgesetzbuches. Ansprüche aus diesem Pfandrecht, die nicht sachrechtlicher Art sind, richten sich auch nach dem Wirtschaftsgesetzbuch.

Nr. 65

Ein Teilnehmer an dem Verfahren über die Eintragung der Genossenschaft ins Handelsregister ist der Genossenschaftsvorstand.

Falls Mieter oder Eigentümer von Wohnungen oder Geschäftsräumen im Gebäude oder in den Gebäuden, bzw. im Haus oder in den Häusern im Eigentum der Genossenschaft in Übereinstimmung mit der Bestimmung § 29 Abs. 1 des Gesetzes Nr. 72/1994 Slg., bis 31. 12. 1994 über die Absonderung und Entstehen der neuen Genossenschaft entschieden haben, hindert dem Entstehen der Genossenschaft durch die Absonderung nicht, daß zu ihrer Begründung erst nach dem 1. 1. 1997 kam.

CONTENTS*)

Resolution in Criminal Law Cases:

- No. 49** It deals with the infringement of the so called reformatio in peius (Section 259, par. 3, second sentence of the Criminal Procedure Code) if the court of appeal based on the appeal which has not been given against the accused abolishes the judgment of the court of the first instance and it decides alone that the accused is found guilty of the crime for which the law presumes the same imprisonment but which differently from the crime of which he had been found guilty by the court of the first instance is mentioned in the Section 62, par. 1, of the Criminal Procedure Code, which means that for such a crime the law formally presumes that the accused has executed two thirds of the imprisonment before being released on parole.
- No. 50** I. The punishment of expulsion imposed under the Czechoslovak Federation by the court sitting on the territory of the Slovak Republic had related to the territory of the former Czechoslovakia as a whole. If the sentence had become to be executed before 1. 1. 1993 that according to the Art. II, point 7 of the Law No. 25/1993 Coll., its execution continued after 1. 1. 1993 on the territory of the Czech Republic as if it had been decided by the court of the Czech Republic. That is why this sentence may be deleted by the decision of courts of the Czech Republic (Section 69 of the Criminal Code, Section 363 and further of the Criminal Procedure Code).
II. Even if the criminal code, as amended by the Law No. 253/1997 Coll., enables to impose the punishment of expulsion for a fixed period (Section 57, par. 2), the regulation Section 69 does not resolve its deletion. As the features and contents of the punishment of expulsion are nearest to the punishment of forbidden stay than when assessing the period necessary for deletion of the punishment of expulsion Section 69, par. 1, subsect c) of the Criminal Code shall be used per analogiam, that is the sentenced has to behave properly at least in the period of three years after the sentence had been executed or its execution had been waived or limited. The same conclusions may be used in the case of the sentence for unfixed period if the punishment has been waived or limited.
- No. 51** I. The condition of bilateral punishability mentioned in Section 4, par. 2 of the Law No. 269/1994 Coll., on the Penal Registry (further only „law“) is considered separately in connection with each of more deeds which form the object of the foreign judgment. If any of them does not form a crime according to the legal system of the Czech Republic than the Supreme Court dismisses the proposal of the Ministry of Justice to enregister data about the sentence concerning this deed and the part about its punishability of the foreign judgment. In such a case the Penal Registry registers only these data of the foreign judgment which concern deeds where the condition of bilateral punishability has been fulfilled as well as the relevant part of the punishment.
II. The decision of the actual part of the punishment of the foreign judgment which is enregistered in the Penal Registry following the decision of the Supreme Court is necessary because of the legal effects of the decision of the Supreme Court according to Section 4, par. 3 of the law. The decision effects inter alia the possibility of deletion of the punishment through the decision of a competent court (Section 69 and 70 of the Criminal Code, Section 363 and further of the Criminal Procedure Code). Because of various lengths of the proper life of the sentenced mentioned in Section 69, par. 1, subsect. a) to c) of the Criminal Code the decision of actual part of the punishment enregistered in the Penal Registry may influence whether the condition for the deletion has been fulfilled.
III. The condition of bilateral punishability mentioned in Section 4, par. 2 of the law has been fulfilled if the deed which meets pursuant to the foreign judgment features of more crimes meet pursuant to Czech regulation the material features of one crime at least.
- No. 52** When the responsible authority in criminal procedure decides the remuneration, costs and expenses of the solicitor ex officio (Section 151, par. 3, first sentence of the Criminal Procedure Code) the reasonable retainer for costs and expenses shall not be considered (Section 151, par. 3 in fine of the Criminal Procedure Code). Thus even in case that the solicitor has got the retainer during the period of criminal proceedings the whole amount of remuneration, costs and expenses is to be decided that means that the pre-paid acts of legal assistance should be included.
- No. 53** As an offender of a crime of tax evasion, social and health insurance tax evasion and evasion of the contribution to the state employment policy pursuant to Section 147 of the Criminal Code shall be considered the taxpayer, the payer of the above mentioned insurance or contribution who does not fulfil his legal obligation to pay those payments or their parts on behalf of another person. This is only the employer (his statutory body or employee responsible for payments, respectively) because the employer is the payer of those taxes or contributions where the is legally obliged to pay them.

No. 54

On the contrary the employer as a debtor of taxes, social and health insurance tax or contribution who does not pay these taxes in the part where he is to pay for himself is not criminally responsible for this act. That means for example that the criminal responsibility of the employer, his statutory body respectively, or employee responsible for payments concerns only one third of the unpaid health insurance tax in the sense of Section 9, par. 2 of the Law No. 48/1997 Coll., and two thirds unpaid are not considered because the cited section imposes the payment on him directly. If all available evidence has been exhausted and it remains vague whether the crime has been committed by an accused before the court of the first instance had found him guilty of another crime or after than it is necessary when imposing the penalty to proceed according to the principle in dubio pro reo and use the regulation of the Section 35, par. 2 of the Criminal Code on imposing penalties. It is necessary to proceed according to the above mentioned principle and to endorse the possibility which is more favorable for the accused in other cases, too, where after having exhausted all available evidence it remains uncertain when the crime in question had been committed before or after another crime and this conclusion is important for decision.

No. 55

I. The agreement of the entitled authority is necessary for the criminal prosecution of the crime which has been committed in connection of the execution of the office of judge and even in case when the person who has committed the crime is not in his office any more.
II. If the agreement for prosecuting a person is necessary pursuant to legal regulation (Section 11, par. 1, subsect. c) of the Criminal Procedure Code) that prosecuting authorities provide it directly from the entitled authority and not through the Ministry of Justice. The wording „this agreement has not been given – of the cited regulation means legally that the agreement has been denied by the entitled authority, that is the case had been submitted and the entitled authority expressed that it did not agree. The responsible authorities in criminal prosecution shall before they conclude that the criminal prosecution of such a person is excluded because of the mentioned legal reason and it should not be opened, or if it has been opened it is necessary to stop it submit the case to the entitled authority with the proposal to agree with criminal prosecution. The status when it is clear that it is necessary to get the agreement for the criminal prosecution and the opinion of the entitled authority is expected, or doubts about the necessity of the agreement has been cleared through procedure according to Section 10, par. 2 of the Criminal Procedure Code for only temporary obstacle to the opening of the criminal prosecution or further proceeding because no other steps except for getting the agreement are made. Evidence made in this period shall not be used in further proceedings.
If there are doubts whether for criminal prosecution of the person the agreement of the entitled authority is necessary the criminal prosecution bodies shall submit the case to the Supreme Court which decides pursuant to Section 10, par. 2 of the Criminal Procedure Code. They cannot resolve themselves this question as a preliminary question pursuant to Section 9, par. 1 of the Criminal Procedure Code.

Resolution in Civil Law, Business Law and Administrative Law Cases:

No. 57

Parties in the proceedings about execution of the decision through sale of a property are entitled to appeal against the ruling of the court of the first instance about knock down of the property only under conditions mentioned in the regulation of Section 336j, par. 2 of the Civil Procedure Code that is if they were present at the auction and they submitted objections contrary to the Section 336c, par. 1, subsect a) of the Civil Procedure Code, they had not been delivered the auction notice and that is why they were not present at the auction.

The person whom contrary to the Section 336c, par. 1, subsect. a) of the Civil Procedure Code had not been delivered the auction notice and because of it he/she was not present at the auction may appeal against the ruling about knock down of the property in the period of 15 days counted from the day of an auction, it is relevant also when he/she had been pursuant to Section 336j, par. 2 of the Civil Procedure Code delivered the ruling about knock down.

No. 58

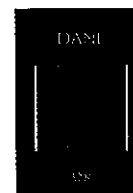
The court settles the general price (Section 175o of the Civil Procedure Code) and possibly the unmarketable shares which at the time of the testator's death were not traded on the publicly unmarketable and the publicly unmarketable shares as the price for which they could have been traded at the time of the testator's death. The price regulation which might have been valid at that time should be considered. If it is impossible to find for which price the shares were traded at the time of the testator's death, the general price at the time of the testator's death is settled as the average of the share on the net assets of the stock company according to the balance sheet of the testator's death.

- No. 59** If the court of appeal based on the wrong legal opinion that the part of judgment of the court of first instance concerning vacation of the flat shall not be reviewed because it has not been appealed and is valid reviewed only the part of judgment concerning flat compensation and has decided only about it – than the proceedings were loaded with procedural objection pursuant to Section 237, par. 1, subsect. f) of the Civil Procedure Code.
The sentence of the court of appeal, that the appealed judgment remains untouched in a certain part is not the decision in the cause.
- No. 60** The ruling of the court of the first instance about closing the proceeding in action raised pursuant to Head Two, Part Five of the Civil Procedure Code because of the objections of the submission cannot be appealed, the proceeding about this appeal shall be closed pursuant to Section 104, par. 1 of the Civil Procedure Code.
- No. 61** The price of the property which belonged to the tenancy – in – common of spouses shall be settled when dissolving the tenancy with regard to the possible title of the former co-owner (divorced spouse) to live there. If none of the spouses obtains higher compensation by the settlement it might be considered whether the right to live there shall be protected if it is against good manners (Section 3 of the Civil Code).
- No. 62** No evidence is made in the proceedings where even in case of proving it the claim should be dismissed. The entitled person may claim compensation for sustained damage against the representant who has not claimed on his/her behalf transferring the thing pursuant to Law No. 229/1991 Coll., as amended later, but he/she does not have the legal title for transferring the thing (the share on it) against this representant which as another entitled person has obtained the thing.
- No. 63** If at the time of the auction of the establishment the state did not own the building where the premises forming this establishment were situated than the lease contract with the bidder concluded pursuant to Section 15, par. 1 of the Law No. 427/1990 Coll., is absolutely invalid.
- No. 64** The mortgage on property based on the economic contract about mortgage closed until 31. 12. 1991 is even after 1. 1. 1992 regulated by Section 129d, par. 3, subsect. b) of the Economic Code. The claims from the mortgage which is not the right ad rem are regulated by the Economic Code, too.
- No. 65** The cooperative is the procedural party in the proceedings about registering the cooperative in the Commercial Register.
The decision of lessees or owner of flats or non-residential spaces in the building or buildings, house or houses respectively, owned by the cooperative have decided according to the Section 29, par. 1 of the Law No. 72/1994 Coll., about splitting-off and founding a new cooperative before 31. 12. 1996 than the fact that the cooperative has been founded after 1. 1. 1997 does not form the obstacle for foundation through splitting-off.

Právo a podnikání – kat. č. OPPP 0020

Odborný časopis pro obchodní a finanční právo, X. ročník. Odborné statí, články, analýzy a judikáty. Určeno: soudcům a advokátům s orientací na komerční právo, daňovým a ekonomickým poradcům, podnikatelům a pracovníkům orgánů veřejné správy. Redakční rada: JUDr. F. Faldyna, CSc., JUDr. Ing. J. Hušek, Ing. M. Morawski, Doc. JUDr. S. Plíva, CSc. Ročně 12 čísel (měsíčník). Předplatné na rok 2001: 1200 Kč (včetně poštovného)

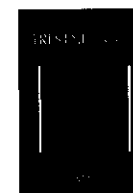
Daně – kat. č. OPDN 0025

Odborný časopis pro daňové právo a praxi, IX. ročník. Praktický rádce v problematice daní, sociálního a zdravotního pojištění a v dalších oborech. Určeno: daňovým poradcům, pracovníkům finanční správy, účetním, auditorům, advokátům, podnikatelům a orgánům veřejné správy. Redakční rada: Doc. Ing. J. Blažek, CSc., Ing. M. Čáslavský, Ing. J. Škampa. Ročně 12 čísel (měsíčník). Předplatné na rok 2001: 1092 Kč (včetně poštovného)

Právo a zaměstnání – kat. č. OPPZ 0035

Odborný časopis pro pracovní právo, sociální zabezpečení a personalistiku, VII. ročník. Určeno: personalistům, pracovním úřadům, správám sociálního zabezpečení, soudcům a advokátům, zaměstnavatelům a odborovým organizacím. Redakční rada: JUDr. J. Ryba, JUDr. V. Štangová, CSc., Doc. JUDr. P. Troster, CSc., JUDr. J. Zachariáš, CSc., JUDr. J. Zemanová. Ročně 12 čísel (měsíčník). Předplatné na rok 2001: 1092 Kč (včetně poštovného)

Trestní právo – kat. č. OPTP 0030

Odborný časopis pro trestní právo a obory související, VI. ročník. Určeno: soudcům a advokátům, pracovníkům policie, vězeňství a dalším odborníkům. Redakční rada: Prof. JUDr. D. Čisťáková, DrSc., JUDr. P. Coufal, JUDr. J. Doucha, JUDr. K. Husek, JUDr. P. Kučera, Prof. JUDr. J. Musil, CSc., JUDr. S. Rizman, JUDr. J. Teryngel. Ročně 12 čísel (měsíčník). Předplatné na rok 2001: 1092 Kč (včetně poštovného)

Zdravotnictví a právo – kat. č. OPZP 0040

Právní a daňový průvodce pro zdravotnictví, V. ročník. Je připravován za spolupráce České lékařské komory, České stomatologické komory a dalších institucí. Určeno: lékařům, stomatologům a lékárníkům, obchodním společnostem činným na tomto úseku, zdravotním pojišťovnám, managementům zdravotnických zařízení, orgánům veřejné správy, soudcům a advokátům. Ročně 12 čísel (měsíčník). Předplatné na rok 2001: 1092 Kč (včetně poštovného)

Soudce – kat. č. OPSU 0045

Profesní časopis soudců a soudů České republiky, III. ročník. Je připravován ve spolupráci se Soudcovskou unií ČR, přináší informace z Nejvyššího soudu ČR a ostatních článků soudní soustavy a resortu spravedlnosti. Určeno: soudcům a dalším pracovníkům soudů, státním zástupcům, advokátům, novinářům a dalším zájemcům o činnost a organizaci české justice. Ročně 12 čísel (měsíčník). Předplatné na rok 2001: 960 Kč (včetně poštovného)

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu České republiky je jediným pramenem, který obsahuje výlučně judikaturu vycházející z kolektivní procedury upravené předpisem, jenž se opírá o zákonné zmocnění. Jejím vydavatelem je Nejvyšší soud České republiky. Výběr rozhodnutí provádějí a o zařazení rozhodnutí do Sbírky rozhodují kolegia Nejvyššího soudu.

Před projednáním jednotlivých vybraných rozhodnutí jsou tyto judikáty zasílány na připomínková místa uvedená v tiráži. Rozhodnutí publikovaná v této Sbírce nepředstavují názor jednotlivce ani nevycházejí z volného uvážení nakladatelství, nýbrž jsou výsledkem kolektivního projednání a kolektivního názoru o vhodnosti zvoleného řešení nového nebo dosud neřešeného problému.

Index 47 301

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek, sešit 9/2000 (ročník LII) z 18. 10. 2000.

Vydává Nejvyšší soud ČR v Nakladatelství ORAC, s. r. o., Praha, IČO 45808937.

Připomínková místa: Vrchní soud v Praze, Vrchní soud v Olomouci, Ministerstvo spravedlnosti ČR, Ministerstvo vnitra ČR, Česká advokátní komora, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Právnická fakulta Palackého univerzity, Právnická fakulta Západočeské univerzity, Ústav státu a práva Akademie věd ČR, Krajský soud v Ústí nad Labem, Krajský soud v Hradci Králové, Krajský soud v Plzni, Krajský soud v Brně, Krajský soud v Ostravě, Krajský soud v Českých Budějovicích, Krajský soud v Praze, Městský soud v Praze, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Nejvyšší státní zastupitelství.

Předseda redakční rady: JUDr. Pavel Kučera.

Redigují: JUDr. Antonín Drašík, JUDr. Karel Hasch, JUDr. Pavel Krbek a JUDr. Zdeněk Krčmář.

Adresa redakce: 657 37 Brno, Burešova 20, tel. 05/41593111.

Ročně vycházejí sešity 1–10 a sešit rejstříků.

Rozšiřuje, objednávky předplatného přijímá a informace o prodeji a odběru podává:

Nakladatelství ORAC, s. r. o., Vinohradská 184, 130 52 Praha 3.

Administrace: Nakladatelství ORAC: tel.: 02/6713 2177, fax: 02/6713 2134, e-mail: orac@its.cz.

Distribuce: Česká pošta, s. p., Postservis OZ Střední Čechy.